

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ**

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Τίτλος διπλωματικής εργασίας

**« Η ΜΕΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΤΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ. Η
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ »**

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια: Μαντρατζή Θεοδώρα

ΑΜ: M021619069

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Βρέντζου Ελένη

Βόλος, 2021

Υπεύθυνη δήλωση

Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στη διπλωματική εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνω ότι αυτή η διπλωματική εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για τις απαιτήσεις του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στην Εφαρμοσμένη Οικονομική του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Βόλος, Ιανουάριος 2021.

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σε όλους όσους συνέβαλλαν στην εκπόνησή της.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κύρια Βρέντζου Ελένη, για την επιστημονική της καθοδήγηση, τη συνεχή της υποστήριξη και το αμείωτο ενδιαφέρον που έδειξε από την αρχή μέχρι το τέλος.

Θα ήθελα εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην οικογένειά μου, τους γονείς μου Νικόλαο και Ερμιόνη και τα αδέρφια μου Παναγιώτη και Ιωάννη, για όσα μου έχουν προσφέρει όλα τα χρόνια της ζωής μου αλλά και των σπουδών μου.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλα τα αγαπημένα μου πρόσωπα, συγγενείς και φίλους, για όλη τη στήριξη, τη συμπαράσταση και την κατανόησή τους, καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Πίνακας περιεχομένων

Κεφάλαιο 1: Η φορολογία στην Ελλάδα	9
1.1. Βασικές φορολογικές έννοιες και ορισμοί.....	9
1.2. Η φορολογία στην Ελλάδα σε σύγκριση με τις χώρες του ΟΟΣΑ	13
1.3. Το ελληνικό φορολογικό σύστημα – φορολογικά έσοδα	16
1.4. Αξιολόγηση του φορολογικού συστήματος.....	21
1.5. Φορολογία και επενδύσεις	24
1.6. Προτάσεις βελτίωσης φορολογικού συστήματος	29
1.7. Επισκόπηση κεφαλαίου – Ανάλυση της έρευνας.....	30
Κεφάλαιο 2: Βιβλιογραφική επισκόπηση.....	32
2.1. Ευρωπαϊκά φορολογικά συστήματα και φορολογική επιβάρυνση.....	32
2.1.1. Ευρωπαϊκά φορολογικά συστήματα.....	32
2.1.2. Φορολογική επιβάρυνση	37
2.2. Στατιστικά φορολογικά στοιχεία Ε.Ε.....	43
2.3. Ο Ασφαλιστικός κλάδος.....	47
2.3.1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση	47
2.3.2. Η Ελλάδα.....	51
2.4. Φορολογία Ασφαλιστικών Εταιρειών	54
Κεφάλαιο 3: Μεθοδολογία	60
3.1. Εισαγωγή.....	60
3.2. Δεδομένα.....	60
3.3. Στατιστική ανάλυση.....	62
Κεφάλαιο 4: Αποτελέσματα έρευνας.....	65
4.1. Περιγραφική στατιστική ανάλυση	65
4.2. Συσχετίσεις και παλινδρομήσεις.....	71
Συμπεράσματα	76

Βιβλιογραφία	79
Παράρτημα - Στοιχεία.....	85

Πίνακας γραφημάτων και πινάκων

Πίνακας 1. 1. Συντελεστές φορολόγησης επιχειρήσεων	14
Πίνακας 1. 2. Έσοδα ανά κατηγορία φόρων 2007-2016	18
Πίνακας 1. 3. Φορολογικά έσοδα 2015-2019	19
Πίνακας 1. 4. Φορολογικά έσοδα νομικών προσώπων 2018-2019	20
Πίνακας 1. 5. Αξιολόγηση ελληνικού φορολογικού συστήματος	21
Πίνακας 1. 6. Φορολογικά έσοδα 2019	23
Πίνακας 1. 7. Βασικά στοιχεία ανάπτυξης ελληνικής οικονομίας 2010-2019	25
Πίνακας 2. 1. Φορολογικοί συντελεστές στην Ε.Ε. - 27	45
Πίνακας 2. 2. Φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων ως % του ΑΕΠ - Ελλάδα	57
Πίνακας 2. 3. Φόρος ασφαλιστρών ή φόρος κύκλου εργασιών ως % του ΑΕΠ - Ελλάδα	58
Πίνακας 3. 1. Περιγραφική Στατιστική - Φορολογητέα κέρδη	66
Πίνακας 3. 2. Περιγραφική Στατιστική – Συνολικός φόρος.....	67
Πίνακας 3. 3. Περιγραφική Στατιστική – Πιστωτικός φόρος.....	68
Πίνακας 3. 4. Περιγραφική Στατιστική – Λοιποί χρεωστικοί φόροι.....	69
Πίνακας 3. 5. Περιγραφική Στατιστική – Συνολικό πιστωτικό ποσό για επιστροφή.....	70
Πίνακας 3. 6. Περιγραφική Στατιστική βασικών εξεταζόμενων μεγεθών	71
Πίνακας 3. 7. Συσχετίσεις.....	71
Πίνακας 3. 8. Παλινδρόμηση φόρου - κερδών	72
Πίνακας 3. 9. Μεταβλητότητα μοντέλου 1	73
Πίνακας 3. 10. Ανάλυση παλινδρόμησης μοντέλου 1	73
Πίνακας 3. 11. Παλινδρόμηση πιστωτικού φόρου – αριθμοδείκτη απόδοσης ενεργητικού ...	73
Πίνακας 3. 12. Μεταβλητότητα μοντέλου 2.....	74
Πίνακας 3. 13. Αποτελέσματα ANOVA.....	74
Πίνακας 3. 14. Ανάλυση παλινδρόμησης μοντέλου 2	75
Πίνακας 3. 15. Έλεγχος αξιοπιστίας.....	75
Γράφημα 4. 1. Ποσοστό φορολογικών εσόδων προς ΑΕΠ για Ελλάδα και ΟΟΣΑ.....	13
Γράφημα 4. 2. Ποσοστά φορολογικών εσόδων προς ΑΕΠ ανά χώρα του ΟΟΣΑ.....	14
Γράφημα 4. 3. Ευρωπαϊκός χάρτης φορολογίας χωρών του ΟΟΣΑ για το 2018.....	16
Γράφημα 4. 4. Δομή ελληνικού φορολογικού συστήματος.....	17

Γράφημα 4. 5. Κρατικά έσοδα 2000 - 2014.....	19
Γράφημα 5. 1. Συνολικός φόρος και συντελεστές εισφοράς 2012 – 2017	35
Γράφημα 5. 2. Πραγματικός φόρος μισθωτών στην Ε.Ε. - 28	43
Γράφημα 5. 3. Μέσος όρος πραγματικής φορολογίας 2010 - 2016	44
Γράφημα 6. 1. Τάση πλήθους ασφαλιστικών επιχειρήσεων.....	65
Γράφημα 6. 2. Τάση φορολογητέων κερδών	66
Γράφημα 6. 3. Τάση συνολικού φόρου	67
Γράφημα 6. 4. Τάση πιστωτικού φόρου	68
Γράφημα 6. 5. Τάση λοιπών χρεωστικών φόρων	69
Γράφημα 6. 6. Τάση συνολικού πιστωτικού ποσού για επιστροφή.....	70

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η αποτύπωση της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης των ασφαλιστικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Μέσα από την εξέταση του φορολογικού πλαισίου για τις ελληνικές επιχειρήσεις, τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για σύγκλιση φορολογικών πολιτικών και για αλλαγές που έχουν επέλθει εξαιτίας αυτών στον ασφαλιστικό κλάδο, εξετάζονται οι επιπτώσεις της φορολογικής πολιτικής στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις της χώρας. Πραγματοποιείται ποσοτική έρευνα με τη χρήση δευτερογενών και πρωτογενών δεδομένων από αξιόπιστες πηγές άντλησης στοιχείων (Τράπεζα της Ελλάδος, ΑΑΔΕ), με στόχο την εύρεση της σχέσης μεταξύ της φορολογικής επιβάρυνσης των ασφαλιστικών επιχειρήσεων και της αποδοτικότητάς τους. Η Ελλάδα απέχει ακόμη πολύ από τη βελτίωση της φορολογικής της θέσης και της ανταγωνιστικότητάς της για να μπορέσει να συγκλίνει αποτελεσματικά με το μέσο όρο της Ε.Ε. παρά το γεγονός ότι τα φορολογικά της έσοδα αυξήθηκαν το χρονικό διάστημα 2012 – 2018. Ο αντίκτυπος της οικονομικής κρίσης που έπληξε και την ελληνική οικονομία είχε ολέθριες συνέπειες στον ασφαλιστικό κλάδο, οδηγώντας πολλές επιχειρήσεις σε εκκαθάριση. Η επιβολή υψηλότερης φορολογίας περιορίζει τα περιθώρια ανάπτυξης του κλάδου, τα οποία είναι μεγάλα στη χώρα, καθώς η ιδιωτική ασφάλιση δεν έχει τους περιορισμούς της δημόσιας και υπάρχει κοινό που ενδιαφέρεται να αξιοποιήσει τις προσφερόμενες υπηρεσίες της.

Abstract

The purpose of this thesis is to record the average tax burden of insurance companies in Greece. Through the examination of the tax framework for Greek companies, the efforts of the EU with the purpose of converging different tax policies among European countries, and the changes that have occurred due to them in the insurance industry, the effects of tax policy on insurance companies in the country are examined. Quantitative research is carried out using secondary and primary data from reliable sources of data collection (Bank of Greece, AADE) to find the relationship between the tax burden of insurance companies and their profitability. Greece is still far from improving its tax position and competitiveness to converge effectively with the EU average. Despite this fact, its tax revenues have increased in the period 2012 - 2018. The impact of the financial crisis that hit the Greek economy had disastrous consequences in the insurance sector leading many companies to liquidation. The imposition of higher taxation limits the margins of development of the sector which are large in the country as private

insurance does not have the limitations of the public one and there is space for further development in utilizing the services offered.

Κεφάλαιο 1: Η φορολογία στην Ελλάδα

1.1. Βασικές φορολογικές έννοιες και ορισμοί

Η κατανόηση της φορολογίας απαιτεί αρχικά την κατανόηση βασικών εννοιών και ορισμών των θεμελιωδών μεγεθών που τη συνθέτουν. Ορισμένοι από αυτούς είναι οι εξής:

Φόρος - Φορολογία

Ο φόρος είναι μία μονομερής, αναγκαστική παροχή των ιδιωτικών φορέων προς το Δημόσιο, η οποία δεν αντικρίζεται από ειδική και άμεση οικονομική αντιπαροχή του Δημοσίου προς τους φορολογούμενους (Βελέντζας & Γκίνογλου, 2004).

Ως φόρος νοείται το τμήμα των εισοδημάτων που λαμβάνουν τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, το οποίο μεταβιβάζεται στο δημόσιο φορέα της εκάστοτε χώρας με χρηματική παροχή. Οι φόροι δεν αποτελούν ούτε έσοδο ούτε έξοδο για τα φυσικά και νομικά πρόσωπα. Αντίθετα, αποτελούν δημόσια έσοδα τα οποία καταλήγουν στα κρατικά ταμεία και χρησιμοποιούνται από τους αρμόδιους φορείς για την κάλυψη των δημοσίων δαπανών και δραστηριοτήτων της χώρας.

Η φορολογία που επιβάλλεται από το δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα της χώρας, αποτελεί μια εκ των βασικών πηγών χρηματοδότησής του. Οι βασικές πηγές από τις οποίες μπορεί το κράτος να αντλήσει έσοδα για τη χρηματοδότηση των δημοσίων δαπανών είναι οι εξής: (Κόρμπου, 2005)

- Δωρεές από ιδιωτικούς φορείς.
- Διακρατικές δωρεές.
- Χρηματοδοτικά πακέτα στήριξης από άλλες κυβερνήσεις.
- Συμμετοχή στους μηχανισμούς της αγοράς με κανόνες ίδιους με αυτούς του ιδιωτικού τομέα.
- Έσοδα από εκμετάλλευση της δημόσιας περιουσίας.
- Έσοδα από δάνεια.
- Έσοδα από φόρους, και πρόστιμα.
- Έκδοση νέου χρήματος.

Η φορολογία ως αντικείμενο είναι νομικά κατοχυρωμένη από το ίδιο το κράτος. Πέρα από τους νόμους και τις διατάξεις του κράτους για την επιβολή φορολογίας και τις μεθόδους αυτές

προς τον ιδιωτικό τομέα, η φορολογία και οι φόροι περιβάλλονται και από συνταγματική κατοχύρωση. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 78 του Συντάγματος της χώρας, ορίζεται ότι:

«Κανένας φόρος δεν επιβάλλεται ούτε εισπράττεται χωρίς τυπικό νόμο που καθορίζει το υποκείμενο της φορολογίας και το εισόδημα, το είδος της περιουσίας, τις δαπάνες και τις συναλλαγές ή τις κατηγορίες στις οποίες αναφέρεται ο φόρος.»

Η φορολογία ως αντικείμενο πέρα από το ρόλο της ταμειακής εισπραξης των δημοσίων εσόδων της χώρας, διαδραματίζει και τον οικονομικό ρόλο ο οποίος θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς μέσω αυτού επιτυγχάνονται τα εξής:

- Η αναδιανομή του πλούτου στα στρώματα της κοινωνίας.
- Ο έλεγχος του πληθωρισμού.
- Η βελτίωση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων.

Διαδραματίζει επίσης και τον κοινωνικό ρόλο, μέσω των απαλλαγών που δίνονται στα χαμηλά εισοδήματα των πολιτών ή τη μεγιστοποίησή του σε προϊόντα όπως οινοπνευματώδη ποτά, είδη καπνιστών, με σκοπό τη μείωση της κατανάλωσης και τη βελτίωση της δημόσιας υγείας.

Φορολογική Βάση

Ως φορολογική βάση ορίζεται το οικονομικό μέγεθος επί του οποίου αναγνωρίζεται η φορολογική υποχρέωση. Ως φορολογική βάση, λαμβάνονται τα οικονομικά μεγέθη των φορολογουμένων, όπως είναι τα εισοδήματά τους, η περιουσία τους και οι δαπάνες τους (Τάτσος, 2012).

Πλέον, οι ανεπτυγμένες οικονομίες χρησιμοποιούν ως φορολογική βάση για τον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης πρώτα το εισόδημα, εν συνεχεία τις δαπάνες και τέλος την περιουσία των φορολογούμενων προσώπων (Τάτσος, 2012).

Παλαιότερα, ο προσδιορισμός της φορολογικής βάσης γινόταν λαμβάνοντας υπόψη την περιουσία, η οποία αντανάκλουσε τη φορολογική δυναμικότητα των προσώπων, ενώ στη συνέχεια η ανάπτυξη των τομέων παραγωγής των οικονομιών και η φορολογική συμμετοχή των προσώπων στα φορολογητέα βάρη, έγινε ιδιαίτερα δυσχερής. Αυτός είναι ο λόγος που πλέον λαμβάνεται ως φορολογική βάση το εισόδημα, καθώς αυτό αντανάκλα τη φορολογική δυναμική των πολιτών και επιχειρήσεων (Τάτσος, 2012).

Ταξινόμηση των Φόρων

Σήμερα σε παγκόσμιο επίπεδο και κατά πλειοψηφία των χωρών του πλανήτη, τα κράτη ακολουθούν ένα σύστημα πολλαπλότητας των φόρων που επιβάλλουν στο κοινωνικό σύνολο, ώστε να εξυπηρετούν κατάλληλα και από συγκεκριμένες πηγές την κάλυψη των δημοσίων και κρατικών δαπανών.

Έτσι, οι φόροι που επιβάλλονται σήμερα στα φυσικά και νομικά πρόσωπα της κάθε χώρας, μπορούν να ταξινομηθούν και να διακριθούν στις εξής κατηγορίες, με βάση τα εξής κριτήρια:

A. Με κριτήριο τη φορολογική βάση:

Πάγιοι Φόροι: Επιβολή με τα ίδια ποσοστά επιβάρυνσης σε όλα τα κοινωνικά στρώματα ανεξαρτήτως εισοδηματικών και περιουσιακών κριτηρίων.

Φόροι Εισοδήματος: Επιβολή επί του πραγματικού φορολογητέου εισοδήματος που πραγματοποιούν τα φυσικά και νομικά πρόσωπα με τη μορφή ποσοστιαίου συντελεστή κατόπιν αντικειμενικού προσδιορισμού του εισοδήματος, σύμφωνα με άμεσες ή έμμεσες τεχνικές, καθώς και με τήρηση των νομικών προβλέψεων.

Φόροι Κατανάλωσης: Επιβολή στην εγχώρια κατανάλωση της χώρας επί της αξίας των συναλλαγών μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών (π.χ. Φ.Π.Α.).

Φόροι Περιουσίας ή Κεφαλαίου: Επιβολή επί της αντικειμενικής αξία των περιουσιακών στοιχείων (π.χ. ΕΝ.Φ.Ι.Α.).

B. Με κριτήριο τη φοροδοτική ικανότητα:

Άμεσοι Φόροι: Αναλογική επιβολή επί της φορολογητέας ύλης ή περιουσιακής κατάστασης όπως είναι ο Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων.

Έμμεσοι Φόροι: Επιβάρυνση στις συναλλαγές που εκτελούν τα συμβαλλόμενα μέρη ως ποσοστιαίος συντελεστής επί της εμπορεύσιμης αξίας (π.χ. Φ.Π.Α.).

Γ. Με Κριτήριο το χαρακτήρα του Φορολογικού Συντελεστή:

Αναλογικοί Φόροι: Επιβάλλονται με συγκεκριμένο ποσοστό επί των εισοδημάτων ανάλογα με το είδος του εισοδήματος. Για παράδειγμα, ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων (ΦΕΝΠ), επιβάλλεται στα εισοδήματα των επιχειρήσεων με τον ανάλογο συντελεστή που

προβλέπεται από τον Κώδικα φορολογίας εισοδήματος. Για τις ΑΕ ορίζεται σε 24% (άρθρο 58 Ν.4172/2013).

Προοδευτικοί Φόροι: Επιβάλλονται με μεταβαλλόμενο συντελεστή με βάση τις αυξομειώσεις των εισοδημάτων των φορολογούμενων προσώπων. Για παράδειγμα, ο Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων (ΦΕΦΠ), μεταβάλλει το ποσοστό επιβάρυνσης ανάλογα με την κλίμακα του εισοδήματος (άρθρο 15 Ν.4172/2013).

Φορολογικό Σύστημα

Το φορολογικό σύστημα αποτελεί μια σύνθεση νομοθετημάτων και διαταγμάτων, με βάση τους οποίους επιβάλλονται οι φόροι από το κράτος (δημόσιο) στα κοινωνικά στρώματα. Σκοπός του φορολογικού συστήματος, είναι η μεγιστοποίηση της απόδοσης της ταμειακής είσπραξης των φόρων με την αναλογική επιβολή τους σε ιδιώτες και επιχειρήσεις, σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια.

Φορολογία Εισοδήματος

Η φορολογία εισοδήματος αποτελεί το βασικότερο σκέλος ενός φορολογικού συστήματος. Μέσω αυτής εισπράττεται το μεγαλύτερο μέρος των φορολογικών εσόδων που επιβάλλονται σε μια οικονομία, ενώ η λειτουργία της διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Διακρίνεται σε δύο βασικές κατηγορίες:

Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων (ΦΕΦΠ): Περιλαμβάνονται οι φόροι οι οποίοι επιβάλλονται στα εισοδήματα που αποκτώνται από τα φυσικά πρόσωπα (πολίτες – ιδιώτες) μιας χώρας, κυρίως με βάση την προοδευτική λειτουργία των φορολογικών συντελεστών.

Φορολογία Εισοδήματος Νομικών Προσώπων (ΦΕΝΠ): Περιλαμβάνονται οι φόροι οι οποίοι επιβάλλονται στα φορολογητέα κέρδη των επιχειρήσεων. Ο προσδιορισμός των φορολογητέων κερδών πραγματοποιείται με γνώμονα τις βασικές αρχές του λογιστικού και φορολογικού δικαίου των επιχειρήσεων.

1.2. Η φορολογία στην Ελλάδα σε σύγκριση με τις χώρες του ΟΟΣΑ

Στην Ελλάδα από το 2009 παρουσιάζεται μια συνεχής αύξηση των φορολογικών εσόδων. Το ελληνικό κράτος βίωσε τα αποτελέσματα της παγκοσμίου οικονομικής ύφεσης, η οποία πλήττει εκατοντάδες χώρες του πλανήτη. Παρόλα αυτά τα φορολογικά της έσοδα εξακολουθούν να παρουσιάζουν αυξητικές τάσεις με εξαίρεση τα έτη 2017 – 2019, όπου παρουσίασαν μειούμενα αποτελέσματα.

Η Ελλάδα με βάση τα στατιστικά στοιχεία των φορολογικών εσόδων για τις χώρες του ΟΟΣΑ καταλαμβάνει την 11^η θέση ανάμεσα στις 36 χώρες της ένωσης, όσον αφορά στην αναλογία Φορολογικών Εσόδων προς το ΑΕΠ για το έτος 2018.

Γράφημα 4. 1. Ποσοστό φορολογικών εσόδων προς ΑΕΠ για Ελλάδα και ΟΟΣΑ

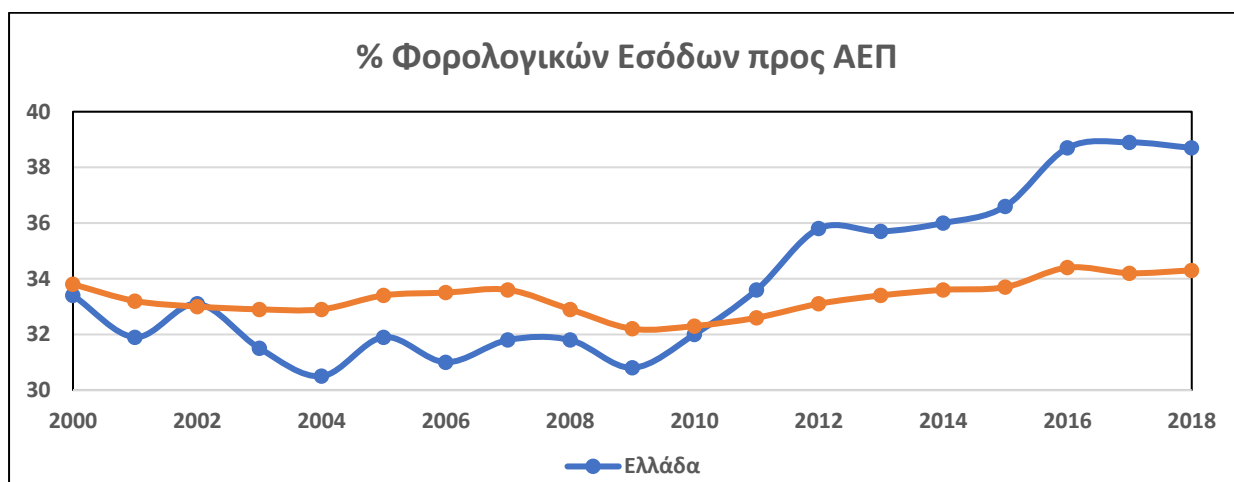
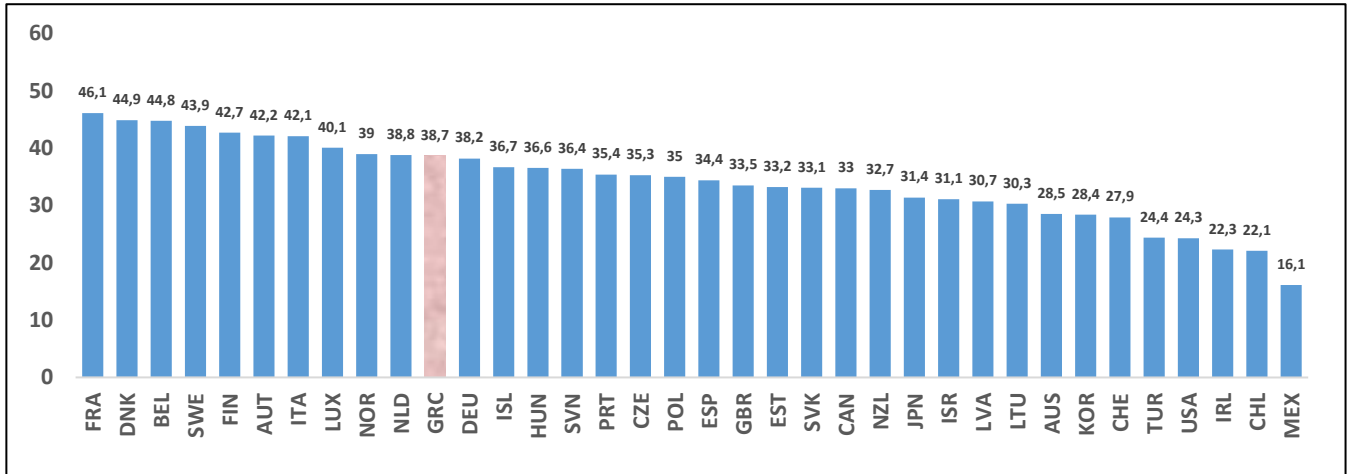

Figure1: ΠΗΓΗ: ΟΟΣΑ 2018

Παρατηρείται ότι η ανταποδοτικότητα των φορολογικών εσόδων ως ποσοστό επί του ΑΕΠ της χώρας είναι αρκετά υψηλή, με γνώμονα την οικονομική της κατάσταση και τα εισοδήματα των φορολογουμένων της.

Στο γράφημα 4.2. καταγράφονται τα ποσοστά φορολογικών εσόδων προς το ΑΕΠ της κάθε χώρας του ΟΟΣΑ (Bradbury&Harding, 2019):

Γράφημα 4. 2. Ποσοστά φορολογικών εσόδων προς ΑΕΠ ανά χώρα του ΟΟΣΑ

Στον κλάδο των επιχειρήσεων σύμφωνα με τον (ΣΕΒ, 2019), το φορολογικό πλαίσιο στην Ελλάδα παραμένει ασταθές, αβέβαιο και μη ανταγωνιστικό σε πολλές διακριτές παραμέτρους, πέρα από τις βασικές. Επιχειρήσεις με κέρδη άνω των 3 εκ. ευρώ (περίπου 500) πληρώνουν το 50% του φόρου εισοδήματος από τα νομικά πρόσωπα.

Επίσης, σύμφωνα με την ίδια πηγή η υπερφορολόγηση του ελληνικού κράτους στην απασχόληση και στη βιομηχανία, δεν επιτρέπει στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να επενδύσουν και να αναπτυχθούν. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα διαχρονικά το κράτος να στερείται περισσότερα φορολογικά έσοδα, από όσα εισπράττει βραχυπρόθεσμα. Έτσι, το ελληνικό φορολογικό σύστημα είναι σχεδιασμένο με τη λογική μιας βραχυπρόθεσμης στρατηγικής μεγέθυνσης των φορολογικών εσόδων.

Συγκριτικά οι συντελεστές φορολόγησης των επιχειρήσεων στην Ευρώπη και στην Ευρωζώνη, με έτος αναφοράς το 2019 έχουν ως εξής (Κοτσοβού, 2019):

Πίνακας 1. 1. Συντελεστές φορολόγησης επιχειρήσεων

Συντελεστές φορολόγησης επιχειρήσεων					
<u>Ευρωζώνη</u>				<u>Λοιπές χώρες Ε.Ε.</u>	
Αυστρία	25%	Λιθουανία	15%	Βουλγαρία	10%
Βέλγιο	29%	Λουξεμβούργο	24,94%	Δανία	22%
Κύπρος	12,5%	Μάλτα	35%	Τσεχία	19%

Εσθονία	20%	Ολλανδία	25%	Ουγγαρία	9%
Φινλανδία	20%	Πορτογαλία	30%	Πολωνία	19%
Γαλλία	34%	Σλοβενία	19%	Ρουμανία	16%
Γερμανία	30%	Σλοβακία	21%	Σουηδία	21,4%
Ελλάδα	28%	Ισπανία	25%	Ην. Βασίλειο	19%
Λετονία	20%				
Μέσος Όρος E.Z:		21,76%	Μέσος Όρος O.A.Σ.A:		23,35%
Μέσος Όρος E.E:		21,12%	Παγκόσμιος Μ.Ο:		23,79%

Από άποψη φορολογικής ανταγωνιστικότητας, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 30^η θέση μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ, μια από τις τελευταίες θέσεις, όπως υπέδειξε πρόσφατη έρευνα του TaxFoundation.

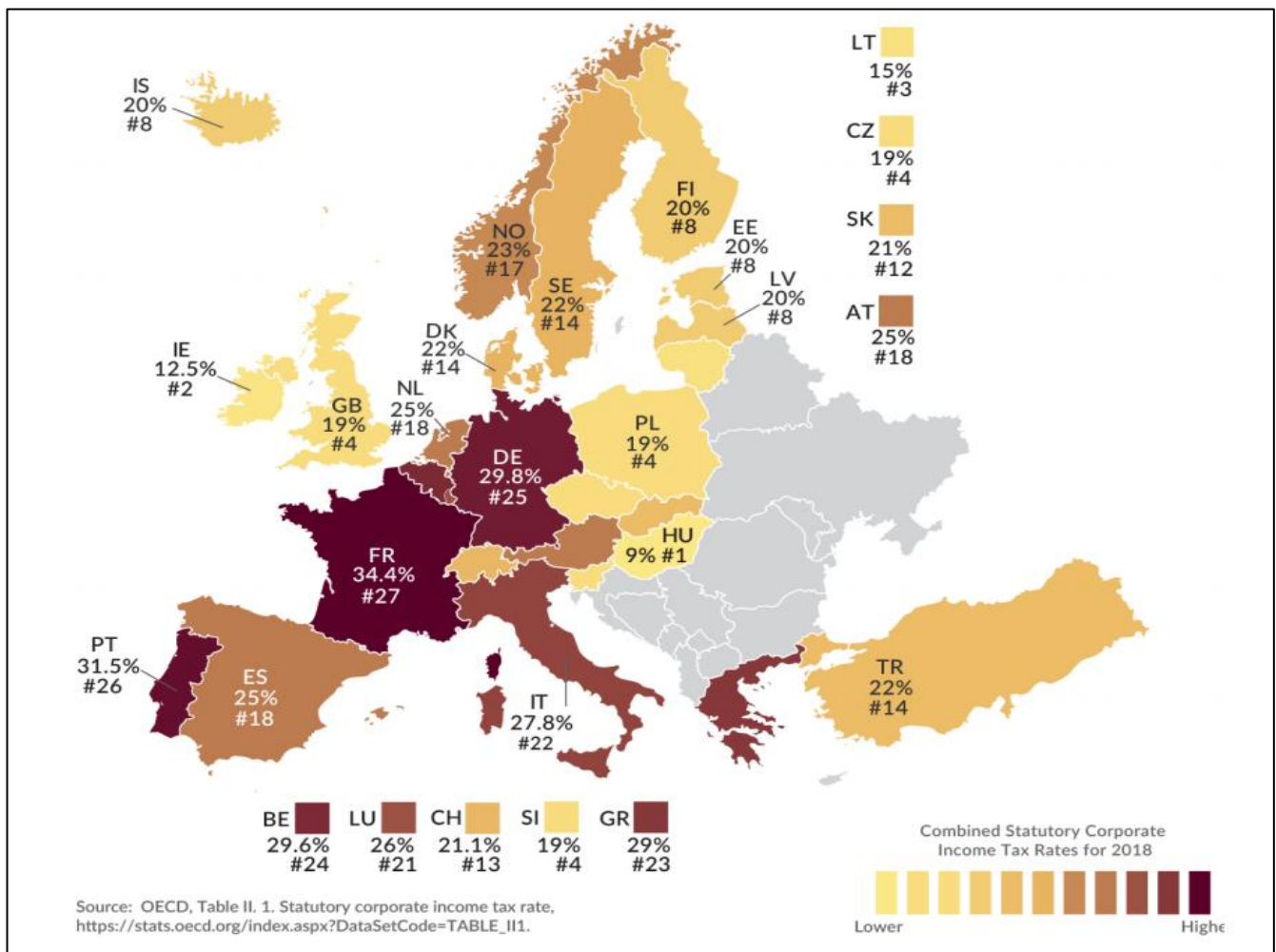
Το νέο φορολογικό νομοσχέδιο της Ελλάδος μεταβάλλει το φορολογικό συντελεστή σε 24%. Στόχος της συγκεκριμένης μεταρρύθμισης είναι η τόνωση της ελληνικής οικονομίας και η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στη χώρα.

Με βάση τη μείωση αυτή στο 24%, η Ελλάδα βρίσκεται πλέον πιο κοντά στο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (21,12%), καθώς και στο μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ (23,35%).

Αυτόματα η ελληνική οικονομία αποκτά ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι πολλών οικονομιών στην Ευρώπη και η μείωση αυτή δύναται να αποτελέσει κίνητρο προσέλκυσης νέων επενδύσεων στη χώρα.

Συνολικά, ο ευρωπαϊκός χάρτης σχετικά με την φορολογία στις χώρες του ΟΟΣΑ για το έτος 2018, σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της ένωσης έχει ως εξής:

Γράφημα 4. 3. Ευρωπαϊκός χάρτης φορολογίας χωρών του ΟΟΣΑ για το 2018

Πηγή: ΟΟΣΑ

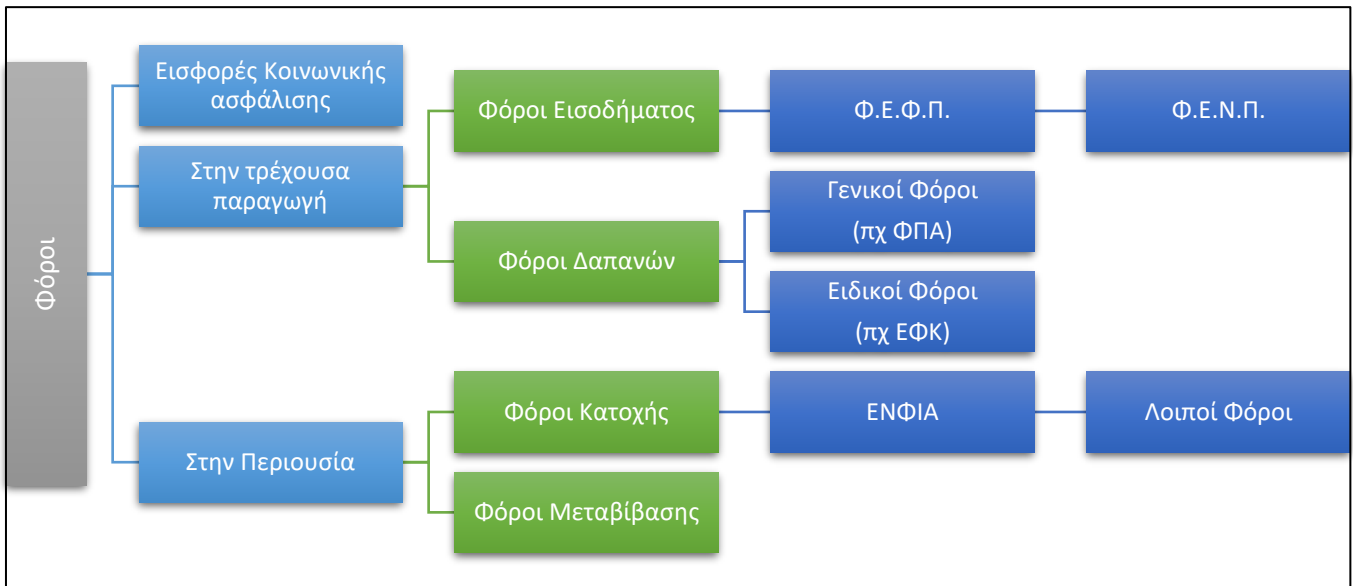
Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Ιρλανδίας, η οποία επέβαλε συντελεστή φορολογίας των επιχειρήσεων 12, 5% και έγινε πόλος έλξης μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών, όπως είναι η Google, η Apple, η Starbucks, καθώς και περισσότερων από 700 ξένων πολυεθνικών, οι οποίες απασχολούν περισσότερους από 250.000 εργαζομένους. Με βάση τα φορολογικά κίνητρα τα οποία επέβαλλε η χώρα, γνωρίζει συνεχή ανάπτυξη τα τελευταία έτη.

1.3. Το ελληνικό φορολογικό σύστημα – φορολογικά έσοδα

Ένα αποτελεσματικό φορολογικό σύστημα πρέπει να συγκεντρώνει επαρκή έσοδα, με τις λιγότερες δυνατές στρεβλώσεις στην αποτελεσματικότητα κατανομής των πόρων και με την δίκαιη διανομή των εισοδημάτων.

Ο στόχος αυτός μπορεί να θεωρείται αυτονόητος, ωστόσο η εφαρμογή του στην πράξη είναι δύσκολη. Η αξιολόγηση ενός φορολογικού συστήματος μπορεί να φανεί περίπλοκη. Αρχικά, πρέπει να οριστεί με σαφήνεια τι πρέπει να κάνει και ποιος είναι ο ρόλος του για την οικονομία της χώρας. Η βασική δομή του ελληνικού Φορολογικού Συστήματος παρουσιάζεται στο Γράφημα 4.4.

Γράφημα 4. 4. Δομή ελληνικού φορολογικού συστήματος

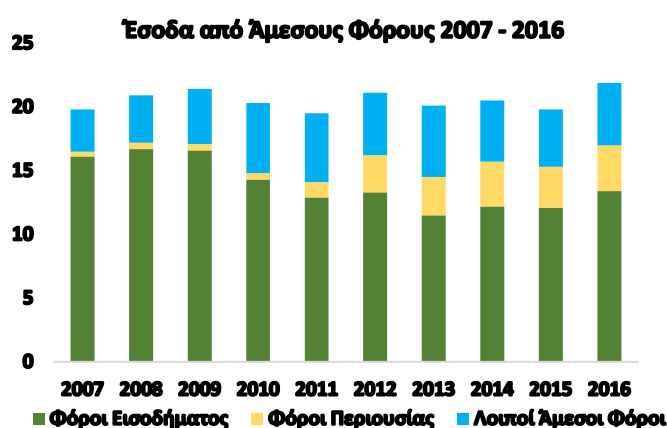
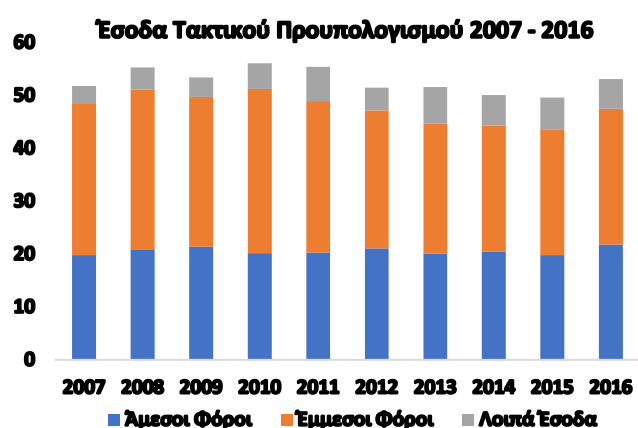

Με βάση την εξέλιξη και τη μεταβλητότητα των εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού, το ελληνικό φορολογικό σύστημα, κατά την τελευταία δεκαετία παρουσίασε υψηλή μεταβλητότητα και μεγάλη αστάθεια αναφορικά με την αποδοτικότητά του.

Ειδικότερα κατά τις χρήσεις 2010 – 2018, επιβλήθηκαν στην Ελλάδα υψηλότεροι φορολογικοί συντελεστές σε εισοδήματα και κατανάλωση. Συγκεκριμένα μέχρι και το 2016 το ΑΕΠ της Ελλάδας μειώθηκε κατά περίπου 27 % σε σχέση με το 2008, ενώ τα φορολογικά έσοδα για την αντίστοιχη περίοδο μειώθηκαν μόλις κατά 4%. Χαρακτηριστικό είναι επίσης ότι για την ίδια περίοδο οι φόροι εισοδήματος και περιουσίας στην Ελλάδα αυξήθηκαν κατά 5 %, από 20,8 δισ. ευρώ σε 21,4 δισ. ευρώ. Συγκεκριμένα, τα έσοδα ανά κατηγορία φόρων του τακτικού προϋπολογισμού της χώρας για την περίοδο 2007 – 2016 είχαν ως εξής (ΔΙΑΝΕΟΣΙΣ, 2018):

Πίνακας 1. 2. Έσοδα ανά κατηγορία φόρων 2007-2016

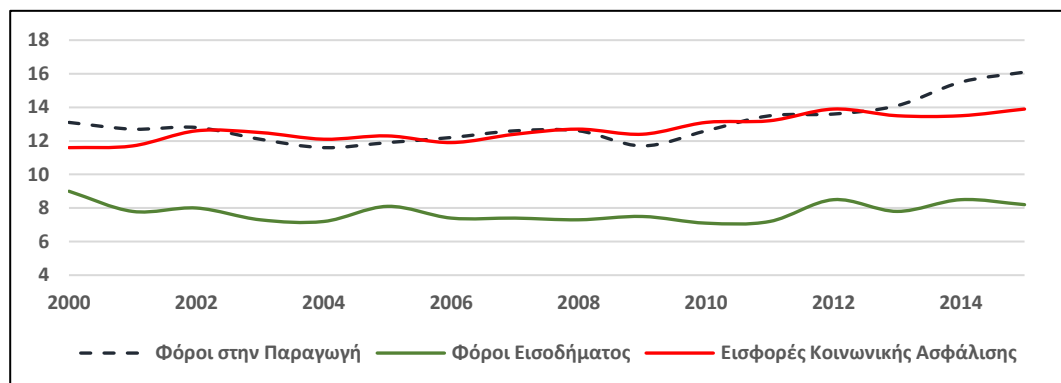
(Ποσά σε δις. ευρώ)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Άμεσοι Φόροι	19,8	20,9	21,4	20,2	20,3	21,1	20,1	20,5	19,8	21,8
Έμμεσοι Φόροι	28,6	30,2	28,3	31,0	28,6	26,1	24,6	23,8	23,8	25,7
Λοιποί Φόροι	3,4	4,2	3,7	4,9	6,5	4,3	6,9	5,8	6,0	5,6
Φόροι Εισοδήματος	16,1	16,7	16,6	14,3	12,9	13,3	11,5	12,2	12,1	13,4
Φόροι Περιουσίας	0,4	0,5	0,5	0,5	1,2	2,9	3	3,5	3,2	3,6
Λοιποί Άμεσοι Φόροι	3,3	3,7	4,3	5,5	5,4	4,9	5,6	4,8	4,5	4,9

Όπως προαναφέρθηκε, η ελληνική οικονομία από το έτος 2008 μέχρι και το έτος 2017, συρρικνώθηκε κατά περίπου 27 %, ενώ τα φορολογικά έσοδα μόλις 5 %. Βάση αυτού γίνεται κατανοητό ότι υπήρξε μεγιστοποίηση της φορολογικής επιβάρυνσης των πολιτών και των επιχειρήσεων για τα έτη αυτά, παρά τη συρρίκνωση των εισοδημάτων τους. Στη δεκαετία αυτή καταργήθηκαν φοροαπαλλαγές και εκπτώσεις, αυξήθηκαν οι φορολογικοί συντελεστές, μειώθηκε δραματικά το αφορολόγητο όριο και προστέθηκαν νέοι φόροι όπως ο ΕΝΦΙΑ, η εισφορά αλληλεγγύης, καθώς και ο ΕΦΚ. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι άμεσοι φόροι την περίοδο αυτή αυξήθηκαν κατά 94% (Γεωργακόπουλος, 2018).

Παρατηρείται επίσης ότι από το έτος 2011 και μετά υπάρχει συνεχόμενη αύξηση στα έσοδα από φόρους περιουσίας. Συγκεκριμένα, τα κρατικά έσοδα από την περιουσία των πολιτών σχεδόν επταπλασιάστηκαν, από 500 εκ. ευρώ το 2008 σε 3,6 δις ευρώ το 2016.

Γράφημα 4. 5. Κρατικά έσοδα 2000 - 2014

Εν συνεχεία, σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της Α.Α.Δ.Ε. (2020), τα φορολογικά έσοδα παρουσίασαν περαιτέρω αύξηση στις χρήσεις 2015 – 2019. Αναλυτικότερα, στον Πίνακα 1.3. παρουσιάζονται διακεκριμένα τα φορολογικά έσοδα για την προηγούμενη πενταετία ανά κατηγορία εσόδων:

Πίνακας 1. 3. Φορολογικά έσοδα 2015-2019

Έσοδα από Φόρους σε εκ. ευρώ	2015	2016	2017	2018	2019	Μεταβολή 2015 - 2019
Φόροι επί Αγαθών και Υπηρεσιών	23.042	25.201	26.343	27.437	28.014	+21,6%
Φόροι και Δασμοί επί Εισαγωγών	177	192	201	232	298	+68,3%
Τακτικοί Φόροι Ακίνητης Περιουσίας	3.046	3.488	3.100	3.082	2.786	-8,5%
Λοιποί Φόροι επί Παραγωγής	994	1.491	1.351	1.238	990	-0,04%
Φόροι Εισοδήματος	15.040	16.386	16.210	16.548	16.711	+11,1%
Φόροι Κεφαλαίου	192	152	194	161	245	+27,7%
Λοιποί Τρέχοντες Φόροι	2.078	2.318	2.440	2.564	2.365	+13,8%
Σύνολο Εσόδων από Φόρους	44.569	49.228	49.840	51.263	51.409	+15,3%

Είναι εμφανές, ότι παρά την οικονομική συγκύρια την οποία βίωσε η χώρα κατά την προηγούμενη πενταετία, τα φορολογικά έσοδα συνεχίζουν να αυξάνονται. Συνεπώς, το φορολογικό σύστημα σε αντίθεση με την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας, παρουσιάζει τη στρατηγική της συνεχούς αύξησης των φορολογικών εσόδων, αφηφώντας ως ένα σημείο τη φοροδοτική ικανότητα των φορολογούμενων προσώπων της χώρας.

Εστιάζοντας στα κρατικά έσοδα τα οποία προκύπτουν από τη φορολογία των επιχειρήσεων, τα στατιστικά δεδομένα της ΑΑΔΕ παρουσιάζουν αύξηση κατά την τελευταία χρήση (2019) κατά το ποσοστό 4,94 %. Αναλυτικότερα, τα φορολογικά έσοδα από τα εισοδήματα νομικών προσώπων για το έτος 2019 σε σύγκριση με το 2018 παρουσιάζονται διακεκριμένα στον Πίνακα 1.4.

Πίνακας 1. 4. Φορολογικά έσοδα νομικών προσώπων 2018-2019

Έσοδα από Φ.Ε. Νομικών Προσώπων	2018	2019	% συμμετοχής 2019	% Μεταβολή 2019 / 2018
Φ.Ε.Ν.Π. Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα	1.021	1.094	24,3%	+7,21 %
Προκαταβολή Φόρου Εισοδήματος ΝΠ	2.356	2.556	56,6%	+8,47 %
Φ.Ε. Λοιπών Νομικών Οντοτήτων	229	216	4,8%	-6,05 %
Προκαταβολή Φόρου λοιπών οντοτήτων	399	446	9,9%	+11,70 %
Φόροι επί διανεμόμενων κερδών	270	188	4,2%	-30,23 %
Λοιποί φόροι στο εισόδημα εταιρειών	21	10	0,2%	-53,95 %
Σύνολο Φορολογίας από Ν.Π.	4.296	4.510	-	+4,94%

Σύμφωνα με τα δεδομένα των φορολογικών εσόδων του Πίνακα 1.4., τα ποσοτικά φορολογικά έσοδα, τα οποία προέρχονται από τις επιχειρήσεις της χώρας είναι κατά βάση αυξημένα, ενώ οι κατηγορίες εσόδων οι οποίες παρουσιάζουν ισχυρή μείωση (φόροι διανεμόμενων κερδών και λοιποί φόροι), κατέχουν πολύ χαμηλό ποσοστό συμμετοχής στα φορολογικά έσοδα σε σχέση με τις υπόλοιπες κατηγορίες.

Συγκεκριμένα, η μείωση του συντελεστή φόρου στα διανεμόμενα κέρδη των επιχειρήσεων από 15 % το έτος 2018, σε 10 % το έτος 2019, επέφερε μείωση στα φορολογικά έσοδα του κράτους ύψους 82 εκ. ευρώ το 2019. Η μείωση του εν λόγω συντελεστή αποτελεί ένα δυνατό κίνητρο για επενδύσεις ξένων και εγχώριων κεφαλαίων στη χώρα, αλλά δεν επαρκεί για να διαμορφώσει ένα συνολικά ελκυστικό επενδυτικό τοπίο.

Σύμφωνα με τον ΣΕΒ (2019), ο φόρος εισοδήματος στα διανεμόμενα μερίσματα, η εισφορά αλληλεγγύης και η μέση ποσοστιαία επιβάρυνση των ασφαλιστικών εισφορών ύψους 20%, αθροιστικά λαμβάνουν τη μεγαλύτερη επιβάρυνση μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι σχεδόν διπλάσια του μέσου όρου, δημιουργώντας έτσι ένα συνολικά ισχυρό αντικίνητρο για τους επενδυτές.

Από την άλλη πλευρά, η μείωση του συντελεστή φόρου σε 24% από το φορολογικό έτος του 2019, αποτελεί ουσιαστικό μέτρο για την προσέλκυση νέων επενδυτικών κεφαλαίων στη χώρα, καθώς κατατάσσει την Ελλάδα κοντά στο Μ.Ο. της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με τη μείωση της φορολογίας μπορεί να μειωθούν τα βραχυπρόθεσμα φορολογικά έσοδα αλλά και μακροπρόθεσμα, θα υπάρξει μεγαλύτερο όφελος για τα δημόσια ταμεία, λόγω της αύξησης της παραγωγικότητας και των επενδύσεων.

1.4. Αξιολόγηση του φορολογικού συστήματος

Σύμφωνα με την ανάλυση των ερευνητών, υπάρχουν πέντε βασικοί τομείς που περιγράφουν το φορολογικό σύστημα και οι οποίοι, τελικά, αποτελούν τα κριτήρια της αξιολόγησής του (Γεωργακόπουλος, 2018):

1. Η οικονομική αποτελεσματικότητα.
2. Η οικονομική δικαιοσύνη και καταπολέμηση των ανισοτήτων.
3. Η απλότητα και η διαφάνεια.
4. Η ευελιξία και η σταθερότητα.
5. Το διοικητικό κόστος και το κόστος συμμόρφωσης.

Στην προσπάθεια αξιολόγησης του συστήματος Φορολογίας Εισοδήματος στην Ελλάδα και σύμφωνα με τα πρόσφατα ερευνητικά στοιχεία, παρατίθεται ο Πίνακας 1.5. (ΔΙΑΝΕΟΣΙΣ, 2018).

Πίνακας 1. 5. Αξιολόγηση ελληνικού φορολογικού συστήματος

Κριτήρια	Αξιολόγηση	Βαθμολογία
Οικονομική Αποτελεσματικότητα		
<ul style="list-style-type: none"> • Κίνητρα και Ευκαιρίες για εργασία και επιχειρηματική δραστηριότητα. • Κίνητρα για αποταμίευση και επένδυση. 	<ul style="list-style-type: none"> • Σχετικά υψηλή φορολογική επιβάρυνση των φυσικών προσώπων. • Σχετικά υψηλός ανώτερος συντελεστής φορολογίας φυσικών προσώπων. 	2

<ul style="list-style-type: none"> • Ανάλυση κινδύνων και καινοτομία από άτομα και επιχειρήσεις. 	<ul style="list-style-type: none"> • Υψηλός συντελεστής φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων. • Χαμηλός βαθμός προβλεψιμότητας του φορολογικού συστήματος 	
Οικονομική Δικαιοσύνη και Ισότητα		
<ul style="list-style-type: none"> • Οριζόντια Ισότητα. • Κάθετη Ισότητα. • Αναδιανομή Εισοδήματος για μείωση ανισοτήτων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Στενή Φορολογική βάση. • Δυσανάλογη επιβάρυνση των ασκούντων επιχειρηματική δραστηριότητα και μισθωτών. • Υψηλός βαθμός προοδευτικότητας με μικρή επίδραση στη μείωση των ανισοτήτων και της φτώχειας. 	2
Απλότητα και Διαφάνεια		
<ul style="list-style-type: none"> • Σαφής ορισμός της φορολογικής βάσης. • Βεβαιότητα για το ποσό του φόρου για κάθε φορολογητέο αντικείμενο. • Διαφάνεια. • Δημοκρατικός έλεγχος και ενημέρωση των πολιτών. 	<ul style="list-style-type: none"> • Το 2013 καταργήθηκαν πολλές εξαιρέσεις και εκπτώσεις. • Επιβάλλονται αλλαγές στην φορολογία με τη διαδικασία του επείγοντος και ορισμένες φορές με αναδρομική ισχύ. • Παρατηρούνται καθυστερήσεις στην έκδοση δευτερογενούς νομοθεσίας. 	3
Ευελιξία και Σταθερότητα		
<ul style="list-style-type: none"> • Ευελιξία στο πλαίσιο της μακροοικονομικής διαχείρισης. • Ευελιξία στο πλαίσιο διαφορετικών πολιτικών κατευθύνσεων. • Προβλεψιμότητα ώστε να είναι εφικτή η λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων από τους φορολογούμενους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύ συχνές μεταβολές της νομοθεσίας. • Μεγάλο πλήθος νομοθετικών πράξεων ανά νόμο. • Μεγάλο πλήθος διατάξεων σε πολλαπλά νομοθετήματα. 	1
Διοικητικό Κόστος και Κόστος Συμμόρφωσης		
<ul style="list-style-type: none"> • Ελαχιστοποίηση κόστους διαχείρισης του φορολογικού συστήματος. • Ελαχιστοποίηση Ιδιωτικού κόστους συμμόρφωσης των φορολογουμένων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Δυσανάλογα υψηλή απασχόληση των εργαζομένων της φορολογικής διοίκησης σε διοικητικές υπηρεσίες. • Μείωση του χρόνου εκπλήρωσης των φορολογικών υποχρεώσεων. • Περιορισμός του αριθμού πληρωμών για τις επιχειρήσεις. • Ηλεκτρονική υποβολή δηλώσεων • Το κόστος συμμόρφωσης των επιχειρήσεων παραμένει υψηλό σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες. 	3

Σημείωση: Η βαθμολογία κινείται σε κλίμακα από 1 έως 5 όπου 1 - Εξαιρετικά μη ικανοποιητικές επιδόσεις και 5 - πολύ καλές επιδόσεις.

Παρατηρείται ότι το ελληνικό φορολογικό σύστημα στο σύστημα αξιολόγησης λαμβάνει σχετικά χαμηλές βαθμολογίες. Συνεπώς, για τη βελτιστοποίησή του θα πρέπει να ληφθούν υπόψη βασικοί παράγοντες, κυρίως με γνώμονα την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας και της προώθησης των παραγωγικών επενδύσεων στη χώρα.

Η παροχή κινήτρων σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα για βιομηχανικές και τεχνολογικές επενδύσεις, θα μπορούσαν να επιφέρουν μεγέθυνση του ΑΕΠ της χώρας, βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος και προσέλκυση νέων επενδύσεων.

Σε ποσοτικά κριτήρια αξιολόγησης και εστιάζοντας στα πιο πρόσφατα στατιστικά δεδομένα της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων για την πλήρωση των στόχων του Τακτικού Προϋπολογισμού Εσόδων για το έτος 2019, ακολουθεί συνοπτικός πίνακας (Πίνακας 1.6.) με την αναλυτική παρουσίαση των πραγματοποιηθέντων μεγεθών (Α.Α.Δ.Ε., 2020):

Πίνακας 1. 6. Φορολογικά έσοδα 2019

Περιγραφή Κατηγορίας Φόρου	Ετήσιος Στόχος 2019 (σε εκ. €)	Έσοδα 2019 (σε εκ. €)	Επίτευξη Στόχου έτους 2019 (%)	Απόλυτη Διαφορά Εσόδων - Στόχου 2019
Συνολικά Φορολογικά Έσοδα	51.127	51.409	100,55 %	282
Φόροι επί Αγαθών και Υπηρεσιών	27.559	28.014	101,65 %	+ 455
- Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.)	17.210	17.792	103,39%	+ 583
- Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης (Ε.Φ.Κ.)	7.381	7.125	96,53 %	- 256
- Φόροι με μορφή Χαρτοσήμου	378	328	86,78 %	- 50
- Φόροι επί Χρημ/κών Συναλλαγών	459	491	106,93 %	+ 32
- Φόροι Ταξινόμησης Οχημάτων	291	287	98,55 %	- 4
- Λοιποί Φόροι επί Αγαθών και Υπηρεσιών	1.838	1.989	108 %	+ 151
Φόροι και Δασμοί Εισαγωγών	237	298	126 %	+ 61
Τακτικοί Φόροι Ακίνητης Περιουσίας	2.801	2.786	99 %	- 15
- Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ)	2.748	2.702	98,32 %	- 46
Λοιποί Φόροι επί Παραγωγής	944	991	105 %	+ 47

Φόροι Εισοδήματος	16.796	16.711	99,49 %	- 85
- Φόροι Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων	11.070	11.020	99,56 %	- 49
- Φόροι Εισοδήματος Νομικών Προσώπων	4.420	4.512	102 %	+ 92
- Λοιποί Φόροι Εισοδήματος	1.306	1.178	90 %	- 128
Φόροι επί Κεφαλαίου	159	245	154 %	+ 86
Λοιποί Τρέχοντες Φόροι	2.631	2.365	90 %	- 265
- Φόροι Οχημάτων	1.182	1.129	95 %	-53

Παρά τη σχετική αποδοτικότητα του φορολογικού συστήματος κατά τις τελευταίες χρήσεις και την υψηλή ταμειακή εισπραξιμότητα, τα δημοσιονομικά μεγέθη εξακολουθούν και παρουσιάζονται αυξημένα.

1.5. Φορολογία και επενδύσεις

Ένα φορολογικό σύστημα για να είναι αποτελεσματικό πρέπει κατά βάση να προωθεί την επενδυτική δραστηριότητα της χώρας. Η ανάπτυξη των επενδύσεων, είτε από εσωτερικούς, είτε από εξωτερικούς φορείς της χώρας, επιφέρει ουσιαστική μεγέθυνση της οικονομίας και κατά επέκταση υψηλότερα φορολογικά έσοδα.

Βασικό χαρακτηριστικό ενός αποτελεσματικού φορολογικού συστήματος, είναι η ουσιαστική ενίσχυση και η προώθηση της εξαγωγικής δραστηριότητας της χώρας. Οι εξαγωγές προσφέρουν στην οικονομία νέο χρήμα και ισχυρή παρουσία της χώρας στις διεθνείς αγορές.

Κατά την προηγούμενη δεκαετία, η οικονομική κρίση βύθισε την ελληνική οικονομία σε πρωτοφανή για τη χώρα επίπεδα, όπου επί μία δεκαετία συρρίκνωνε τα εισοδήματα των νοικοκυριών και προκάλεσε ισχυρά ελλείματα στο χρηματοπιστωτικό τομέα της οικονομίας. Σε γενικές γραμμές κάποια από τα βασικά αίτια της κρίσης χρέους στην Ελλάδα ήταν τα ακόλουθα:

- Η συσσώρευση σημαντικών δημοσιονομικών ελλειμάτων.
- Τα μεγάλα ελλείματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, τα οποία αντανάκλουν την επιδείνωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της χώρας.

- Η πιστωτική επέκταση στην οποία είχε επέλθει η χώρα η οποία τροφοδοτούσε στην ιδιωτική κατανάλωση τις εισαγωγές και τις επενδύσεις σε ακίνητη περιουσία, χωρίς όμως να τροφοδοτεί τις παραγωγικές επενδύσεις.
- Οι αυξήσεις των μισθολογικών κλιμακίων, οι οποίες υπερέβαιναν σταθερά τις αυξήσεις της παραγωγικότητας. Δηλαδή αυξάνονταν οι μισθοί χωρίς να αυξάνεται η απόδοση των εργαζομένων.

Σε αντιδιαστολή των ανωτέρω, η κατάσταση της ελληνικής οικονομίας έδειξε εμφανή σημάδια ανάκαμψης το έτος 2019. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), αλλά και του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ), για το έτος 2019, η ελληνική οικονομία κινήθηκε με ανοδικούς ρυθμούς ανάπτυξης, αντίστοιχους με το έτος 2018, οι οποίοι κινήθηκαν στο +1,9%.

Στον Πίνακα 1.7. παρουσιάζονται αναλυτικά τα βασικά στοιχεία ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας εκφρασμένα μέσα από τα βασικά οικονομικά μεγέθη από το έτος 2010 μέχρι και το 2019.

Πίνακας 1. 7. Βασικά στοιχεία ανάπτυξης ελληνικής οικονομίας 2010-2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
% του ΑΕΠ	146,0	171,4	156,9	175,1	177,1	177,9	178,5	176,1	181,9	
% ανάπτυξης του ΑΕΠ	-4,9	-7,1	-6,0	-4,2	+0,6	-0,2	-0,05	+1,5	+1,9	+1,9
Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ (€)	21.386	20.324	18.643	17.311	16.475	16.402	16.381	16.379	16.736	17.200
Εισαγωγές (δισ. €)	46.65	47.89	47.97	45.82	46.70	42.21	42.32	47.36	54.07	55.52
Εξαγωγές (δισ. €)	21.16	24.24	27.48	27.22	27.09	25.75	25.45	28.86	33.46	33.80
Πληθωρισμός (%)	4,71	3,34	1,51	-0,92	-1,31	-1,73	-0,82	1,12	0,62	-0,16
Ανεργία (%)	13,9	20,2	26,0	27,7	26,5	24,9	23,5	21,5	19,3	17,3
Φορολογία ως % ΑΕΠ	-	-	-	-	-	-	41,8	41,8	39,9	39,4

ΠΗΓΗ: Ελληνική Στατιστική Αρχή

Σε επενδυτικό επίπεδο, η Ελλάδα το έτος 2019 κατατάχθηκε στην 29^η θέση μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών από την 35^η θέση που κατείχε το 2018, στα πλαίσια έρευνας της

ελεγκτικής εταιρείας Ernst & Young (ΣοφοκλέουςIn, 2020). Η έρευνα της εταιρείας έδειξε τα εξής:

- Το 69% των διεθνών επενδυτών θεωρούν ότι η εικόνα της χώρας ως επενδυτικός προορισμός θα βελτιωθεί την επόμενη τριετία.
- Το 31% των διεθνών επενδυτών θεωρούν ότι βελτιώθηκε η εικόνα της χώρας από την αποτελεσματική διαχείριση της πανδημίας του Covid 19.
- Η πρόθεση για βιομηχανικές επενδύσεις ενισχύθηκε εντυπωσιακά στο 26% από το 9%.

Στο πλαίσιο της έρευνας EY Attractiveness Survey - Ελλάδα 2020, που διενεργήθηκε το διάστημα 22 Μαΐου και 9 Ιουνίου, με θέμα την ελκυστικότητα της χώρας ως επενδυτικός προορισμός, η εικόνα της χώρας φάνηκε πως βελτιώθηκε παρά τη στάση αναμονής που δημιουργεί η παγκόσμια πανδημία στην επενδυτική κοινότητα. Το δείγμα αποτελούνταν από 203 στελέχη μεγάλων, ξένων επιχειρήσεων, εκ των οποίων το 55% έχουν ήδη επενδυτική παρουσία στην Ελλάδα.

Η διάθεση των επενδυτών απέναντι στη χώρα παραμένει θετική και βελτιώνεται σε ορισμένους κρίσιμους δείκτες, ιδιαίτερα μεταξύ των επιχειρήσεων που έχουν ήδη επενδύσει στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με τους ερευνητές και τις κυβερνητικές εξαγγελίες, προβλέπεται να δοθούν περαιτέρω κίνητρα στις ελληνικές επιχειρήσεις, ώστε να επενδύσουν στην εξαγωγική δραστηριότητα της χώρας τα επόμενα έτη. Επίσης, προβλέπεται προσαρμογή του φορολογικού συστήματος της χώρας, ώστε να προωθηθούν παραγωγικές επενδύσεις.

Οι φορολογικοί συντελεστές, ο τρόπος καθορισμού της φορολογικής βάσης και οι πτυχές της φορολογικής συμμόρφωσης, αποτελούν σημαντικούς προσδιοριστικούς παράγοντες των οικονομικών συνεπειών της φορολογίας στο κομμάτι των επενδύσεων στη χώρα.

Η φορολογική μεταχείριση των διαφόρων πηγών χρηματοδότησης, ο σχεδιασμός των φορολογικών κινήτρων και ο χρόνος που δαπανάται από τις επιχειρήσεις για τη φορολογική συμμόρφωση, μπορούν να επηρεάσουν τις παραγωγικές επενδύσεις. Οι διαφορές στους φόρους εισοδήματος των εταιρειών, μπορούν να προκαλέσουν τη μετατόπιση των κερδών των πολυεθνικών εταιρειών από χώρες με υψηλή φορολογία σε χώρες με χαμηλή φορολογία.

Σύμφωνα με τη ΔΙΑΝΕΟΣΙΣ, 2018, το επίπεδο φορολογίας συσχετίζεται αρνητικά με τους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης και οι φόροι εισοδήματος στο κεφάλαιο και στην εργασία, είναι περισσότερο επιβαρυντικοί για την οικονομική ανάπτυξη, συγκριτικά με τους φόρους στην κατανάλωση και στην περιουσία.

Η φορολογική επιβάρυνση της εργασίας, αλλά και η προοδευτικότητα του συστήματος φορολογίας εισοδήματος, φαίνεται ότι επηρεάζουν το βαθμό απασχόλησης και την παραγωγικότητα του εργατικού δυναμικού, κάτι που έχει ευρύτερες επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη.

Στις χώρες του ΟΟΣΑ όπου κατά μέσο όρο ο μέσος συντελεστής φορολογίας προσωπικού εισοδήματος ήταν 14, 3% και ο μέσος ανώτατος οριακός συντελεστής 26, 5%, έχει εκτιμηθεί ότι μια μείωση του υψηλότερου οριακού συντελεστή κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες, η οποία οδηγεί σε μείωση της προοδευτικότητας, προκαλεί μακροχρονίως αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά 1%.

Οι πραγματικοί φορολογικοί συντελεστές αποτυπώνουν ένα ευρύ φάσμα παραγόντων που εκτείνονται πέραν των θεσμοθετημένων φόρων των εταιρειών, όπως στοιχεία της φορολογικής βάσης, πηγή χρηματοδότησης (χρέος, κέρδη εις νέον ή νέα ίδια κεφάλαια), και το στοιχείο ενεργητικού στο οποίο πραγματοποιείται η επένδυση (μηχανήματα, κτίρια, άυλα στοιχεία ενεργητικού, απόθεμα και χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία).

Οι αποφάσεις για το ύψος των επενδύσεων επηρεάζονται από τον πραγματικό οριακό φορολογικό συντελεστή, δηλαδή τη φορολογική επιβάρυνση στο τελευταίο ευρώ που επενδύεται σε ένα έργο που μόλις ισοσκελίζεται (η «οριακή» επένδυση).

Όσο χαμηλότερος είναι ο πραγματικός οριακός φορολογικός συντελεστής, τόσο περισσότερο συμβάλλει το φορολογικό σύστημα στις επενδύσεις.

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι να μειωθεί ο πραγματικός οριακός φορολογικός συντελεστής και να διαμορφωθεί ένα φορολογικό σύστημα που υποστηρίζει τις επενδύσεις. Σε αυτούς περιλαμβάνονται τα εξής:

- Παροχή χρονοδιαγραμμάτων ταχύτερης απόσβεσης ή άμεσος καταλογισμός δαπανών.
- Μετατροπή του κόστους ιδίων κεφαλαίων σε εκπιπτόμενο.
- Βελτίωση των προϋποθέσεων για τις μεταφερόμενες ζημίες.
- Παροχή φορολογικών κινήτρων για έρευνα και ανάπτυξη.

Αναφορικά με την παροχή φορολογικών κινήτρων για έρευνα και ανάπτυξη, σύμφωνα με το (Σ.Ε.Π.Ε., 2020) από τον Σεπτέμβριο του 2020, τίθενται σε ισχύ το φορολογικό κίνητρο του υπερτριπλασιασμού των φορολογικών κινήτρων για τις επιχειρήσεις αναφορικά με τις δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης (R&D).

Συγκεκριμένα, μέχρι και σήμερα το ποσοστό έκπτωσης των δαπανών έρευνας και ανάπτυξης που πραγματοποιούσαν οι επιχειρήσεις της χώρας μας προσαυξάνονταν κατά 30%. Με τα νέα φορολογικά κίνητρα το ποσοστό αυτό φτάνει το 100%. Το μέτρο αυτό, αποτελεί βασικό κίνητρο για την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων μέσω της ανάπτυξης νέων προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και μέσω επενδύσεων στην τεχνολογική εξέλιξή τους.

Το χαμηλό επίπεδο επενδύσεων συνεπάγεται χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης, περιορίζοντας την ανάπτυξη της παραγωγικότητας μακροπρόθεσμα, ενώ οδηγεί σε περιορισμένες προοπτικές απασχόλησης και ανάπτυξης.

Είναι σημαντικό να διαμορφωθεί ένα φορολογικό σύστημα που να συγκρατεί σε χαμηλά επίπεδα τον πραγματικό οριακό φορολογικό συντελεστή και, κατά συνέπεια, να αποθαρρύνει τη δημιουργία αντικινήτρων για την πραγματοποίηση επικερδών επενδύσεων. Αυτό δε σημαίνει ότι πρέπει να μειωθούν οι φορολογικοί συντελεστές. Αντίθετα, στα χρονοδιαγράμματα ταχύτερης απόσβεσης, ο άμεσος καταλογισμός δαπανών ή η δυνατότητα έκπτωσης των δαπανών που χρηματοδοτούνται μέσω ιδίων κεφαλαίων μειώνουν την πραγματική οριακή φορολόγηση, ακόμη κι αν αντισταθμίζονται από αλλαγή των φορολογικών συντελεστών.

Η φορολογία είναι ένα από τα βασικά εργαλεία που έχουν στη διάθεσή τους οι κυβερνήσεις για την ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας. Οι φορολογικές πολιτικές μπορούν να συμβάλουν στη μείωση του επιχειρηματικού κινδύνου και του κόστους διεξαγωγής επιχειρηματικής δραστηριότητας. Η φορολογία συμβάλλει στη διόρθωση της αποτυχίας της αγοράς, όπου στα σχετικά παραδείγματα συγκαταλέγονται η ελλιπής επένδυση στην Έρευνα και Ανάπτυξη, τα κεφάλαια κινδύνου και περιβαλλοντικοί εξωτερικοί παράγοντες, όπως η ρύπανση.

Ένα καλά σχεδιασμένο φορολογικό σύστημα θα μπορούσε επομένως να αυξήσει το βιοτικό επίπεδο, παρέχοντας κίνητρα για έξυπνες και πράσινες επενδύσεις.

Η αποτελεσματικότητα της φορολογικής διοίκησης επηρεάζει το επίπεδο εμπιστοσύνης των πολιτών στο σύστημα. Οι φορολογούμενοι έχουν την τάση να εμπιστεύονται περισσότερο οργανισμούς που θεωρούνται αποδοτικοί και αποτελεσματικοί. Εκτός από το κόστος είσπραξης των φόρων, θα πρέπει επίσης να εξετάζεται το κόστος που συνδέεται με την καταβολή των φόρων. Αυτό συχνά αναφέρεται ως κόστος φορολογικής συμμόρφωσης.

Το εν λόγω κόστος μπορεί να αποθαρρύνει τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων, να ενθαρρύνει την παραοικονομία, να αυξήσει τη μη συμμόρφωση και να πλήξει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και των χωρών.

1.6. Προτάσεις βελτίωσης φορολογικού συστήματος

Στην ενότητα αυτή παραθέτουμε ορισμένες προτάσεις βελτίωσης του φορολογικού συστήματος της Ελλάδας με βάση τα δεδομένα και τα οικονομικά μεγέθη που αναφέρθηκαν ανωτέρω.

Οι πραγματικοί οριακοί και ενδιάμεσοι φορολογικοί συντελεστές στην Ελλάδα σήμερα είναι ιδιαίτερος υψηλοί σε σχέση με τους αντίστοιχους της Ε.Ε. Βασικό στάδιο στη βελτίωση του φορολογικού συστήματος της χώρας αναφορικά με τη φορολογία εισοδήματος θα πρέπει να αποτελέσουν τα εξής:

- Η διεύρυνση της φορολογικής βάσης.
- Η σταδιακή μείωση των φορολογικών συντελεστών.

Με τη μείωση των συντελεστών και τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης επιτυγχάνονται τα εξής:

- Παρέχονται φορολογικά κίνητρα για αύξηση της εργασίας.
- Παρέχονται φορολογικά κίνητρα για την αύξηση των επενδύσεων και της επιχειρηματικότητας.
- Μειώνεται η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή με την ενίσχυση των φορολογικών ελέγχων και την τεχνολογική εξέλιξη του φοροεισπρακτικού μηχανισμού της χώρας.
- Ενίσχυση της οικονομικής δικαιοσύνης.

Επίσης, είναι σημαντική η κατάργηση βασικών φορολογικών βαρών (π.χ. εισφορά αλληλεγγύης – καταργείται από το 2020), καθώς και η μείωση στους φόρους των εταιρικών κερδών και του κεφαλαίου.

Για την αύξηση των επενδύσεων είναι σημαντική η αναμόρφωση της φορολογίας εισοδήματος των νομικών προσώπων. Ο σημερινός φορολογικός συντελεστής ανέρχεται σε 24% (σε ισχύ από το 2019). Η διεύρυνση της φορολογικής βάσης, η επανεξέταση των φορολογικών δαπανών και η σταδιακή μείωση του συντελεστή φορολόγησης των επιχειρήσεων σε ποσοστό

περίπου 20%, θα μπορούσε να επιφέρει μακροπρόθεσμα πολλαπλά θετικά αποτελέσματα στα φορολογικά έσοδα της χώρας.

Ας μην ξεχνάμε ότι η Ελλάδα σήμερα αντιμετωπίζει σκληρό ανταγωνισμό στο κομμάτι των επενδύσεων κυρίως από τις γειτονικές χώρες όπως η Βουλγαρία, οι οποίες προσφέρουν πολλαπλά επενδυτικά οφέλη στους διεθνείς επενδυτές (συντελεστής φόρου εισοδήματος εταιρειών στη Βουλγαρία 10%). Έτσι, η θέση της Ελλάδας έναντι του δυσμενούς ανταγωνισμού θα μπορούσε να βελτιωθεί.

Σημαντικά μέτρα επίσης για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και των επενδύσεων θα μπορούσαν να είναι τα ακόλουθα:

- Η δυνατότητα συμψηφισμού ζημιών των επιχειρήσεων με μελλοντικά κέρδη πέρα των 5 ετών.
- Η αφαίρεση του κόστους κεφαλαίου από τα έσοδα των επιχειρήσεων.
- Η επιτάχυνση των αποσβέσεων σε επενδυτικά προϊόντα.

Σημαντικές αλλαγές πρέπει να γίνουν και στους φόρους κατανάλωσης. Η σταδιακή μείωση των έμμεσων φόρων σε είδη πρώτης ανάγκης, καθώς και η εξισορρόπηση των φορολογικών βαρών στα λοιπά προϊόντα και υπηρεσίες, θα μπορούσαν να επιφέρουν αύξηση της κατανάλωσης στη χώρα και συνεπώς αύξηση της παραγωγής και ζήτησης.

1.7. Επισκόπηση κεφαλαίου – Ανάλυση της έρευνας

Σύμφωνα με διεθνείς επιστήμονες του τομέα της υγείας και της οικονομίας, η επόμενη διετία θα είναι ιδιαίτερος απρόβλεπτη για την παγκόσμια οικονομία λόγω της πανδημικής κρίσης που έχει προκαλέσει ο Covid 19.

Τα μεγέθη των χωρών θα μεταβάλλονται συνεχώς σε περιόδους έξαρσης της πανδημίας ενώ τα οικονομικά μεγέθη θα συρρικνώνονται ως αποτέλεσμα της μείωσης της κατανάλωσης και των εισοδημάτων.

Ένας εκ των βασικότερων πυλώνων αντιμετώπισης της κρίσης χρέους λόγω της πανδημίας και των ανισοτήτων που θα δημιουργηθούν στην αγορά της χώρας μας, είναι το φορολογικό σύστημα και η λειτουργία του.

Από τις έρευνες που αναλύθηκαν στο παρόν κεφάλαιο καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας χρήζει ουσιαστικών αλλαγών και μεταρρυθμιστικών

βελτιώσεων σε όλους τους τομείς του ώστε να γίνει πιο ανταποδοτικό, ευέλικτο και να προσαρμοστεί στις νέες οικονομικές, επιχειρηματικές και κοινωνικές συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί.

Παρά την επίτευξη των ταμειακών στόχων κατά τα τελευταία έτη και την αποτελεσματική ταμειακή του λειτουργία, παραμένει μη αποδοτικό σε μακροπρόθεσμη διάρκεια, επιβαρύνοντας με ανισότητες τα κοινωνικά στρώματα της χώρας.

Επίσης, λειτουργεί ως αντικίνητρο για τους επενδυτές, καθώς τα ποσοστά επιβάρυνσης της εργασίας και των επιχειρηματικών κερδών παραμένουν σε πολύ υψηλά επίπεδα σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο παρά τη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος τα τελευταία έτη.

Για αυτό κρίνεται απαραίτητο να υπάρξει πολιτική βούληση για τη συνολική βελτίωση της στρατηγικής της φορολογικής πολιτικής της χώρας. Στρατηγική η οποία θα στοχεύει σε μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και κατανομή βαρών με βάση τη φοροδοτική ικανότητα των φυσικών και νομικών προσώπων της χώρας.

Η βελτίωση του φορολογικού συστήματος μπορεί να επιφέρει πολλαπλά οφέλη στην ελληνική οικονομία και να αποτελέσει πόλο έλξης επενδύσεων και κεφαλαίων μακροπρόθεσμα, με ταυτόχρονη αύξηση των φορολογικών εσόδων.

Κεφάλαιο 2: Βιβλιογραφική επισκόπηση

2.1. Ευρωπαϊκά φορολογικά συστήματα και φορολογική επιβάρυνση

2.1.1. Ευρωπαϊκά φορολογικά συστήματα

Η ίδρυσή της Ε.Ε. στοχεύει στην εναρμόνιση των φόρων για την προστασία της ενιαίας αγοράς και την αποφυγή της εκροής κεφαλαίων σε περιοχές με χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές (Osterloh & Heinemann, 2013). Ωστόσο, παρά τις προσπάθειες των τελευταίων ετών με την εισαγωγή Οδηγιών και Κανονισμών για τη φορολογική πολιτική στα κράτη μέλη, δεν έχει υλοποιηθεί ακόμη η πλήρης σύγκλιση, καθώς κάθε χώρα εφαρμόζει δικούς της φορολογικούς συντελεστές, φορολογικές πολιτικές και κανόνες είσπραξης των εσόδων.

Η φορολογία λειτουργεί ως εργαλείο πολιτικής για την ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας. Μέσω αυτής καθίσταται εφικτή η μείωση του επιχειρηματικού κινδύνου και του κόστους διεξαγωγής επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Η φορολογία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση μιας δίκαιης κοινωνίας σε μια ισχυρή οικονομία. Αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο στα χέρια των κρατών για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων τόσο μέσω της ενίσχυσης της κοινωνικής κινητικότητας όσο και μέσω της μείωσης των εισοδηματικών ανισοτήτων (European Commission, 2017). Αυτό σημαίνει ότι η φορολογική πολιτική που ακολουθεί κάθε κράτος μπορεί να επηρεάσει μακροχρόνια μεγέθη, όπως η απασχόληση και οι επενδύσεις.

Οι φορολογικοί συντελεστές, ο τρόπος καθορισμού της φορολογικής βάσης και ο τρόπος φορολογικής συμμόρφωσης, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που προσδιορίζουν τις οικονομικές συνέπειες της φορολογίας. Οι διαφορές στους φόρους των επιχειρήσεων μπορούν να προκαλέσουν μετατόπιση των κερδών των πολυεθνικών εταιρειών από χώρες με υψηλή φορολογία, σε χώρες με χαμηλή φορολογία (European Commission, 2017).

Οι πραγματικοί φορολογικοί συντελεστές αποτυπώνουν ένα μεγάλο φάσμα παραγόντων που εκτείνονται πέρα από τους θεσμοθετημένους φόρους των επιχειρήσεων, όπως στοιχεία φορολογικής βάσης, πηγές χρηματοδότησης και επενδύσεις (Sutherland & Figari, 2013).

Οι φόροι είναι πολύ σημαντικοί ως οικονομικά εργαλεία της σημερινής οικονομίας σε παγκόσμιο επίπεδο. Ακόμη, αντιπροσωπεύουν έναν από τους βασικούς και καθοριστικούς παράγοντες ελκυστικότητας μιας χώρας για επενδύσεις (Budryte, 2005). Αποτελούν

υποχρεωτικές χρηματικές πληρωμές που επιβάλλονται από νόμιμες αρχές σε άτομα και επιχειρήσεις σε καθορισμένο ύψος και προθεσμία για την κάλυψη δαπανών που αφορούν τη δημόσια ευημερία (Simkova, 2011).

Τα βασικά στοιχεία της φορολογικής πολιτικής είναι το φορολογικό αντικείμενο, η φορολογική βάση και οι φορολογικοί συντελεστές, ενώ η φορολογική νομοθεσία κάθε χώρας ενδέχεται να περιλαμβάνει πρόσθετα στοιχεία φορολογικών τεχνικών που ισχύουν ανάλογα με τη φύση του εκάστοτε φόρου (Lenartova, 2004).

Η ανάλυση της βέλτιστης φορολογικής πολιτικής έχει μεγάλη παράδοση στη βιβλιογραφία που ασχολείται με τα μακροοικονομικά και τα δημόσια οικονομικά (Fehr & Kindermann, 2015). Πολλοί ερευνητές έχουν προσπαθήσει να διατυπώσουν αρχές που πρέπει να εφαρμόζονται στο φορολογικό σύστημα για να λειτουργήσει με το βέλτιστο δυνατό τρόπο. Ο Stiglitz (1997), καθιέρωσε πέντε προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για να υπάρχει ένα βέλτιστο φορολογικό σύστημα:

- **Διοικητική ευκολία:** Η πολυπλοκότητα και η έλλειψη διαφάνειας πρέπει να αποφεύγονται. Όταν οι νόμοι είναι περίπλοκοι, το κόστος και οι απαιτήσεις υπολογισμού της φοροδιαφυγής, της είσπραξης των απαιτήσεων και της διαχείρισης των φόρων αυξάνονται.
- **Ευελιξία:** Ένα ευέλικτο φορολογικό σύστημα μπορεί να ανταποκρίνεται σε αλλαγές που συμβαίνουν στην οικονομία. Αυτό επηρεάζεται αφενός από την αντίδραση των φορολογικών συντελεστών σε νέες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και αφετέρου από την ταχύτητα απόκρισης της εφαρμογής των φορολογικών αλλαγών, οι οποίες σε περίπτωση καθυστέρησης, μπορεί να επηρεάσουν την αποτελεσματικότητα και σταθερότητα της οικονομικής ανάπτυξης. Η πολιτική διαφάνεια δίνει έμφαση στην επαγρύπνηση και διαφάνεια του φορολογικού συστήματος.
- **Ισότητα:** Πρέπει να εφαρμόζεται ίδια φορολογία σε διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες. Η αρχή του οφέλους καθορίζει τη φορολογική υποχρέωση του φορολογούμενου με βάση τα οφέλη του και είναι κάτι υποκειμενικό. Πρόβλημα στην επίτευξη της ισότητας μπορεί να αποτελέσει το υψηλό διοικητικό κόστος και η φορολογική διαχείριση.
- **Οικονομική αποδοτικότητα:** Βασίζεται στο χαμηλό κόστος είσπραξης των φόρων για την αποφυγή στρεβλώσεων στη συμπεριφορά της φορολογίας που οδηγεί σε αναποτελεσματική κατανομή πόρων (Medved et al., 2011).

Από τη μια, οι φόροι αποτελούν το σημαντικότερο έσοδο των κρατών και αυτό οδηγεί τα κράτη σε δράσεις που μεγιστοποιήσουν αυτά τα έσοδα. Από την άλλη, όμως, οι επιχειρήσεις και οι πολίτες προσπαθούν να αποφύγουν τη φορολόγηση για να εξοικονομήσουν μεγαλύτερο εισόδημα για τους ίδιους. Για αυτό συχνά χρησιμοποιούν φορολογικούς παραδείσους ή βρίσκουν ευκαιρίες να μεταφέρουν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις σε χώρες με χαμηλότερη φορολογία (Simkova, 2013).

Οι επιχειρήσεις σήμερα αναζητούν χώρες με μικρούς φορολογικούς συντελεστές επί των επενδύσεων προκειμένου να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους. Μια χώρα με υψηλούς φορολογικούς συντελεστές για τις επιχειρήσεις, λειτουργεί ως αντικίνητρο για τους επιχειρηματίες και τους επενδυτές, ενώ ταυτόχρονα οι υψηλοί οριακοί φορολογικοί συντελεστές μπορούν να οδηγήσουν τους φορολογούμενους σε φοροδιαφυγή (Bunn & Asen, 2019).

Ωστόσο, η ηθική των φορολογικών θεμάτων ποικίλλει από χώρα σε χώρα με βάση τα κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά, τις οικονομικές εμπειρίες πολιτών και επιχειρήσεων και τις πολιτικές στάσεις (Lago & Lago, 2010). Για αυτό σε άλλες χώρες παρατηρείται μεγαλύτερο επίπεδο διαφθοράς και φοροδιαφυγής σε σχέση με τις άλλες.

Υπάρχουν διάφορες έρευνες στις οποίες αποτυπώνονται οι διαφορές στη φορολογική πολιτική των χωρών της Ε.Ε. (Giannini & Maggiulli, 2002; Marques & Pinho, 2014). Ωστόσο, η φορολογική εναρμόνιση και σύγκλιση των χωρών της Ε.Ε. παραμένει κεντρικός στόχος για την αποτροπή της μετεγκατάστασης ευρωπαϊκών επιχειρήσεων σε περιοχές με χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές, γεγονός που οδηγεί με τη σειρά του σε εκροές κεφαλαίων και μείωση των φορολογικών εσόδων και του πλούτου (Contell et al., 2018).

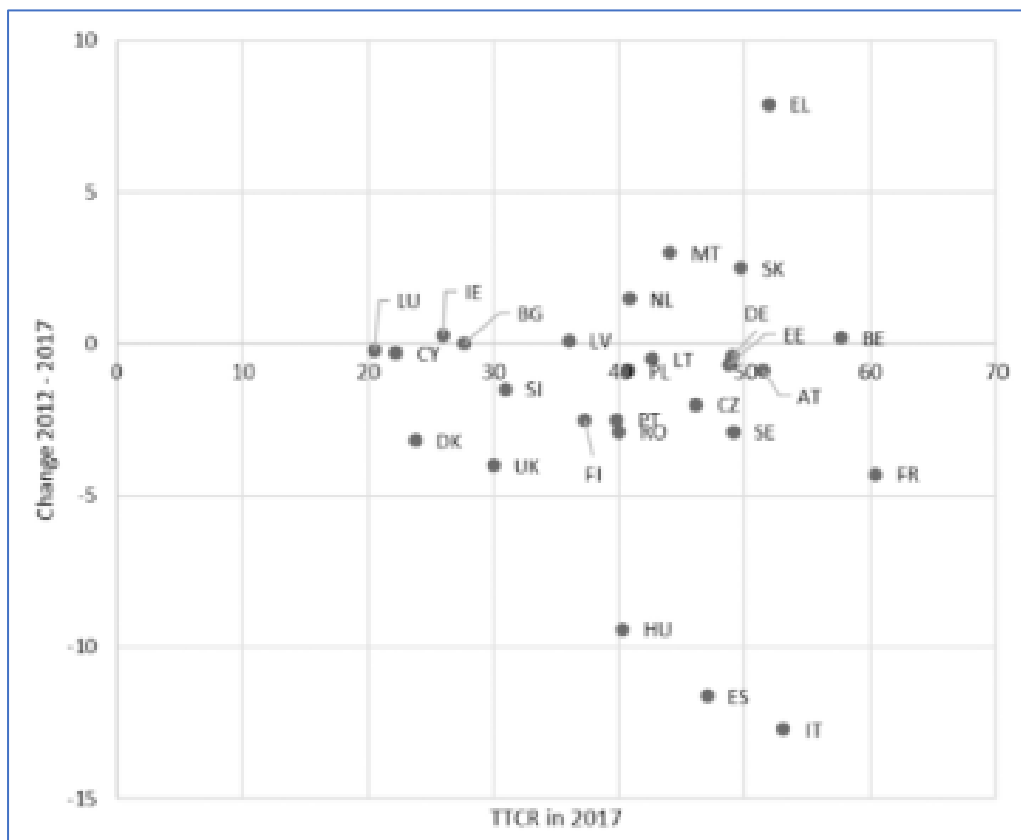
Οι Contell et al., (2018) μελέτησαν τον πραγματικό και ονομαστικό φορολογικό συντελεστή των επιχειρήσεων και τη διαφορά τους για να αποτυπώσουν την τάση της φορολογικής επιβάρυνσης στην Ε.Ε. – 15 για τα έτη 2006 - 2014 και βρήκαν ότι σε περιόδους οικονομικής σταθερότητας, η φορολογική επιβάρυνση τείνει να συγκλίνει. Ωστόσο, σε περιόδους κρίσης, όπως η οικονομική κρίση που ξέσπασε το 2008, οι χώρες εφαρμόζουν τις δικές τους φορολογικές πολιτικές προκειμένου να προστατευτούν από τις δυσμενείς επιπτώσεις της κρίσης (Bustos et al., 2017).

Οι Korecko & Ondrijona (2019), εξέτασαν και ανέλυσαν τις ομοιότητες και διαφορές των φορολογικών συστημάτων των χωρών της Ε.Ε. και εντόπισαν ότι η φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων ποικίλλει από χώρα σε χώρα παρά τον κεντρικό στόχο της φορολογικής

σύγκλισης. Τα φορολογικά συστήματα πρέπει να ανταποκρίνονται στα συστήματα των εμπορικών εταίρων τους, δηλαδή των άλλων κρατών μελών της Ε.Ε., προκειμένου να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στη συνεχόμενη αύξηση του διεθνούς εμπορίου.

Στο Γράφημα 5.1. παρουσιάζεται η θέση κάθε κράτους – μέλους της Ε.Ε. ως προς το συνολικό ύψος φορολογίας που έχει συγκεντρώσει για το έτος 2017 και το ποσοστό στο οποίο αυτό έχει μεταβληθεί από το 2012 μέχρι το 2017. Προκύπτει ότι χώρες, όπως η Ισπανία και η Ιταλία παρουσίασαν, εξαιτίας και της χρηματοοικονομικής κρίσης, τεράστιες απώλειες στα φορολογικά τους έσοδα γύρω στο -10%, ενώ αντίθετα η Ελλάδα κατάφερε λόγω της επιβολής μνημονίων κατά τα εξεταζόμενα έτη να αυξήσει τα φορολογικά της έσοδα κατά ποσοστό μεγαλύτερο του 5%. Οι υπόλοιπες χώρες δεν παρουσιάζουν αυξομείωση μεγαλύτερη του 5% σε όλη την εξεταζόμενη χρονική περίοδο.

Γράφημα 5. 1. Συνολικός φόρος και συντελεστές εισφοράς 2012 – 2017

Πηγή: Korecko & Ondrijova (2019) σύμφωνα με την PWC (2019)

Ένας από τους κύριους λόγους της ανάγκης εναρμόνισης των φόρων στην Ε.Ε., είναι ο διεθνής δικαστικός όρος «διπλή φορολογία» που αφορά την επιβολή συγκρίσιμων φόρων σε δύο ή

περισσότερα κράτη στον ίδιο φορολογούμενο, για το ίδιο αντικείμενο, τις ίδιες χρονικές περιόδους. Από τη διπλή φορολογία προκύπτουν επιβλαβείς συνέπειες στη διεθνή ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών και στις διασυνοριακές κινήσεις κεφαλαίων, τεχνολογίας και προσώπων.

Προκειμένου να μην υπάρχει διπλή φορολογία, είναι σύνηθες σε χώρες της Ε.Ε. να δημιουργούνται φορολογικές συμβάσεις (tax treaties) μεταξύ των κρατών μελών οι οποίες ρυθμίζουν και ευθυγραμμίζουν τους φορολογικούς νόμους μεταξύ αυτών με στόχο τη μείωση της διπλής φορολογίας. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιούν τη μείωση ή και κατάργηση της παρακράτησης φόρων μεταξύ των κρατών. Χώρες με μεγαλύτερο αριθμό συνεργατών σε αυτό το δίκτυο φορολογικών συμβάσεων έχουν πιο ελκυστικό φορολογικό καθεστώς για ξένους επενδυτές. Για παράδειγμα, το Ηνωμένο Βασίλειο διαθέτει δίκτυο με 129 χώρες (Bunn & Asen, 2019).

Επιπλέον, σύμφωνα με τους Bunn & Asen (2019), πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχουν υιοθετήσει τα τελευταία χρόνια κανόνες παγκόσμιας φορολόγησης, όπως για παράδειγμα κανόνες που αφορούν τις Ελεγχόμενες Αλλοδαπές Εταιρείες (Controlled Foreign Corporation) με κίνδυνο να υπάρξουν αρνητικές οικονομικές συνέπειες.

Η Γαλλία έχει εφαρμόσει τελευταία μεταρρυθμίσεις που αυξάνουν τους οριακούς φορολογικούς συντελεστές στην εργασία, στις αποταμιεύσεις και στις επενδύσεις, παρά το γεγονός ότι η θεωρία συνιστά να μειώνονται οι οριακοί φορολογικοί συντελεστές για να υπάρξουν καλύτερα αποτελέσματα στα φορολογικά έσοδα. Ακόμη, θέσπισε πρόσφατα έναν φόρο εταιρικού εισοδήματος. Έτσι, η Γαλλία σήμερα έχει τον υψηλότερο φόρο επί εταιρικών εισοδημάτων που αγγίζει το 34% (Bunn & Asen, 2019).

Οι Figari et al. (2011), εξέτασαν τις επιπτώσεις των συστημάτων φορολογικών παροχών στις διαφορές στο εισόδημα και στα κίνητρα απόκτησης εισοδήματος των ζευγαριών, εστιάζοντας στις σημαντικές επιπτώσεις των φύλων στους φόρους και τις παροχές. Λίγα χρόνια αργότερα, οι Figari et al. (2013), εξέτασαν τις αναδιανεμητικές επιπτώσεις του ελάχιστου εισοδήματος, συγκρίνοντας την κάλυψη και την επάρκεια για εργαζόμενα άτομα στην Ε.Ε.

Κάποιες χώρες έχουν παρόμοια ιστορική ανάπτυξη ή κοινά γεωγραφικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά. Ωστόσο, υπάρχουν και χώρες στην Ε.Ε. οι οποίες είναι απομακρυσμένες, αλλά με την πάροδο του χρόνου και τα μέτρα που έχουν ληφθεί σε επίπεδο Ε.Ε., έχουν συγκλίνει (Simkova, 2015).

Στη Δανία οι άμεσοι φόροι είναι οι υψηλότεροι (66%), ενώ ακολουθεί η Ιρλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Σουηδία και η Μάλτα με άμεσους φόρους που κυμαίνονται μεταξύ 40% και 50% (Genschel & Jachtenfuchs, 2018). Η Γαλλία κατέγραψε τον υψηλότερο φορολογικό συντελεστή για το 2017, ενώ η έρευνα των Korecko & Ondrijona (2019), έδειξε ότι τα κράτη μέλη δεν διαφέρουν μόνο ως προς τους φορολογικούς συντελεστές που εφαρμόζουν αλλά και ως προς άλλους δείκτες που συμβάλλουν στη δημιουργία ενός φορολογικού συστήματος εντός ενός επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Η Simkova (2015) βρήκε ότι για την περίοδο 1995 – 2012 το Λουξεμβούργο κατείχε ηγετική θέση ως η χώρα με την υψηλότερη φορολογική επιβάρυνση κεφαλαίων (12%) με εξαίρεση το 2007. Η Εσθονία, η Λετονία, η Λιθουανία και η Σλοβενία παρουσίασαν διακυμάνσεις, αλλά κατά μέσο όρο η Εσθονία είχε 2,6% φορολογική επιβάρυνση. Η μεγαλύτερη αύξηση σημειώθηκε στη Μάλτα (+3,4%), ενώ η μεγαλύτερη μείωση στη Σλοβακία (-4,8%). Από αυτά τα ποσά φαίνεται ότι υπάρχει διαφορετικό μερίδιο των εσόδων σε σχέση με το ΑΕΠ της εκάστοτε χώρας (Simkova, 2015).

2.1.2. Φορολογική επιβάρυνση

Προκύπτει από την προηγούμενη ανάλυση πως κάθε χώρα έχει το δικό της φορολογικό σύστημα το οποίο βασίζεται σε ιστορικές, πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Η ανάλυση της διεθνούς φορολογικής πολιτικής και των επιπτώσεών της στην οικονομική συμπεριφορά, την επιτυχία ή μη της αγοράς και την απώλεια της οικονομικής αποτελεσματικότητας είναι δύσκολη. Για αυτό έχουν δημιουργηθεί διάφοροι τρόποι έκφρασης της φορολογικής επιβάρυνσης των χωρών.

Το ζήτημα της φορολογίας είναι σημαντικό κυρίως εξαιτίας του γεγονότος ότι αποτελεί σημαντικό μερίδιο των κρατικών εσόδων. Η φορολογική επιβάρυνση των χωρών μπορεί να εκφραστεί με ποικίλους τρόπους. Σύμφωνα με τον Kirchler (2007), ο υπολογισμός της αποτελεί σύνθετο και δύσκολο έργο. Η Simkova (2015), ασχολείται με το θέμα προσεγγίζοντας την φορολογική επιβάρυνση ως μερίδιο των φορολογικών εσόδων στο ΑΕΠ της χώρας. Η φορολογία του κεφαλαίου αποτελεί το επίκεντρο της έρευνάς της, καθώς επηρεάζει αποφάσεις για παραγωγικές δραστηριότητες και κατά συνέπεια επηρεάζει και τον πλούτο της χώρας (Simkova, 2015).

Ο βαθμός φορολογικής επιβάρυνσης στην οικονομία αποτελεί σημαντικό ζήτημα, αλλά οι αρχές πρέπει να διασφαλίζουν τη βιωσιμότητα του φορολογικού περιβάλλοντος ώστε να

υπάρχουν θετικές επιπτώσεις από αυτό στην οικονομική ανάπτυξη. Διάφοροι ερευνητές έχουν ασχοληθεί με τη μέτρηση της φορολογικής επιβάρυνσης σε ευρωπαϊκά κράτη μέλη.

Για παράδειγμα, σε έρευνά του ο Kalas (2020) προσπάθησε να προσδιορίσει το βαθμό φορολογικής επιβάρυνσης των άμεσων και έμμεσων φόρων και το επίπεδο συσχέτισης με το ετήσιο ποσοστό του ΑΕΠ. Συγκεκριμένα, ανέλυσε τη φορολογική επιβάρυνση στις χώρες της Ε.Ε. την περίοδο 2006 – 2018 και βρήκε ότι το μέσο μερίδιο των συνολικών φόρων είναι 38,8% του ΑΕΠ, με το μέσο μερίδιο των άμεσων φόρων να είναι 12,77% και το μέσο μερίδιο των έμμεσων φόρων να είναι 13,42% του ΑΕΠ. Ακόμη, εντόπισε μια στατιστικά σημαντική και αρνητική σχέση μεταξύ της φορολογικής επιβάρυνσης και της οικονομικής ανάπτυξης που μετριέται από τον ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ.

Η European Commission (2020), μετράει τη φορολογική επιβάρυνση λαμβάνοντας τα συνολικά φορολογικά έσοδα που ελήφθησαν ως ποσοστό του ΑΕΠ. Από τα στοιχεία προκύπτει ότι η φορολογική επιβάρυνση διαφέρει μεταξύ χωρών της Ε.Ε. με τη Γαλλία (46, 5%), τη Δανία (45, 1%) και το Βέλγιο (44, 8%) να παρουσιάζουν τον υψηλότερο λόγο φορολογικών εσόδων – ΑΕΠ και την Ιρλανδία (22, 6%) και τη Ρουμανία (26, 3%) το χαμηλότερο για το έτος 2018.

Η Simkova (2015), περιέγραψε την παραδοσιακή προσέγγιση ως μερίδιο των φορολογικών εσόδων στο ΑΕΠ που εφαρμόζεται στο σύνολο της φορολογίας και στη φορολογία κεφαλαίου ως μέρος των φορολογικών συστημάτων που επηρεάζουν τις επενδυτικές αποφάσεις. Χρησιμοποίησε ιεραρχική ομαδοποίηση με δεδομένα της περιόδου 1995 – 2012, για τις χώρες της Ε.Ε. - 27 και βρήκε ότι οι νέες χώρες βρίσκονται σε μια ομάδα χωρών με χαμηλή φορολογική επιβάρυνση που προσπάθησαν να ενθαρρύνουν τους επενδυτές με τους ευνοϊκούς φορολογικούς συντελεστές που επέβαλαν. Ωστόσο, η αποτύπωση της φορολογικής επιβάρυνσης ως μερίδιο των φορολογικών εσόδων επί το ΑΕΠ, δεν είναι πολύ κατάλληλη για σύγκριση των φορολογικών συστημάτων, διότι δεν περιλαμβάνει το μέγεθος της φορολογικής βάσης και άλλες πτυχές (Simkova, 2015).

Η αλληλεπίδραση μεταξύ των φορολογικών μεταρρυθμίσεων και οι αλλαγές που προκαλούνται στην οικονομία είναι πολύπλευρες. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο να συσχετιστεί όχι μόνο η αντίδραση των οικονομικών παραγόντων στις φορολογικές μεταρρυθμίσεις, αλλά και η συνολική οικονομική επίδραση, συμπεριλαμβανομένης της επίδρασης στις αγορές παραγόντων και προϊόντων (Barrios s, et al., 2018).

Για το σκοπό αυτό οι Sutherland & Figari (2013), παρουσίασαν ένα μοντέλο προσομοίωσης φόρου – οφέλους EUROMOD που σήμερα χρησιμοποιεί η Ε.Ε. ευρέως. Το EUROMOD είναι ένα μοντέλο μικρό – προσομοίωσης φορολογικών παροχών της Ε.Ε. που προσομοιώνει τις ατομικές και οικογενειακές φορολογικές υποχρεώσεις και τα δικαιώματα παροχών σύμφωνα με τους κανόνες και τη νομοθεσία που ισχύουν σε κάθε κράτος μέλος της Ε.Ε.

Χαρακτηρίζεται από ευελιξία στην ανάλυση και συγκρισιμότητα των αποτελεσμάτων, ενώ αντλεί τα δεδομένα απευθείας από την Eurostat. Με αυτά τα χαρακτηριστικά επιτυγχάνεται η συνέπεια των αποτελεσμάτων σε όλες τις χώρες, η δυνατότητα μεταφοράς των στοιχείων του συστήματος φορολογικών παροχών και η χρήση από πολλούς χρήστες.

Το EUROMOD μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να εξετάσει τις επιπτώσεις των πραγματικών αλλαγών στην φορολογική πολιτική των κρατών με την πάροδο του χρόνου και να δείξει για παράδειγμα το βαθμό στον οποίο οι αλλαγές στις δημόσιες πολιτικές συνέβαλαν στη μείωση ή στην αύξηση της φτώχειας ή της ανισότητας.

Ακόμη, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την προσομοίωση των επιπτώσεων των προτεινόμενων, εναλλακτικών ή υποθετικών αλλαγών πολιτικής σε κάθε κράτος μέλος, όπως επίσης και για τη διεύρυνση των επιπτώσεων των εναλλακτικών οικονομικών ή δημογραφικών σεναρίων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το μοντέλο αυτό προέκυψε από μια ανάγκη των ερευνητών να συμπεριλάβουν πολλές χώρες της Ε.Ε. μέσα στο ίδιο μοντέλο. Για παράδειγμα, οι Callan & Sutherland (1997), εξέτασαν τον αντίκτυπο των συστημάτων του βασικού εισοδήματος στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία, αλλά το μοντέλο τους δεν μπορούσε να συμπεριλάβει περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες με συνεπή τρόπο εξαιτίας των περιορισμών των εθνικών μοντέλων που ήταν διαθέσιμα τότε.

Έτσι προέκυψε το μοντέλο EUROMOD, το οποίο είναι ένα συνεπές ευρωπαϊκό μοντέλο ειδικά σχεδιασμένο για τη μεγιστοποίηση της συγκρισιμότητας μεταξύ των χωρών, το οποίο αναγνωρίζει ότι τα εθνικά μοντέλα τείνουν να λειτουργούν με εθνικές παραδοχές. Η ταυτόχρονη πρόσβαση σε πολλά εθνικά μοντέλα είναι εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα (Sutherland, 2007).

Σήμερα, η Eurostat έχει εκσυγχρονίσει την αποτύπωση της φορολογικής επιβάρυνσης μέσω των έμμεσων φορολογικών συντελεστών. Οι έμμεσοι φορολογικοί συντελεστές του κεφαλαίου

υπολογίζονται ως μερίδιο των εσόδων από όλους τους φόρους κεφαλαίου και όλα τα δυνητικά φορολογητέα εισοδήματα κεφαλαίου στην οικονομία (European Commission, 2020).

Μπορεί να θεωρηθούν φόροι που επιβάλλονται στο εισόδημα που αποκτήθηκε από την αποταμίευση και την επένδυση επιχειρήσεων και νοικοκυριών και σχετίζονται με το απόθεμα κεφαλαίου που είναι αποτέλεσμα αποταμίευσης και επένδυσης προηγούμενων περιόδων. Περιλαμβάνουν το καθαρό λειτουργικό πλεόνασμα, τα τεκμαρτά ενοίκια, το καθαρό μικτό εισόδημα, τόκους, ασφαλιστικά έσοδα από ακίνητα, ενοίκια γης και μερίσματα για μη χρηματοπιστωτικές και χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις, νοικοκυριά, αυτοαπασχολούμενους, μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς και τη γενική κυβέρνηση (European Commission, 2020).

Οι αποφάσεις για το ύψος των επενδύσεων επηρεάζονται από τον πραγματικό οριακό φορολογικό συντελεστή, δηλαδή τη φορολογική επιβάρυνση στο τελευταίο ευρώ που επενδύεται σε ένα έργο που μόλις ισοσκελίζεται, δηλαδή πραγματοποιείται οριακά. Όσο πιο χαμηλός ο πραγματικός οριακός φορολογικός συντελεστής, τόσο περισσότερο συμβάλλει το φορολογικό σύστημα στην προσέλκυση επενδύσεων (European Commission, 2017).

Για να μειωθεί ο οριακός φορολογικός συντελεστής, μπορεί η επιχείρηση να χρησιμοποιήσει την παροχή χρονοδιαγραμμάτων ταχύτερης απόσβεσης ή άμεσο καταλογισμό δαπανών, να μετατρέψει το κόστος ιδίων κεφαλαίων σε εκπιπτόμενο, να δημιουργήσει καλύτερες προϋποθέσεις για τις μεταφερόμενες ζημίες και να έχει φορολογικά κίνητρα για έρευνα και ανάπτυξη (European Commission (EC), 2020).

Όσον αφορά τη δημιουργία θέσεων εργασίας και αύξησης της απασχόλησης, η φορολογική επιβάρυνση μετράει την αναλογική διαφορά μεταξύ του κόστους ενός εργαζόμενου για τον εργοδότη του και των καθαρών εισοδημάτων του εργαζόμενου (European Commission, 2017) ή αλλιώς μετράει τα κίνητρα για εργασία αλλά και τα κίνητρα πρόσληψης εργαζομένων.

Για να γίνει κατανοητή η φορολογική επιβάρυνση, μπορεί να εξεταστεί η φορολογική ανταγωνιστικότητα των κρατών μελών της Ε.Ε.. Με βάση το δείκτη φορολογικής ανταγωνιστικότητας για το 2019, όπου η Εσθονία έχει τον καλύτερο φορολογικό κώδικα για τους εξής λόγους (Bunn & Asen, 2019):

1. Εφαρμόζει φορολογικό συντελεστή 20% στο εταιρικό εισόδημα και μόνο στα διανεμόμενα κέρδη.
2. Έχει ενιαίο φορολογικό συντελεστή 20% στο εισόδημα φυσικών προσώπων ο οποίος δεν εφαρμόζεται στα έσοδα από μερίσματα.

3. Ο φόρος περιουσίας εφαρμόζεται στην αξία της γης και όχι των ακινήτων.
4. Εξαιρεί από την εγγώρια φορολόγηση το 100% των κερδών τοπικών επιχειρήσεων στο εξωτερικό με λίγους περιορισμούς.

Η Ελλάδα βρίσκεται στην 30^η θέση σε αυτή την κατάταξη. Ταυτόχρονα παρατηρείται ότι οι χώρες που έχουν χαμηλό δείκτη φορολογικής ανταγωνιστικότητας, επιβάλλουν σχετικά υψηλούς οριακούς φορολογικούς συντελεστές στα εισοδήματα εταιρειών. Ο φόρος εισοδήματος εταιρειών αποτελεί άμεσο φόρο στα κέρδη των επιχειρήσεων. Η φορολογική πολιτική στις επιχειρήσεις διαφέρει από χώρα σε χώρα καθώς έχει αρνητικές επιπτώσεις στην απόδοση της εταιρικής επένδυσης, επειδή αυξάνει το κόστος του κεφαλαίου. Η Ελλάδα κατέχει την 29^η θέση όσον αφορά τους φόρους εταιρειών (Bunn & Asen, 2019).

Η φορολογική πολιτική που εφαρμόζεται στις επιχειρήσεις είναι σημαντικό να τις επιτρέπει να μειώσουν, με συγκεκριμένους νόμιμους τρόπους, το φορολογητέο εισόδημά τους. Έτσι, σε πολλές χώρες επιτρέπεται στις επιχειρήσεις να αφαιρέσουν ζημίες της τρέχουσας χρήσης από μελλοντικά κέρδη ή να αφαιρέσουν ζημίες της τρέχουσας χρήση από προηγούμενα κέρδη με την είσπραξη επιστροφής φόρου. Η δυνατότητα αυτή εξασφαλίζει σε μια επιχείρηση τη δυνατότητα να φορολογείται στη μέση κερδοφορία της για αρκετά χρόνια (Bunn & Asen, 2019).

Ο περιορισμός της μεταφοράς ζημιών σε μελλοντικές ή προηγούμενες χρήσεις προσθέτει μεγαλύτερο μέσο φορολογικό βάρος σε επιχειρηματικούς τομείς οι οποίοι είναι πιο επιρρεπείς στους κύκλους οικονομικής δραστηριότητας. Στις 20 από τις 36 χώρες του ΟΟΣΑ αυτό είναι εφικτό με αποτέλεσμα οι χώρες που επιτρέπουν την επ' άοριστο μεταφορά ζημιών στο μέλλον να κατατάσσονται υψηλότερα στο δείκτη φορολογικής ανταγωνιστικότητας (Bunn & Asen, 2019).

Όσον αφορά στις επενδύσεις που κάνουν οι επιχειρήσεις, αυτές εκπίπτουν με βάση το χρονοδιάγραμμα αποσβέσεων. Κατά μέσο όρο στον ΟΟΣΑ οι επιχειρήσεις μπορούν να εκπέσουν συνολικά το 84,3% του κόστους μηχανημάτων, το 48,9% του κόστους βιομηχανικών κτηρίων και το 76,6% του κόστους άυλων στοιχείων (Bunn & Asen, 2019). Η Εσθονία και η Λετονία των οποίων ο εταιρικός φόρος εφαρμόζεται μόνο στα διανεμόμενα κέρδη, επιτρέπουν να εκπέσει το 100% της τρέχουσας αξίας μιας επένδυσης επειδή τα διανεμόμενα κέρδη μιας επιχείρησης ορίζονται από την ταμειακή ροή (ΕΥ, 2018).

Σημαντικός παράγοντας της φορολογικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων σε μια χώρα είναι και η πολυπλοκότητα του φορολογικού κώδικα. Η επιβάρυνση αυτή μετρείται με τον αριθμό

των πληρωμών της επιχείρησης για το φόρο εισοδήματός της και των άλλων φόρων καθώς και το χρόνο που απαιτείται, προκειμένου να συμμορφωθεί με το φόρο εισοδήματος (μπορεί να μετρηθεί σε ώρες χρόνου συμμόρφωσης ανά έτος).

Η συμμόρφωση προς το φορολογικό κώδικα σημαίνει απασχόληση και κατανάλωση πόρων, οι οποίοι θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε επενδύσεις ή και σε άλλες επιχειρηματικές λειτουργίες. Οι χώρες οι οποίες απαιτούν μεγαλύτερο αριθμό πληρωμών φόρων και μεγαλύτερες περιόδους φορολογικής συμμόρφωσης των επιχειρήσεων, βαθμολογούνται χαμηλότερα για τον δείκτη φορολογικής ανταγωνιστικότητας. Στην Ε.Ε. η Ιταλία έχει τον μεγαλύτερο αριθμό απαιτούμενων πληρωμών φόρων και ακολουθεί η Ελβετία. Το λιγότερο χρόνο χρειάζεται μια επιχείρηση στην Εσθονία και ακολουθεί η Ιρλανδία και η Ελβετία (Bunn & Asen, 2019).

Εκτός από τους φόρους εισοδήματος των επιχειρήσεων, οι χώρες επιβάλλουν και αρκετούς φόρους περιουσιακών στοιχείων στα πάγια κεφάλαια των επιχειρήσεων. Τέτοιος είναι ο φόρος μεταβίβασης ακίνητης περιουσίας, ο φόρος καθαρών περιουσιακών στοιχείων, ο φόρος συγκέντρωσης κεφαλαίων και ο φόρος στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Οι φόροι αυτοί συμβάλλουν στο κόστος κεφαλαίου και μειώνουν την απόδοση των επενδύσεων.

Οι χώρες που έχουν υψηλούς φόρους μεταβίβασης περιουσίας έχουν χαμηλότερη φορολογική ανταγωνιστικότητα. Οι φόροι περιουσιακών στοιχείων επιβάλλονται σε λιγότερες ευρωπαϊκές χώρες όπως για παράδειγμα το Λουξεμβούργο και η Ελβετία. Ένα άλλο είδος φόρου που επιβάλλεται είναι οι εισφορές κεφαλαίου (Bunn & Asen, 2019).

Ορισμένες χώρες επιβάλλουν συντελεστές παρακράτησης φόρων σε μερίσματα, τόκους και δικαιώματα. Για παράδειγμα η Ελβετία επιβάλλει τους υψηλότερους συντελεστές παρακράτησης σε μερίσματα και τόκους με την απαίτηση οι επιχειρήσεις να παρακρατούν 35% μιας πληρωμής μερίσματος ή τόκων σε ξένα φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Την ίδια ώρα, η Εσθονία, η Ουγγαρία και η Λετονία δεν έχουν τέτοιο φόρο (Bunn & Asen, 2019).

Η Ελλάδα παρουσιάζει αδυναμία στη φορολόγηση των επιχειρήσεων, κυρίως γιατί έχει εταιρικό φορολογικό συντελεστή 28%, αρκετά μεγαλύτερο από το μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ που είναι 23,6% για το 2019, οι επιχειρήσεις στην χώρα αντιμετωπίζουν αυστηρούς περιορισμούς στα ποσά των καθαρών ζημιών χρήσης με τα οποία μπορούν να αντισταθμίσουν μελλοντικά κέρδη, ενώ ταυτόχρονα δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν ζημίες για να μειώσουν προηγούμενο φορολογητέο εισόδημα.

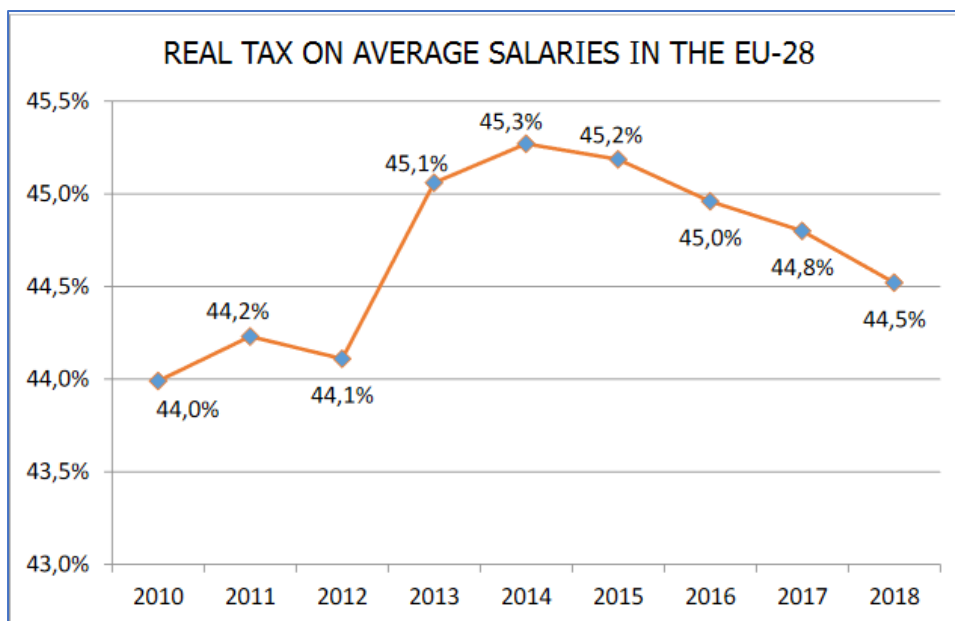
Επιπλέον, στην Ελλάδα εφαρμόζεται από τους πιο υψηλούς συντελεστές ΦΠΑ στον ΟΟΣΑ με πολύ περιορισμένη βάση. Στην Ελλάδα ο μέγιστος οριακός εταιρικός φορολογικός συντελεστής έχει υπολογιστεί σε 28%, οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να μεταφέρουν ζημιές στο παρελθόν, αλλά μπορούν να τις μεταφέρουν στο μέλλον έως και 5 έτη (Bunn & Asen, 2019).

2.2. Στατιστικά φορολογικά στοιχεία Ε.Ε.

Το μέγεθος των φορολογικών εσόδων επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες με τον πιο σημαντικό να είναι ο φορολογικός συντελεστής που εφαρμόζεται. Στην περίπτωση εταιρικού φόρου εισοδήματος ο μέσος όρος της Ε.Ε. -27 μειώθηκε από 35,3% το 1995 σε 23,5% το 2012 (Simkova, 2015).

Την περίοδο 2014 - 2018 οι εργαζόμενοι στην Ε.Ε. υπέστησαν μείωση στη φορολογία τους από 44,8% σε 44,5% κατά μέσο όρο (Rogers & Philippe, 2019). Ωστόσο, η μέση φορολογική επιβάρυνση των μισθωτών στην Ε.Ε. παραμένει υψηλότερη σε σχέση με το 2010, κυρίως λόγω των μεγάλων αυξήσεων ΦΠΑ σε 20 από τις 28 χώρες μέλη της (Rogers & Philippe, 2019) (Γράφημα 5.2.).

Γράφημα 5. 2. Πραγματικός φόρος μισθωτών στην Ε.Ε. - 28

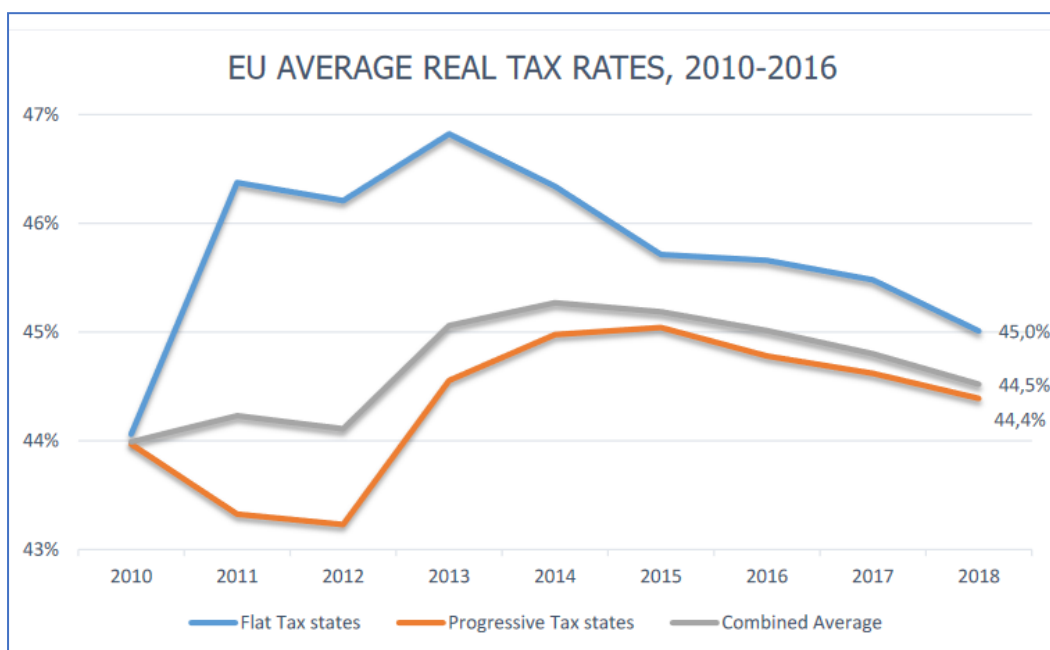
Πηγή: Rogers & Philippe, 2019

Η Γαλλία έχει τον υψηλότερο συντελεστή φορολόγησης μισθωτών σε όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε. -28 για το 2018. Στην Ελλάδα οι καθαροί – πραγματικοί μισθοί μειώθηκαν για τους εργαζόμενους, καθώς αυξήθηκαν οι φόροι με αποτέλεσμα να υπάρχει μείωση 21% στην ετήσια μισθοδοσία των Ελλήνων εργαζομένων, ενώ παράλληλα αυξήθηκε και ο ΦΠΑ.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι οι χώρες της Ε.Ε. οι οποίες εφαρμόζουν σταθερή φορολογική πολιτική από το πρώτο ευρώ φορολογούν με υψηλότερα ποσοστά τους εργαζόμενους, σε σχέση με τις χώρες που εφαρμόζουν προοδευτική φορολογία (Rogers & Philippe, 2019).

Στο Γράφημα 5.3. παρουσιάζεται ο μέσος όρος της πραγματικής φορολογίας στις χώρες της Ε.Ε. -28 για το χρονικό διάστημα 2010 – 2016, όπου διακρίνεται ότι η φορολογία στις χώρες με σταθερή φορολογική πολιτική τείνει να είναι υψηλότερη σε σχέση με τις χώρες που εφαρμόζουν διαβαθμισμένη φορολόγηση.

Γράφημα 5. 3. Μέσος όρος πραγματικής φορολογίας 2010 - 2016

Πηγή: Rogers & Philippe, 2019

Στη Δανία, στην οποία οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης παραμένουν οι χαμηλότερες ποσοστιαία, εφαρμόζονται οι υψηλότεροι φόροι εισοδήματος (35,5%). Όσον αφορά στο ΦΠΑ 20 από τα 28 κράτη μέλη έχουν αυξήσει τους συντελεστές ΦΠΑ με τις μεγαλύτερες αυξήσεις να έχουν λάβει χώρα στην Ουγγαρία (από 20% σε 27%), στο Ηνωμένο Βασίλειο (από 15% σε 20%), στην Ισπανία (από 16% σε 21%), στη Ρουμανία (από 19% σε 24%), και στην Ελλάδα από 19% σε 24%). Σταθεροί φορολογικοί συντελεστές εφαρμόζονται από το 2009 σε Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Δανία, Γερμανία, Λετονία, Μάλτα και Σουηδία (Rogers & Philippe, 2019).

Σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα πληροφόρησης της Ε.Ε.¹ σχετικά με θέματα που αφορούν τους πολίτες, η εφαρμογή των κανόνων ΦΠΑ μπορεί να διαφέρει από χώρα σε χώρα της Ε.Ε. και παρά το γεγονός ότι ο ΦΠΑ επιβάλλεται σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, κάθε κράτος είναι αρμόδιο να επιβάλει τους δικούς του συντελεστές. Οι συντελεστές αυτοί εξαρτώνται από το προϊόν ή την υπηρεσία που αφορά η συναλλαγή. Ο μόνος κοινός κανόνας είναι ότι ο ΦΠΑ δεν μπορεί να είναι μικρότερος από 15%.

Στον Πίνακα 2.1. παρουσιάζονται οι συντελεστές ΦΠΑ που εφαρμόζονται στις χώρες της Ε.Ε. -27 και οι οποίοι μπορεί να μην επιβαρύνουν άμεσα τις επιχειρήσεις, αλλά αφενός οι ίδιες είναι αρμόδιες για την απόδοση του ΦΠΑ των προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρουν και αφετέρου ο ΦΠΑ επηρεάζει την κατανάλωση προϊόντων και υπηρεσιών στην χώρα όπου δραστηριοποιούνται.

Πίνακας 2. 1. Φορολογικοί συντελεστές στην Ε.Ε. - 27

Κράτος μέλος	Κωδικός χώρας	Κανονικός συντελεστής	Μειωμένος συντελεστής	Εξαιρετικά μειωμένος συντελεστής	Συντελεστής αναμονής
Αυστρία	AT	20	10 / 13	-	13
Βέλγιο	BE	21	6 / 12	-	12
Βουλγαρία	BG	20	9	-	-
Κύπρος	CY	19	5 / 9	-	-
Τσεχία	CZ	21	10 / 15	-	-
Γερμανία	DE	16	5	-	-
Δανία	DK	25	-	-	-
Εσθονία	EE	20	9	-	-
Ελλάδα	EL	24	6 / 13	-	-
Ισπανία	ES	21	10	4	-
Φινλανδία	FI	24	10 / 14	-	-

¹ https://europa.eu/youreurope/business/taxation/vat/vat-rules-rates/index_el.htm

Γαλλία	FR	20	5,5 / 10	2,1	-
Κροατία	HR	25	5 / 13	-	-
Ουγγαρία	HU	27	5 / 18	-	-
Ιρλανδία	IE	23	9 / 13,5	4,8	13,5
Ιταλία	IT	22	5 / 10	4	-
Λιθουανία	LT	21	5 / 9	-	-
Λουξεμβούργο	LU	17	8	3	14
Λετονία	LV	21	12 / 5	-	-
Μάλτα	MT	18	5 / 7	-	-
Κάτω Χώρες	NL	21	9	-	-
Πολωνία	PL	23	5 / 8	-	-
Πορτογαλία	PT	23	6 / 13	-	13
Ρουμανία	RO	19	5 / 9	-	-
Σουηδία	SE	25	6 / 12	-	-
Σλοβενία	SI	22	9,5	-	-
Σλοβακία	SK	20	10	-	-

Πηγή: Kalas (2020)

Ιδιαίτερη μνεία αξίζει να γίνει επίσης στον φόρο MOSS (mini one stop shop) που αποτελεί ένα προαιρετικό καθεστώς απόδοσης ΦΠΑ σε μια μόνο χώρα της Ε.Ε.² Οι υπηρεσίες που διέπονται υπό καθεστώς MOSS αφορούν σε φιλοξενία ιστοσελίδων, παροχή λογισμικού, πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων, διαδικτυακά τυχερά παιχνίδια και εξ' αποστάσεως διδασκαλία. Αυτό

² <https://www.aade.gr/epiheiriseis/forologikes-ypiresies/fpa/moss>

επιτρέπει στις επιχειρήσεις να μην εγγράφονται σε κάθε φορολογική αρχή κάθε χώρας της Ε.Ε. στην οποία πραγματοποιούν πωλήσεις.

2.3. Ο Ασφαλιστικός κλάδος

2.3.1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση

Βασικό ζήτημα της παρούσας εργασίας αποτελεί η κατανόηση της δομής του φορολογικού συστήματος και της δημοσιονομικής πολιτικής των κρατών και συγκεκριμένα της Ελλάδας στον ασφαλιστικό κλάδο. Στην Ε.Ε. το τρέχον περιβάλλον χαμηλών αποδόσεων και οι επικρατούσες μακροοικονομικές ανισορροπίες, επιβάλλουν εξαιρετικά δύσκολες προϋποθέσεις αποδοτικότητας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Οι ρυθμιστικές αρχές πρέπει να είναι σε θέση να αναλύουν και να αξιολογούν τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει ένα πιθανό περιβάλλον χαμηλής απόδοσης.

Η Ε.Ε. προσπαθεί να εναρμονίσει τις εθνικές νομοθεσίες που αφορούν στη φορολογία και αυτές που αφορούν στον ασφαλιστικό κλάδο, με απώτερο στόχο τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον κλάδο και την προστασία των καταναλωτών.

Σε αντίθεση με άλλους κλάδους, η ασφάλιση αποτελεί μια μακροπρόθεσμη επιχειρηματική δραστηριότητα εξαιτίας των προϊόντων και των υπηρεσιών που παρέχει. Κατά συνέπεια, δεν υπάρχει κάποιο καθολικό και ενιαίο μέτρο μέτρησης της κερδοφορίας της παρά μόνο γενικά αποδεκτές μετρήσεις απόδοσης που βασίζονται στη λογιστική, όπως είναι η απόδοση ιδίων κεφαλαίων και η απόδοση περιουσιακών στοιχείων (Dorofti & Jakubik, 2015).

Ο κλάδος των ασφαλιστικών επιχειρήσεων διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην σταθερότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας. Ένας υγιής ασφαλιστικός κλάδος είναι σημαντικός για την καθοδήγηση του οικονομικού συστήματος, την οικονομική ανάπτυξη και την προώθηση της υψηλότερης απασχόλησης μεταξύ άλλων στοιχείων.

Σε περίπτωση που ένα φορολογικό σύστημα είναι άνισο, ειδικά στον κλάδο της ασφάλισης μπορεί να οδηγήσει σε υψηλότερους κινδύνους στις οικονομικές αποφάσεις που λαμβάνονται από τις επιχειρήσεις και τους πολίτες (Charmaine et al., 2017). Έτσι, ο ασφαλιστικός κλάδος είναι επωφελής για το οικονομικό σύστημα δεδομένου ότι παρέχει τη δυνατότητα μεταφοράς,

συγκέντρωσης και αμοιβαιοποίησης των κινδύνων, εξασφαλίζοντας σταθερότητα στη χώρα (CEA, 2006).

Ο ασφαλιστικός κλάδος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο και στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, καθώς συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη, την αποτελεσματική κατανομή των πόρων, τη μείωση του κόστους συναλλαγών, τη δημιουργία ρευστότητας, τη διευκόλυνση των οικονομιών κλίμακας στις επενδύσεις και τη διάδοση χρηματοοικονομικών απωλειών (Haiss & Salmegi, 2008).

Οι Dorofiti & Jakubik (2015) βρίσκουν ότι τα χαμηλά επιτόκια σε συνδυασμό με την περιορισμένη οικονομική ανάπτυξη, την κακή απόδοση των μετοχών και τον υψηλό πληθωρισμό έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην κερδοφορία του κλάδου των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

Οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις έχουν άμεση έκθεση έναντι άλλων ασφαλιστών, τραπεζών, χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων μέσω της κατοχής χρεών, ιδίων κεφαλαίων και άλλων χρηματοοικονομικών μέσων (Alves et al., 2015). Αυτές οι εκθέσεις μπορούν να προκαλέσουν διάδοση συστημικών κινδύνων.

Με περιουσιακά στοιχεία αξίας άνω των 8 τρισ. ευρώ, οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις στην Ε.Ε. αποτελούν σημαντικό μέρος του χρηματοπιστωτικού τομέα (Insurance Europe, 2015). Το μεγαλύτερο μέρος αυτών των περιουσιακών στοιχείων αφορά σε κρατικά κεφάλαια (27%) των περιουσιακών στοιχείων των ασφαλιστικών (European Systemic Risk Board (ESRB), 2015) και το δεύτερο μεγαλύτερο σε τράπεζες μέσω τραπεζικών ομολόγων (16%) και καταθέσεων (4%) (European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA), 2015).

Οι Linder & Ronkainen (2004), παρέχουν μια σημαντική εκτίμηση της αιτίας που ο κλάδος των ασφαλιστικών επιχειρήσεων είναι σημαντικός για την Ε.Ε. και συγκεκριμένα ισχυρίζονται ότι η σημασία του πηγάζει από το γεγονός ότι απασχολεί πάνω από ένα εκατομμύριο Ευρωπαίους, ενώ παράλληλα αποτελεί το μεγαλύτερο θεσμικό επενδυτή και παρέχει κάλυψη έναντι διαφόρων κινδύνων σε ευρεία γκάμα πελατών. Για παράδειγμα, το 2013 κατά μέσο όρο για τον κλάδο ξοδεύτηκαν 1.883 € ανά άτομο σε 34 ευρωπαϊκές χώρες (Insurance Europe, 2015).

Ο μετριασμός των κινδύνων είναι ο βασικός χαρακτήρας του ασφαλιστικού κλάδου και για αυτό θεωρείται εξαιρετικά ευάλωτος σε εξωτερικούς παράγοντες. Υπάρχουν γεγονότα όπως η πρόσφατη οικονομική κρίση ή η πανδημία του Covid – 19 που αλλάζουν το ρου του επιχειρείν

και του οικονομικού γίνεσθαι. Αυτά τα γεγονότα επηρεάζουν και τον κλάδο των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

Εξαιτίας του αντίκτυπου που έχουν τέτοια περιστατικά, ο κλάδος χρειάζεται προστασία και προετοιμασία. Απώτερος σκοπός του κλάδου των ασφαλίσεων είναι να επαναφέρει τους αντισυμβαλλόμενους στην ίδια θέση στην οποία βρίσκονταν πριν τη ζημία που προκαλούν τέτοια γεγονότα (Charmaine et al., 2017). Για αυτό οι επιχειρήσεις πρέπει να διαθέτουν επάρκεια ρευστότητας, ώστε να αντισταθμίσουν απώλειες από αντίστοιχα περιστατικά. Κατά τη διάρκεια γεγονότων που επηρεάζουν τον κλάδο των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, οι επιχειρήσεις πρέπει να είναι προετοιμασμένες να αντιμετωπίσουν αυξημένη εισροή απαιτήσεων.

Απαιτείται όμως και η παρακίνηση των ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Τα φορολογικά κίνητρα των επιχειρήσεων του κλάδου στο πλαίσιο του ευρώ μπορούν να προσφέρουν νέες επενδυτικές ευκαιρίες. Τέτοια κίνητρα δίνουν στα κράτη το προβάδισμα και προσελκύουν αυξημένη επενδυτική δραστηριότητα, ιδίως από χώρες που δεν προσφέρουν ευκαιρίες ή περιθώρια επενδύσεων.

Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η Μάλτα με την εισαγωγή συστημάτων συνταξιοδότησης, τα οποία στοχεύουν σε κατοίκους του Ηνωμένου Βασιλείου που επιλέγουν να μεταφέρουν τις παροχές τους από ένα συνταξιοδοτικό σύστημα εκτός Ηνωμένου Βασιλείου στο Ειδικευμένο Εξωτερικό Συνταξιοδοτικό Σχέδιο (Charmaine et al., 2017). Δεδομένου ότι η Μάλτα έχει συνθήκη διπλής φορολογίας με το Ηνωμένο Βασίλειο, σημαίνει ότι τα μέλη αυτού του καθεστώτος θα επωφεληθούν από τη μείωση των φορολογικών τελών (Tye & Latremoliere, 2007). Τέτοιου είδους τεχνικές αποτελούν αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης αλλά και της ενιαίας αγοράς στην Ε.Ε..

Μέχρι πριν την έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ε.Ε., τα κράτη μέλη ήταν 28 και ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος (ΕΕΑ) αποτελούνταν από τρία επιπλέον μέρη. Από τα 33 συνολικά κράτη, τα 22 επιβάλλουν φόρο ασφαλιστρών (IPT) ή τέλος χαρτοσήμου (SD) για ασφάλειες που έχουν συνταχθεί με βάση το θεσμικό πλαίσιο της Ελευθερίας Υπηρεσιών (FoS). Στις περιοχές που εφαρμόζουν φόρο σε όλα σχεδόν τα ασφάλιστρα υπάρχουν οι εξής τρεις περιπτώσεις (Bourdairre, 2018):

- Υπάρχει υψηλή φορολογία των ασφάλιστρων: Περιοχές όπως η Φινλανδία (24%), η Ολλανδία (21%) και η Γερμανία (19%) έχουν επιλέξιμες τιμές IPT ή σχεδόν ίσες με το ΦΠΑ που ισχύει στην επικράτειά τους.

- Χαμηλή φορολογία των ασφαλιστρών: Περιοχές όπως η Βουλγαρία (2%), η Ιρλανδία (3%) και το Λουξεμβούργο (4%) εφαρμόζουν χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές ασφαλιστρών. Ωστόσο, στην περίπτωση συγκεκριμένων κινδύνων είναι πιθανή η προσθήκη φορολογικών χρεώσεων που αυξάνουν το οφειλόμενο ποσό φόρου.
- Μικτή φορολογία των ασφαλιστρών: Υπάρχουν περιοχές που έχουν επιλέξει φορολόγηση με βάση τους τύπους των κινδύνων. Για παράδειγμα στη Γαλλία τα ποσοστά IPT κυμαίνονται από 7% έως 30% ενώ στην Ιταλία από 0,05% έως 21,25%.

Όσον αφορά στις χώρες που δεν εφαρμόζουν IPT πολλές από αυτές εξακολουθούν να απαιτούν την υποβολή φορολογικών δηλώσεων μέσω της εφαρμογής παρακρατικών χρεώσεων στην ασφαλιστική δραστηριότητα του πλαισίου FoS. Αυτό ισχύει για παράδειγμα στην Κύπρο όπου εφαρμόζεται φορολόγηση παγίων, στην Ισλανδία όπου εφαρμόζεται φορολόγηση υπέρ των ακίνητων και στην Πολωνία όπου υπάρχει συνεισφορά για τη χρηματοδότηση υπηρεσιών των διαμεσολαβητών (Bourdair, 2018).

Ο φόρος ασφαλιστρών δεν αντιπροσωπεύει σημαντικό μερίδιο των συνολικών εσόδων που δημιουργούνται για το κράτος. Ωστόσο, τα τελευταία πέντε χρόνια παρατηρείται η τάση αύξησης του ποσού των IPT και των άλλων φόρων εντός της Ε.Ε. (Bourdair, 2020). Σε χώρες της Δυτικής Ευρώπης όπως η Γαλλία και η Γερμανία υπάρχει σημαντικό όφελος του κράτους από τη φορολόγηση των ασφαλιστικών εταιρειών. Στη Γαλλία τα έσοδα από φόρους ασφαλιστρών αυξήθηκαν κατά 15% από το 2014 στο 2018, κυρίως λόγω της Γαλλίας που αύξησε τους φορολογικούς συντελεστές στα συμβόλαια ασφάλισης υγείας και νομικών εξόδων. Στην Ελλάδα το ποσοστό IPT αυξήθηκε τα τελευταία πέντε χρόνια. Στην Ιταλία υπήρξε απότομη αύξηση του IPT, που συγκεντρώθηκε, κυρίως λόγω των νομοθετικών αλλαγών που αύξησαν το ποσό της προπληρωμής IPT από 40% το 2017 σε 58% το 2018. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τα έσοδα από IPT του 2018 να αυξηθούν κατά 20% σε σχέση με το 2017 (Bourdair, Insurance Premium Tax Across Europe – 2019 A Year in Review, 2020).

Οι ασφαλιστικές εταιρείες στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες υποχρεούνται να δημιουργήσουν προβλέψεις ή αποθεματικά στα οποία κατανέμεται το εισόδημα από επενδύσεις για κανονιστικούς σκοπούς και αυτό τους οδηγεί σε χαμηλή φορολόγηση και επιστροφή των εθνικών παρακρατούμενων φόρων στη χώρα έδρας. Αυτή η δυνατότητα δεν παρέχεται γενικά σε ξένες ασφαλιστικές εταιρείες οι οποίες φορολογούνται σε ακαθάριστη βάση, καθιστώντας τη μεταχείριση διακριτική και δίνοντας νέες δυνατότητες ανάκτησης σε διάφορα κράτη μέλη, βασιζόμενη στο επιχείρημα της καθαρής φορολόγησης (Rech, 2020).

Προκύπτει έτσι το ζήτημα της ανάκτησης ξένων παρακρατούμενων φόρων, καθώς σήμερα οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στο σύνολο των κρατών -μελών χωρίς να έχει ιδιαίτερη σημασία η έδρα τους. Η ανάκτηση ξένων παρακρατούμενων φόρων αποτελεί πια ανάγκη για τα επενδυτικά κεφάλαια.

Τα επενδυτικά ταμεία λαμβάνουν εδώ και χρόνια με επιτυχία τους επιστρεφόμενους ξένους φόρους για μερίσματα και τόκους. Παρόλο που αυτό μπορεί να οφείλεται στην καθαρή απόδοση των επενδυτικών κεφαλαίων σε σύγκριση με τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις, αποτελεί ένδειξη αυξημένης πίεσης από επενδυτές και λοιπούς ενδιαφερόμενους. Η διστακτικότητα που παρουσιάζουν οι ασφαλιστικές εταιρείες δημιουργεί απορία ειδικά από τη στιγμή που δεν έχουν περιορισμούς πρόσβασης στα επενδυτικά ταμεία (Rech, 2020).

Όσον αφορά τις συμβάσεις διπλής φορολόγησης, υπάρχουν εδώ και χρόνια με σταθερά ανοδική τάση. Ο εγχώριος φορολογικός συντελεστής είναι στις περισσότερες περιπτώσεις μεγαλύτερος ειδικά για την περίπτωση των μερισμάτων σε δυνατότητες αποζημίωσης για ασφαλιστικές εταιρείες. Η ανάκτηση του φόρου από διπλή φορολόγηση λειτουργεί όπως η τυποποιημένη απόδοση και πραγματοποιείται εντός 6 – 12 μηνών.

Από την άλλη, με εξαίρεση την Ελβετία και τη Γερμανία οι περισσότερες χώρες επιτρέπουν τη δυνατότητα μείωσης του παρακρατούμενου φόρου στην πηγή, αφήνοντας τελικά την ασφαλιστική εταιρεία χωρίς μειονέκτημα στη ρευστότητα. Αυτή η επιλογή είναι προτιμότερη από την ανάκτηση φόρου καθώς σε χώρες, όπως για παράδειγμα στην Ιταλία όπου οι αποζημιώσεις ανάκτησης μπορούν να διαρκέσουν μέχρι και 10 έτη, οι εταιρείες μπορούν να αξιοποιήσουν μια άλλη δυνατότητα (Rech, 2020).

2.3.2. Η Ελλάδα

Η ελληνική ιδιωτική ασφάλιση ρυθμίζεται από την ακόλουθη νομοθεσία (Papavasiliou – Balli, 2019):

1. Νόμος περί ασφαλιστικών εταιρειών: Στη βάση της Οδηγίας Solvency II 2009/138/EK υιοθετήθηκε νέος νόμος το 2016 ο οποίος καταργεί και αναδιατυπώνει το νομοθετικό διάταγμα 400/1970 σχετικά με το πλαίσιο λειτουργίας (αδειοδότηση, απαιτήσεις φερεγγυότητας κλπ.) και την εποπτεία ιδιωτικών ασφαλιστικών επιχειρήσεων.
2. Νόμος περί ασφαλιστικών συμβάσεων: Ο Ν. 2496/1997 ρυθμίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες συνάπτεται ένα ασφαλιστήριο συμβόλαιο (άρθρα 1 – 34).

Ακόμη, ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ ασφαλιστών και ασφαλισμένων, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.

3. Ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές: Ο νόμος 1596/1985 όπως τροποποιήθηκε από τον Ν. 2170/1993 και το Π.Δ. 190/2006 που ενσωματώνει την Οδηγία 2002/92/EK θέτουν τους κανόνες σύμφωνα με τους οποίους λειτουργούν οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές στην χώρα μας. Μετά την πρόσφατη έγκριση της νέας Οδηγίας Διανομής Ασφαλίσεων (γνωστή με την ονομασία IDD) αυτό το νομικό πλαίσιο υπέστη ορισμένες τροποποιήσεις το 2018.
4. Άλλες νομικές πηγές ιδιωτικού ασφαλιστικού δικαίου όπως ο Ν. 551/70 για την ασφάλιση πλοίων και αεροσκαφών, ο κωδικοποιημένος νόμος 489/76 για την υποχρεωτική ασφάλιση αστικής ευθύνης για ατυχήματα σε οχήματα όπως τροποποιήθηκε με το Π.Δ. 237/86 και το Ν. 4261/2014 για την ενσωμάτωση της Ευρωπαϊκής Οδηγίας, ο Ν. 1796/1988 για την ασφάλιση της εξαγωγικής πίστωσης, ο Ν. 3029/2002 για την επαγγελματική ασφάλιση, ο Ν.2190/1920 για τις Α.Ε., ο Ν. 2251/1994 για την προστασία των καταναλωτών, ο Αστικός Κώδικας και διάφορες άλλες νομοθετικές πράξεις οι οποίες λειτουργούν συμπληρωματικά καθώς και ο ασφαλιστικός νόμος δε λειτουργεί ανεξάρτητα από το γενικό δίκαιο των συμβάσεων.

Η ασφάλιση αποτελεί έναν ιδιαίτερο κλάδο επειδή συνδέεται με μελλοντικά γεγονότα, η εμφάνιση των οποίων είναι αβέβαιη κατά την σύναψη της σύμβασης (Bellando, 2001). Ο ασφαλιστικός κλάδος έχει δεχθεί σοβαρό πλήγμα από την ελληνική χρηματοπιστωτική κρίση.

Συγκεκριμένα, υπήρξε σημαντική συρρίκνωση με μείωση του κύκλου εργασιών του ιδιωτικού ασφαλιστικού τομέα από 5,3 δις. το 2010 σε 3,1 δις. ευρώ το 2014 (Rokas Law Firm, 2019). Ωστόσο, τα έσοδα αυξήθηκαν σε 3,7 δις. ευρώ το 2017, σχεδόν εξίσου μοιρασμένα στην ασφάλιση ζωής και σε όλα τα άλλα είδη. Από πλευράς φερεγγυότητας, η ελληνική ασφαλιστική αγορά έδειχνε το 2018 καλή κατάταξη για το Tier 1 για το 95% των επιλέξιμων κεφαλαίων (Rokas Law Firm, 2019).

Σύμφωνα με στοιχεία της (ICAP, 2020) ο αριθμός των ασφαλιστικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται στην Ευρώπη ανήλθε σε 3.300 επιχειρήσεις το 2018, μειωμένος κατά 3% σε σχέση με το 2017. Το έτος 2018 στην Ελλάδα δραστηριοποιήθηκαν 42 ασφαλιστικές εταιρείες για τις οποίες προκύπτει ότι το σύνολο του ενεργητικού τους διαμορφώθηκε σε 17,5 δις. € το 2018, χωρίς μεγάλες μεταβολές σε σχέση με το 2017. Τα ίδια κεφάλαιά τους ανήλθαν σε 3,4 δις €. (-7,2%), ενώ τα συνολικά αποτελέσματα εκμετάλλευσης διαμορφώθηκαν σε 511,7

εκατομμύρια € (+20,1%). Τα συνολικά κέρδη προ φόρου ανήλθαν σε 403,9 € (+11,1%). Η φορολογία ανήλθε σε 227.796.014 € (ICAP, 2020).

Οι ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες στην Ελλάδα μπορεί να είναι πολυεθνικές, κρατικές, τραπεζικές ή ιδιωτικές. Οι ασφαλιστικές εταιρείες³ που δραστηριοποιούνται σήμερα στην Ελλάδα είναι η Allianz Ελλάδος, η AXA Ασφαλιστική, η ARAG Νομική Προστασία, η Eurolife ERB Ασφαλιστική, η ERGO HELLAS, ο όμιλος Generali, η Groupama Φοίνιξ, η AIG Ελλάς, η NN Hellas, η Interamerican, η Interasco, η Interlife, η International Life, η CNP Ζωής, η Metlife, η NP Insurance – Νέος Ποσειδών, η HDI – Gerling Hellas, η Inter Partner Assistance, η ATE Ασφαλιστική, η DAS Hellas, η Credit Agricole Life, η Prime Insurance, η Ατλαντική Ένωση, η Γενική Πανελλαδική ΣΥΝ.ΠΕ., η Δύναμις Ασφαλιστική, η Ευρωπαϊκή Ένωση – Ασφ. Μινέττα, η Ευρωπαϊκή Πίστη, η Ευρώπη Ασφαλιστική, η Εθνική Ασφαλιστική, η Ιντερσαλόνικα, η Συνεταιριστική Ασφαλιστική, η Υδρόγειος Ασφαλιστική και η ΟΡΙΖΩΝ Ασφαλιστική.

Από αυτές κάποιες είναι τραπεζικές ασφαλιστικές εταιρείες όπως η Eurolife ERB, κάποιες είναι κρατικές ασφαλιστικές εταιρείες όπως η Εθνική Ασφαλιστική, αλλά και κάποιες είναι πολυεθνικές όπως η Interamerican, , η Allianz, η ING, η Metlife.

Οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις και οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές στην χώρα μας εποπτεύονται από το Τμήμα Εποπτείας Ιδιωτικών Ασφαλίσεων της Τράπεζας της Ελλάδος (BoG). Σύμφωνα με την Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής 2017 – 2018 στις 31.12.2017 η BoG εποπτεύει 42 ασφαλιστικές επιχειρήσεις, εκ των οποίων οι 3 αφορούν τον κλάδο της ζωής, οι 22 είναι γενικές ασφαλιστικές και οι 17 είναι σύνθετες ασφαλιστικές. Ακόμη, 5 επιχειρήσεις ανήκουν σε ελληνικούς ομίλους και 15 σε αλλοδαπούς. Επιπλέον, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΙΟΠΑ), 183 ασφαλιστικοί φορείς της Ε.Ε. δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, είτε βάσει του FOE, είτε υπό καθεστώς FOS (Rokas Law Firm, 2019).

Από 01/01/2016 βρίσκεται σε εφαρμογή το νέο πλαίσιο λειτουργίας και εποπτείας των ασφαλιστικών εταιρειών με την ονομασία Solvency II. Πρόκειται για ένα νέο ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο στο οποίο έχουν προσαρμοστεί όλες οι ασφαλιστικές εταιρείες στην Ε.Ε. Απώτερος σκοπός του είναι η θωράκιση και αναβάθμιση της αξιοπιστίας του κλάδου.

³ <https://www.insurancedaily.gr/asfalistikes-eteries/>

Προκειμένου μια ασφαλιστική επιχείρηση να παράσχει τις υπηρεσίες της στην Ελλάδα πρέπει να πληροί μια σειρά απαιτήσεων οι οποίες ορίζονται στο Ν. 4364/2016 (Νόμος περί Ασφαλιστικών Κανονισμών), ο οποίος λειτουργεί εφαρμοστικά της Οδηγίας Φερεγγυότητας II (Solvency II).

Οι απαιτήσεις αυτές προϋποθέτουν ότι οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις πρέπει να διατηρούν την έδρα τους στην Ελλάδα, να λειτουργούν με τη μορφή Α.Ε. και να έχουν ως αποκλειστικό αντικείμενό τους την παροχή ασφαλιστικών υπηρεσιών. Ακόμη, πρέπει να αποδείξουν ότι πληρούν τις νόμιμες κεφαλαιακές απαιτήσεις και τους βασικούς κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης. Το ανθρώπινο δυναμικό πρέπει επίσης να έχει πιστοποιήσεις και να καλύπτει συγκεκριμένα κριτήρια (Rokas Law Firm, 2019).

Ο ίδιος νόμος ορίζει την αποκάλυψη πληροφοριών στο κοινό, την BoG και την ΕΙΟΡΑ που αφορούν τους κανόνες πειθαρχίας της αγοράς και καθορίζουν εκτός από τα τεχνικά πρότυπα που έχει υιοθετήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το είδος πληροφοριών που θα περιλαμβάνονται στην ετήσια έκθεση για τη φερεγγυότητα και τις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης οι οποίες δημοσιοποιούνται.

2.4. Φορολογία Ασφαλιστικών Εταιρειών

Κατά την εξέταση της φορολογίας των ασφαλιστικών εταιρειών είναι σημαντικό να εξεταστεί η έννοια της αντασφάλισης. Η αντασφάλιση είναι η ασφάλιση του πρωτοασφαλιστή, δηλαδή της ασφαλιστικής εταιρείας, με στόχο τη μείωση του κινδύνου. Στη βιβλιογραφία υπάρχουν δύο κύρια φορολογικά επιχειρήματα σχετικά με τη χρήση της αντασφάλισης: (α) η μείωση της μεταβλητότητας εισοδήματος και (β) τα επιχειρήματα αύξησης του επιπέδου εισοδήματος (Nissim, 2010).

Το πρώτο επιχείρημα υποστηρίζει ότι οι επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν μεταβλητά φορολογικά προγράμματα έχουν κίνητρο να αντισταθμίσουν τον κίνδυνο, προκειμένου να μειώσουν την αστάθεια του ετήσιου φορολογητέου εισοδήματός τους και να μειώσουν κατά συνέπεια τις αναμενόμενες φορολογικές τους υποχρεώσεις (Smith & Stulz, 1985).

Το επιχείρημα αύξησης του εισοδήματος (Adiel, 1996), υποστηρίζει ότι η αντασφάλιση αυξάνει το τρέχον φορολογητέο εισόδημα λόγω της είσπραξης προμηθειών αντασφάλισης. Κατά συνέπεια, οι ασφαλιστικές εταιρείες με υψηλούς οριακούς φορολογικούς συντελεστές

θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν λιγότερη αντασφάλιση από εκείνες με χαμηλούς οριακούς φορολογικούς συντελεστές.

Οι Adam, Browne & Heady (2008), δοκιμάζουν τα δύο παραπάνω φορολογικά επιχειρήματα με τη χρήση δεδομένων για το χρονικό διάστημα 1992 – 2001 σε ένα δείγμα ασφαλιστικών εταιρειών στο Ηνωμένο Βασίλειο και βρίσκουν ότι οι ασφαλιστικές εταιρείες στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι οποίες έχουν χαμηλούς οριακούς φορολογικούς συντελεστές πριν από τον προγραμματισμό αντασφάλλσεων, τείνουν να χρησιμοποιούν περισσότερη αντασφάλιση. Αντίθετα, η φορολογική κυρτότητα δεν έχει κάποιο αντίκτυπο στην αγορά αντασφάλισης και έτσι το επιχείρημα μείωσης της μεταβλητότητας δεν υποστηρίζεται.

Οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις και συγκεκριμένα τα προϊόντα τους υπόκεινται σε έμμεση φορολογία ή φόρο ασφαλιστρών (IPT) μεταβλητού μεγέθους ανάλογα με την κατηγορία ασφάλισης, ενώ ορισμένοι τύποι ασφάλισεων δεν υπόκεινται καθόλου σε IPT. Τα ασφάλιστρα αντασφάλισης δεν υπόκεινται σε IPT. Ο IPT πληρώνεται από τον αντισυμβαλλόμενο μαζί με το ασφάλιστρο και ο ασφαλιστής μεταβιβάζει τον εισπραχθέντα φόρο στις φορολογικές αρχές.

Οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα μέσω της ελευθερίας παροχής υπηρεσιών που υπάρχει μεταξύ χωρών της Ε.Ε. υπόκεινται σε IPT, ενώ ένας τοπικός φορολογικός αντιπρόσωπος διορίζεται από ασφαλιστικές που πραγματοποιούν συναλλαγές μέσω FoS. Η ασφαλιστική αποζημίωση υπόκειται επίσης σε φόρο χαρτοσήμου 2,4%. Τα ασφάλιστρα μπορούν να θεωρηθούν φορολογητέα έσοδα του ασφαλισμένου ή του κληρονόμου του (Rokas Law Firm, 2019).

Οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις λειτουργούν ως νομικά πρόσωπα στη χώρα μας. Τα κέρδη που πραγματοποιούνται από νομικά πρόσωπα (και ελεύθερους επαγγελματίες) στην Ελλάδα φορολογούνται με συντελεστή φόρου εισοδήματος 24%, ο οποίος παρέμεινε σταθερός από τότε (European Commission, 2020).

Συγκριτικά με άλλες κατηγορίες, αξίζει να αναφερθεί ότι τα κέρδη που πραγματοποιούνται από τράπεζες παραμένουν με φορολογικό συντελεστή 29%, ενώ τα κέρδη από γεωργικούς συνεταιρισμούς, από ομάδες παραγωγών και αντίστοιχες οργανώσεις φορολογούνται με συντελεστή φόρου εισοδήματος 10%. Ο φορολογικός συντελεστής του 24% επί των κερδών, ισχύει για φορολογητέο εισόδημα από τη χρήση του 2019 και μετά, ενώ ο φορολογικός συντελεστής 10% επί των κερδών των αγροτικών συνεταιρισμών, ισχύει για έσοδα που προέρχονται από 01/01/2020 και μετά (European Commission, 2020).

Στις επιχειρήσεις χορηγείται αυξημένη μείωση του φορολογητέου εισοδήματός τους (30%) για συγκεκριμένες δαπάνες ανθρώπινου δυναμικού και προστασίας περιβάλλοντος από 01/01/2020 και μετά και επιπλέον 30% για μείωση απόσβεσης των εξόδων εταιρικών επιβατικών αυτοκινήτων για χαμηλές ή μηδενικές εκπομπές ρύπων με μέγιστη λιανική τιμή προ φόρων 40.000 € (European Commission, 2020).

Από την ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναζητήθηκαν στοιχεία που αφορούν στην φορολόγηση εταιρικού εισοδήματος (corporate income tax - CIT) στην Ελλάδα⁴ από όπου αντλήθηκαν οι εξής πληροφορίες (Πίνακας 2.2.):

- Ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων είναι σε ισχύ (με μεταβολές) από το 1994. Η πιο πρόσφατη μεταβολή ήταν το 2016, όπου ψηφίστηκε νέος νόμος.
- Το φορολογητέο εισόδημα περιλαμβάνει τόκους, δικαιώματα, μερίσματα, κεφαλαιακά κέρδη, εισόδημα από ακίνητη και κινητή περιουσία και εισόδημα από αγροτική δραστηριότητα.
- Εφαρμόζονται συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολόγησης.
- Ως μέθοδος απόσβεσης χρησιμοποιείται η σταθερή ενώ ο μέσος όρος απόσβεσης είναι 4% για τα κτήρια, 10% για τα ενσώματα πάγια όπως τα έπιπλα, τα μηχανήματα και τα μεταφορικά μέσα, ενώ η γη δεν επιδέχεται αποσβέσεων.
- Τα έξοδα τόκων δεν εκπίπτουν στο βαθμό που τα επιπλέον έξοδα τόκων υπερβαίνουν το 30% των φορολογητέων EBITDA. Τα έξοδα τόκων αφαιρούνται υπό την προϋπόθεση ότι το καθαρό ποσό των εξόδων δεν υπερβαίνει τα €3 εκατομμύρια ετησίως.
- Δεν εκπίπτουν της φορολογίας έξοδα όπως τόκοι δανείων, απλήρωτες ασφαλιστικές εισφορές, πρόστιμα, έξοδα για συναντήσεις/ γιορτές, έξοδα διασκέδασης και προσωπικής κατανάλωσης και άλλα αντίστοιχα.

⁴ https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetails.html?id=211/1451606401

Πίνακας 2. 2. Φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων ως % του ΑΕΠ - Ελλάδα

Year	Annual tax revenue (in millions)	% of GDP	% of total tax revenue	-
2014	3,344 EUR	1.8855 %	5.1941 %	
2013	2,071 EUR	1.153 %	3.2079 %	
2012	2,088 EUR	1.1083 %	3.0496 %	
2011	4,283 EUR	2.1067 %	6.1494 %	
2010	5,717 EUR	2.5508 %	7.8949 %	
2009	5,961 EUR	2.5095 %	8.1606 %	
2008	5,188 EUR	2.1439 %	6.7412 %	
2007	5,304 EUR	2.2794 %	7.1685 %	
2006	5,552 EUR	2.5484 %	8.2076 %	
2005	6,487 EUR	3.2558 %	10.2148 %	
2004	5,259 EUR	2.7148 %	8.911 %	
2003	4,882 EUR	2.7288 %	8.6649 %	
2002	5,355 EUR	3.276 %	9.8832 %	
2001	4,902 EUR	3.2209 %	10.0852 %	
2000	5,625 EUR	3.9342 %	11.7705 %	
1999	3,935 EUR	2.8118 %	8.8374 %	
1998	3,078 EUR	2.385 %	7.7547 %	
1997	1,893 EUR	1.4982 %	5.0681 %	
1996	1,545 EUR	1.3446 %	4.7252 %	
1995	1,354 EUR	1.2937 %	4.5692 %	

Πηγή: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetails.html?id=211/1451606401

Όσον αφορά στη φορολόγηση των ασφαλιστικών εταιρειών⁵, στην Ελλάδα εκπίπτουν της φορολογίας ασφάλειες ζωής, εφόσον έχουν διάρκεια τουλάχιστον 10 έτη και ασφάλιστρα αντασφάλισης που εισπράττονται από ασφαλιστικές εταιρείες. Οι φορολογικοί συντελεστές ποικίλλουν ανάλογα με τον υποκλάδο. Για παράδειγμα, τα ασφάλιστρα πυρκαγιάς

⁵ https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetails.html?id=215/1577833200

φορολογούνται με συντελεστή 20%, εκτός από την ασφάλιση πυρκαγιάς καπνών που είναι 15%, τα ασφαλιστρα ζωής φορολογούνται με 4%, υπό την προϋπόθεση ότι η διάρκεια της σύμβασης είναι τουλάχιστον ένα έτος και τα ασφαλιστρα άλλων τομέων φορολογούνται με 15%. Οι ασφαλιστικές υποχρεούνται να καταβάλλουν το φόρο τρεις μήνες μετά το τέλος του οικονομικού έτους.

Στον Πίνακα 2.3. παρουσιάζονται διαχρονικά οι φόροι ασφαλιστρων ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ελλάδα. Οι φόροι που επιβάλλονται στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις αφορούν τον ΦΠΑ, τις ασφαλιστικές εισφορές, τους φόρους χαρτοσήμου, τους φόρους που αφορούν τα οχήματα και φυσικά το φόρο εισοδήματος.

Παρατηρούμε ότι υπάρχει μεγάλη μείωση από το 2010 έως το 2015 όπου τα φορολογικά έσοδα του κλάδου δείχνουν αυξητική τάση. Ωστόσο, παρατηρείται επίσης ότι τα φορολογικά έσοδα του ασφαλιστικού κλάδου αποτελούν πολύ μικρό ποσοστό του ΑΕΠ της χώρας γεγονός που υποδηλώνει ότι έχουν μικρή οικονομική συνεισφορά στη διαχείριση των κρατικών οικονομικών ζητημάτων.

Πίνακας 2. 3. Φόρος ασφαλιστρων ή φόρος κύκλου εργασιών ως % του ΑΕΠ - Ελλάδα

Year	Annual tax revenue (in millions)	% of GDP	% of total tax revenue	-
2018	424 EUR	0.2359 %	0.5898 %	
2017	373 EUR	0.2106 %	0.5359 %	
2016	408 EUR	0.2342 %	0.6018 %	
2015	313 EUR	0.1777 %	0.4852 %	
2014	304 EUR	0.1714 %	0.4722 %	
2013	316 EUR	0.1759 %	0.4895 %	
2012	352 EUR	0.1868 %	0.5141 %	
2011	379 EUR	0.1864 %	0.5442 %	
2010	404 EUR	0.1803 %	0.5579 %	
2009	358 EUR	0.1507 %	0.4901 %	
2008	344 EUR	0.1422 %	0.447 %	
2007	339 EUR	0.1457 %	0.4582 %	
2006	296 EUR	0.1359 %	0.4376 %	

Year	Annual tax revenue (in millions)	% of GDP	% of total tax revenue	-
2005	270 EUR	0.1355 %	0.4252 %	
2004	269 EUR	0.1389 %	0.4558 %	
2003	244 EUR	0.1364 %	0.4331 %	
2002	221 EUR	0.1352 %	0.4079 %	
2001	207 EUR	0.136 %	0.4259 %	
2000	158 EUR	0.1105 %	0.3306 %	
1999	107 EUR	0.0765 %	0.2403 %	
1998	132 EUR	0.1023 %	0.3326 %	
1997	117 EUR	0.0926 %	0.3132 %	
1996	115 EUR	0.1001 %	0.3517 %	
1995	93 EUR	0.0889 %	0.3138 %	

Πηγή: https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxDetails.html?id=215/1577833200

Κεφάλαιο 3: Μεθοδολογία

3.1. Εισαγωγή

Η έρευνα αποτελεί εργαλείο στα χέρια ακαδημαϊκών και εμπειρικών ερευνητών που αναζητούν απαντήσεις σε διάφορα ερωτήματα. Η διαδικασία συγκέντρωσης δεδομένων και η ανάλυση που ακολουθεί αποτελεί μια από τις βασικές εργασίες του ερευνητή. Όλες οι πληροφορίες συγκεντρώνονται μέσα από την ερευνητική διαδικασία, υπόκεινται σε κατάλληλη επεξεργασία και ελέγχους ώστε να προκύψουν χρήσιμα συμπεράσματα.

Η παρούσα εργασία χρησιμοποίησε δευτερογενείς κυρίως πηγές από την ελληνική και ξένη βιβλιογραφία με έμφαση στο καθεστώς φορολογίας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Τα πρωτογενή δεδομένα που πραγματοποιούνται στο ερευνητικό μέρος της εργασίας αντλήθηκαν από αξιόπιστες ελληνικές πηγές και αποφασίστηκε η χρήση της ποσοτικής έρευνας για να εξεταστούν οι σχέσεις μεταξύ οικονομικών μεταβλητών οι οποίες μελετώνται. Η ποσοτική έρευνα εξυπηρετεί καλύτερα στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων σε σχέση με την ποιοτική (Plano & Creswell, 2011) και κρίθηκε προτιμότερη με βάση το αντικείμενο της εργασίας.

3.2. Δεδομένα

Για την στατιστική ανάλυση χρησιμοποιήθηκαν αριθμοδείκτες και οικονομικά στοιχεία τα οποία έχουν αντληθεί από την επίσημη ιστοσελίδα της Τράπεζας της Ελλάδος και της ΑΑΔΕ και αφορούν στοιχεία του (συγκεντρωτικού) ισολογισμού των ασφαλιστικών επιχειρήσεων της χώρας, της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης και της φορολογίας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

Συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκαν ο αριθμοδείκτης οικονομικής μόχλευσης, ο αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων και ο αριθμοδείκτης απόδοσης ενεργητικού, οι οποίοι παρουσιάζονται παρακάτω. Για τον υπολογισμό των αριθμοδεικτών χρησιμοποιήθηκε ο μέσος όρος των μεγεθών που τα απαρτίζουν από τις τριμηνιαίες οικονομικές καταστάσεις.

Αριθμοδείκτης οικονομικής μόγλευσης

$$\text{Δείκτης οικονομικής μόγλευσης} = \frac{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}{\text{Σύνολο ιδίων κεφαλαίων}} \quad (3.1)$$

Ο αριθμοδείκτης οικονομικής μόγλευσης εκφράζει την αποτελεσματικότητα χρήσης των ξένων κεφαλαίων στην αποδοτικότητα χρήσης των ιδίων κεφαλαίων. Εφόσον οι τιμές που λαμβάνει είναι μεγαλύτερες της μονάδας αυτό συνεπάγεται ότι η επίδραση από την χρήση ξένων κεφαλαίων είναι θετική.

Αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ROE)

$$\text{Δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων} = \frac{\text{Καθαρά κέρδη χρήσης}}{\text{Σύνολο ιδίων κεφαλαίων}} \quad (3.2.)$$

Ο αριθμοδείκτης ROE εκφράζει την ικανότητα της επιχείρησης να παράγει κέρδη με τα κεφάλαια τα οποία επενδύθηκαν από τους μετόχους. Ουσιαστικά, μετράει την αποτελεσματικότητα με την οποία έχουν επενδυθεί τα κεφάλαια των μετόχων της επιχείρησης.

Ο συγκεκριμένος δείκτης αποτελεί κριτήριο σε πολλές έρευνες σχετικά με την αποτελεσματικότητα της διοίκησης.

Εκφράζει την αποτελεσματική χρήση ιδίων κεφαλαίων και την κατεύθυνση που έχουν τα κέρδη για τα κεφάλαια που επένδυσαν οι μέτοχοι. Όταν λαμβάνει χαμηλές τιμές, μπορεί να σημαίνει ότι η επιχείρηση αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα, όπως για παράδειγμα ότι έχει χαμηλή παραγωγικότητα ή γίνεται υπερεπένδυση κεφαλαίων χωρίς τη πλήρη αξιοποίησή τους ή ότι υπάρχουν δυσμενείς οικονομικές συνθήκες που επηρεάζουν την απόδοση της επιχείρησης. Σύμφωνα με τον Αγγελόπουλο (2007), μια χαμηλή τιμή του δείκτη υποδηλώνει υποαπασχόληση περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού ή χαμηλό περιθώριο κέρδους στις πωλήσεις.

Από την άλλη, όταν οι τιμές αυτού του δείκτη είναι υψηλές υπάρχει ένδειξη πως η επιχείρηση αποδίδει καλά και αυτό μπορεί να οφείλεται στην καλή διοίκηση, στις καλές οικονομικές συνθήκες και στη νουνεχή χρήση κεφαλαίων της. Για αυτό και συχνά χρησιμοποιείται στη λήψη αποφάσεων για τη δέσμευση ή μη κεφαλαίων από την επιχείρηση και για τον έλεγχο της αποτελεσματικότητας της διοίκησης.

Αριθμοδείκτης απόδοσης ενεργητικού

$$\text{Δείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού} = \frac{\text{Καθαρά κέρδη χρήσης}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}} * 100 \quad (3.3.)$$

Ο αριθμοδείκτης απόδοσης του ενεργητικού εκφράζει την απόδοση του ενεργητικού και την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της επιχείρησης μέσα από την ικανότητα της επιχείρησης να επιβιώνει και να προσελκύει νέες επενδύσεις.

Σημειώνεται ότι εξαιτίας των ζημιωγόνων χρήσεων στον κλάδο χρησιμοποιήθηκαν τα φορολογητέα κέρδη έναντι των καθαρών κερδών προκειμένου να μην προκύπτουν αρνητικοί δείκτες και αλλοιωμένα τα αποτελέσματα. Άλλωστε, πολλές ασφαλιστικές επιχειρήσεις τέθηκαν, μέσα στο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, σε καθεστώς εκκαθάρισης, ακριβώς λόγω των συνεχών ζημιωγόνων χρήσεων που προκλήθηκαν από την οικονομική κρίση.

Όσον αφορά τα στοιχεία ισολογισμού που αντλήθηκαν από την Τράπεζα της Ελλάδος, από το Σεπτέμβριο του 2016 καταργήθηκε η ΠΔΤΕ 2497/2002 περί Υποβολής τριμηνιαίας λογιστικής κατάστασης από τις Ασφαλιστικές Επιχειρήσεις στην Τράπεζα της Ελλάδος και αντικαταστάθηκε από την ΠΕΕ 94/16.5.2016 περί Ενιαίας υποβολής εθνικών αναφορών ασφαλιστικών και αντασφαλιστικών επιχειρήσεων προς την Τράπεζα της Ελλάδος, στο πλαίσιο της Φερεγγυότητας ΙΙ για εποπτικούς και στατιστικούς σκοπούς.

Σύμφωνα με την ανωτέρω ΠΕΕ στοιχεία προς την Τράπεζα της Ελλάδος υποβάλουν μόνο οι εποπτευόμενες Ασφαλιστικές Εταιρείες, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 1 αυτής ενώ εφαρμόζονται διαφορετικές αρχές αναφοράς σύμφωνα με το εποπτικό πλαίσιο της Φερεγγυότητας ΙΙ έναντι του προηγούμενου στατιστικού πλαισίου αναφοράς. Κατά συνέπεια, παρατηρείται ασυνέχεια των τριμηνιαίων στατιστικών σειρών από το Σεπτέμβριο 2016.

Στους στατιστικούς ελέγχους χρησιμοποιήθηκαν τα μεγέθη του αριθμοδείκτη οικονομικής μόχλευσης, του αριθμοδείκτη ROE, του αριθμοδείκτη απόδοσης ενεργητικού, των φορολογητέων κερδών, του συνολικού φόρου και του πιστωτικού φόρου. Για τον πιστωτικό φόρο, σύμφωνα με την απόφαση του ΣτΕ 1518/2018⁶, στην περίπτωση που ο φόρος που προκύπτει από το εισόδημα των ασφαλιστικών ανώνυμων εταιρειών δεν επαρκεί για την έκπτωση του φόρου που παρακρατήθηκε για τα αυτοτελώς φορολογούμενα εισοδήματα αυτών, το πιστωτικό υπόλοιπο του παρακρατηθέντος φόρου δεν επιστρέφεται.

3.3. Στατιστική ανάλυση

Για την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας θεωρήθηκε σκόπιμο να εφαρμοστεί τόσο περιγραφική στατιστική, όσο και ένας έλεγχος συσχέτισης μεταξύ των μεταβλητών και

⁶ <https://www.taxheaven.gr/circulars/29453/ste-1518-2018>

παλινδρόμηση για την εύρεση της σχέσης μεταξύ φορολογητέων κερδών και φόρων, αλλά και μεταξύ της φορολογίας και των αριθμοδεικτών αποδοτικότητας που επιλέχθηκαν.

Έτσι, με τα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν από αξιόπιστες πηγές πραγματοποιήθηκε περιγραφική στατιστική ανάλυση, έλεγχος συσχετίσεων και παλινδρόμηση με τη χρήση του στατιστικού πακέτου SPSS 20.0. Το SPSS περιλαμβάνει ένα μεγάλο εύρος δυνατοτήτων απεικόνισης ποσοτικών δεδομένων με τη μορφή πινάκων και γραφημάτων και θεωρείται από τα πιο κατάλληλα και διαδεδομένα μέσα επεξεργασίας στοιχείων οικονομικών ερευνών, όπως η παρούσα. Τα αποτελέσματα αποτυπώνονται μέσα από πίνακες και γραφήματα.

Συγκεκριμένα, εκτός από την περιγραφική στατιστική ανάλυση επιλέχθηκε να διεξαχθεί έλεγχος συσχετίσεων μεταξύ των μεταβλητών του πλήθους των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, των φορολογητέων κερδών, του συνολικού φόρου και του πιστωτικού φόρου προκειμένου να βρεθούν τυχόν στατιστικά σημαντικές σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών. Κατά την εξέταση ενός πληθυσμού είναι λογικό να εξετάζονται οι μεταβλητές που θέλει να μελετήσει ο ερευνητής για να εκφραστεί και να ποσοτικοποιηθεί μια πιθανή συσχέτιση αυτών. Ένας απλός τρόπος για να συμβεί αυτό είναι ο συντελεστής γραμμικής συσχέτισης του Pearson, ο οποίος δίνει ένα μέτρο του μεγέθους γραμμικής συσχέτισης μεταξύ δύο μεταβλητών.

Φυσικά, η συσχέτιση δε δείχνει απαραίτητα αιτιότητα, αλλά αποτελεί μια ένδειξη για την ύπαρξη μιας σχέσης μεταξύ δύο μεταβλητών η οποία μπορεί να ερμηνευτεί με τέτοιο τρόπο ώστε η έρευνα να καταλήξει σε χρήσιμα συμπεράσματα. Η συσχέτιση υποδηλώνει απλά την ύπαρξη σχέσης μεταξύ των δύο μεταβλητών και όχι την αιτιότητα ή τη φύση αυτής.

Ακόμη, πραγματοποιήθηκε πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση μεταξύ των φορολογητέων κερδών και του συνολικού φόρου που πληρώνουν οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις στο ελληνικό κράτος, μεταξύ των εξεταζόμενων τριών αριθμοδεικτών (οικονομικής μόχλευσης, ROE και απόδοσης ενεργητικού) με το συνολικό φόρο και τον πιστωτικό φόρο. Η ανάλυση παλινδρόμησης αποτελεί ένα σύνολο στατιστικών διαδικασιών με στόχο την εκτίμηση και αξιολόγηση της σχέσης μεταξύ μεταβλητών για ένα σύνολο δεδομένων. Στοχεύει στον προσδιορισμό της σχέσης μεταξύ μιας μεταβλητής η οποία πρέπει να λαμβάνει συνεχείς τιμές και εξαρτάται από μία ή περισσότερες ανεξάρτητες μεταβλητές που μπορούν να αφορούν οποιοδήποτε δεδομένο.

Η σχέση της εξαρτημένης και των ανεξάρτητων μεταβλητών αποτυπώνεται με τη μορφή μιας εξίσωσης που ονομάζεται εξίσωση παλινδρόμησης. Η πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση η οποία αποτελεί επέκταση της απλής γραμμικής παλινδρόμησης είναι της μορφής:

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 X_{i1} + \dots + \beta_{p-1} X_{i,p-1} + \varepsilon_i$$

Όπου β οι παράμετροι ή συντελεστές, X οι ανεξάρτητες μεταβλητές, $i = 1, \dots, n$ και ε το στατιστικό σφάλμα.

Η γραμμικότητα αφορά στις παραμέτρους δηλαδή τους συντελεστές β και όχι στις ανεξάρτητες μεταβλητές X . Η εφαρμογή και η ερμηνεία του μοντέλου παλινδρόμησης απαιτεί πολλή προσοχή. Αφού προσδιοριστούν οι συντελεστές β του μοντέλου παλινδρόμησης, τότε μπορεί να πραγματοποιηθεί αξιολόγηση του μοντέλου. Στόχος ενός μοντέλου παλινδρόμησης είναι αφενός να χρησιμοποιηθεί για προβλεπτικούς σκοπούς και αφετέρου για να εξηγήσει και να ερμηνεύσει τη διακύμανση της τιμής της ανεξάρτητης μεταβλητής με βάση τις τιμές των ανεξάρτητων μεταβλητών που εξετάζονται.

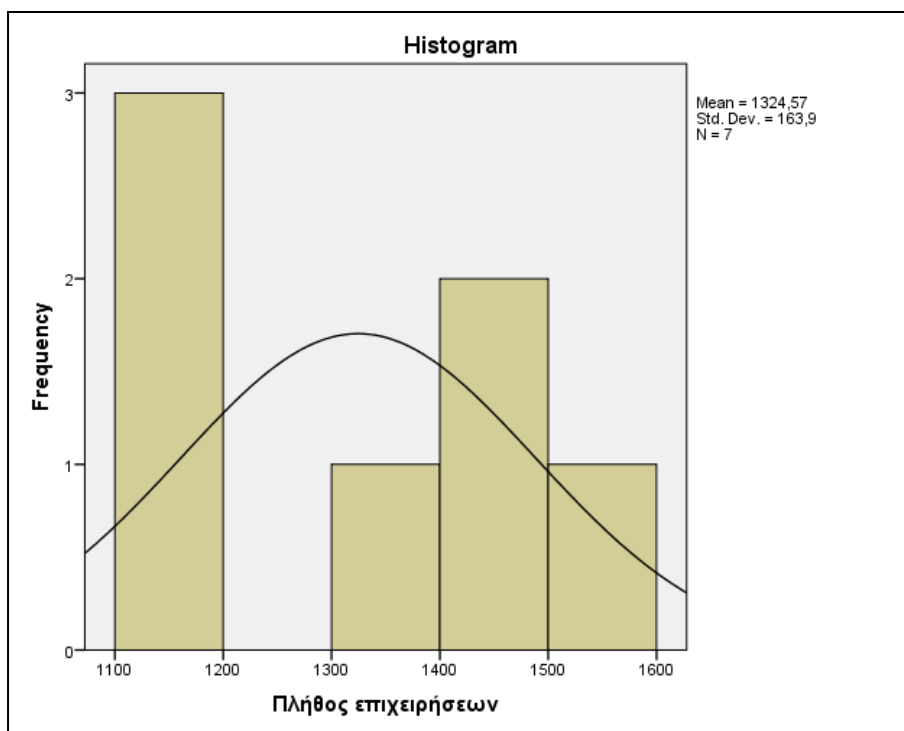
Η γραμμική παλινδρόμηση είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη, αποτελεί σημαντική μορφή παλινδρόμησης και είναι αρκετά εύκολη στην υλοποίησή της μέσω SPSS. Η εξαρτημένη μεταβλητή που εξετάζεται κάθε φορά είναι γραμμική, τόσο ως προς τις παραμέτρους/συντελεστές β όσο και στις ανεξάρτητες μεταβλητές που περιλαμβάνονται στο μοντέλο.

Κεφάλαιο 4: Αποτελέσματα έρευνας

4.1. Περιγραφική στατιστική ανάλυση

Στο Γράφημα 6.1. παρουσιάζεται η τάση του πλήθους των ασφαλιστικών επιχειρήσεων στην χώρα. Η Τράπεζα της Ελλάδος συμπεριλαμβάνει στις συγκεντρωτικές λογιστικές καταστάσεις του κλάδου όλες τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις, τους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές και συνολικά τα νομικά πρόσωπα που απασχολούνται στον κλάδο. Ως εκ τούτου, το πλήθος των επιχειρήσεων του κλάδου είναι κατά μέσο όρο 1.324 το χρονικό διάστημα 2012 – 2018 και από τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο Παράρτημα φαίνεται ότι υπάρχει ανοδική τάση.

Γράφημα 6. 1. Τάση πλήθους ασφαλιστικών επιχειρήσεων

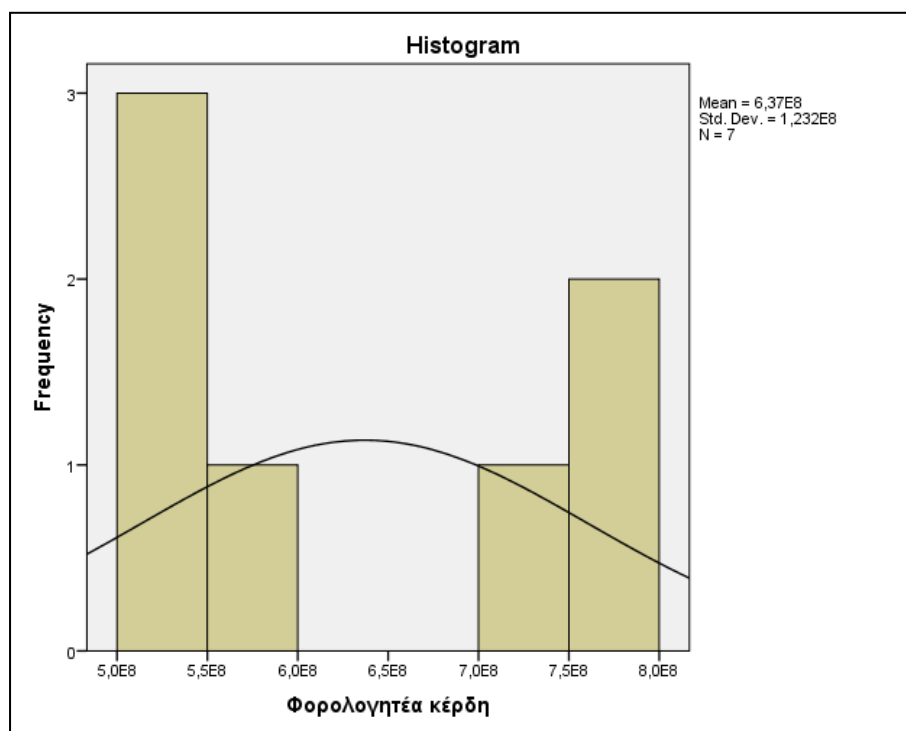
Στη συνέχεια, εξετάστηκαν τα φορολογητέα κέρδη των ασφαλιστικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Προκύπτει ότι ο μέσος όρος της εξεταζόμενης επταετίας για τα φορολογητέα κέρδη είναι περίπου €640 εκατομμύρια, με το μέγιστο να αγγίζει τα €790 εκατομμύρια. Όσες επιχειρήσεις παρουσίασαν κερδοφορία, κατάφεραν να συνεισφέρουν σημαντικά στα φορολογικά έσοδα του κράτους σε μια περίοδο που ήταν πολύ σημαντικό, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, της αυξημένης ανεργίας και της μείωσης σημαντικών οικονομικών μεγεθών.

Πίνακας 3. 1. Περιγραφική Στατιστική - Φορολογητέα κέρδη

Φορολογητέα κέρδη		
N	Valid	7
	Missing	0
Μέσος Όρος		636.997.902,43
Μέσος		575.083.183,00
Τυπική απόκλιση		123.193.200,884
Ελάχιστο		521.466.612
Μέγιστο		788.811.738

Στο Γράφημα 6.2. παρουσιάζεται η τάση των φορολογητέων κερδών του ασφαλιστικού κλάδου. Αρχικά, το έτος 2012 τα φορολογητέα κέρδη ήταν αρκετά υψηλά και το 2017 μπόρεσε ο κλάδος να επανέλθει σε αντίστοιχα μεγέθη και να παραμείνει άνω των €740 εκατομμυρίων από τότε.

Γράφημα 6. 2. Τάση φορολογητέων κερδών

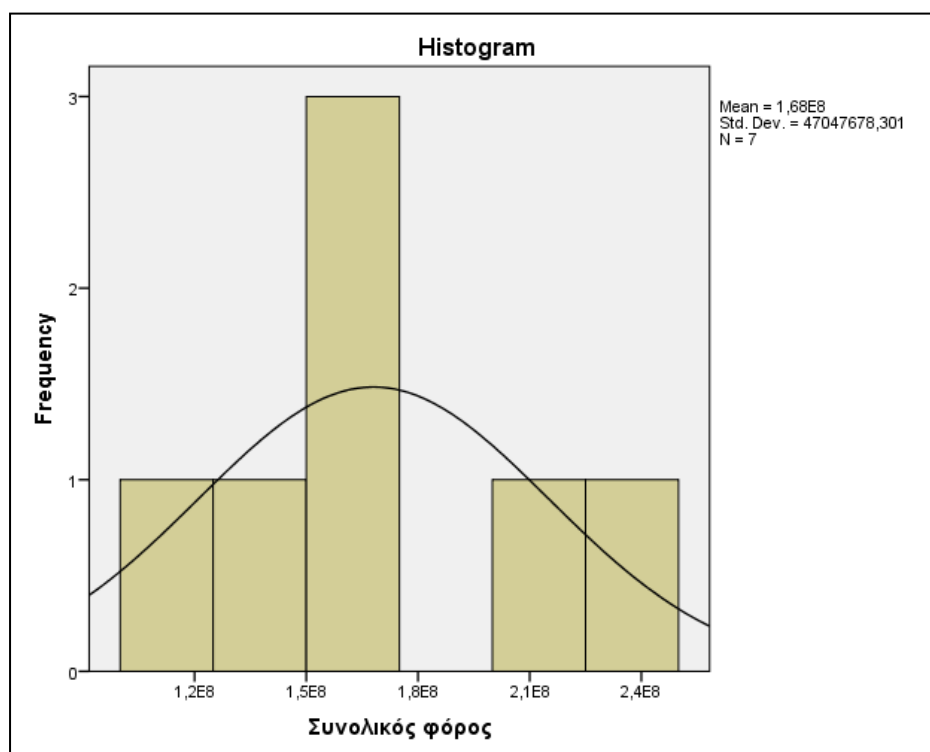
Από τον Πίνακα 3.2. προκύπτει ότι ο συνολικός φόρος κατά μέσο όρο για την εξεταζόμενη επταετία ήταν σχεδόν €170 εκατομμύρια με ελάχιστο τα €114 εκατομμύρια και μέγιστο σχεδόν τα €250 εκατομμύρια. Η φορολογική συνεισφορά του κλάδου αυτά τα χρόνια είναι πολύ σημαντική για την ελληνική οικονομία, ωστόσο λειτουργεί επιβαρυντικά για την ίδια την επιχείρηση αλλά και τους μετόχους της.

Πίνακας 3. 2. Περιγραφική Στατιστική – Συνολικός φόρος

Συνολικός φόρος		
N	Valid	7
	Missing	0
Μέσος Όρος		168.053.720,29
Μέσος		151.135.899,00
Τυπική απόκλιση		47.047.678,301
Ελάχιστο		114.886.874
Μέγιστο		249.566.393

Στο Γράφημα 6.3. παρουσιάζεται η τάση του συνολικού φόρου που αποδίδουν οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις στο ελληνικό κράτος. Παρατηρούμε σημαντικές αυξομειώσεις και έλλειψη σταθερότητας, η οποία αποδίδεται στις αναταραχές που επέφερε η οικονομική κρίση σε όλους τους κλάδους της οικονομίας. Για αυτό και η τυπική απόκλιση είναι τόσο μεγάλη σε απόλυτα ποσά (Τ.Α. = 4.7047.678,301).

Γράφημα 6. 3. Τάση συνολικού φόρου

Από τον Πίνακα 3.3. προκύπτει ότι ο πιστωτικός φόρος ήταν κατά μέσο όρο περίπου €235 εκατομμύρια για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις, με ελάχιστο τα €168 περίπου εκατομμύρια και μέγιστο τα €321 εκατομμύρια. Και πάλι το εύρος είναι πολύ μεγάλο, αλλά λογικό, δεδομένων

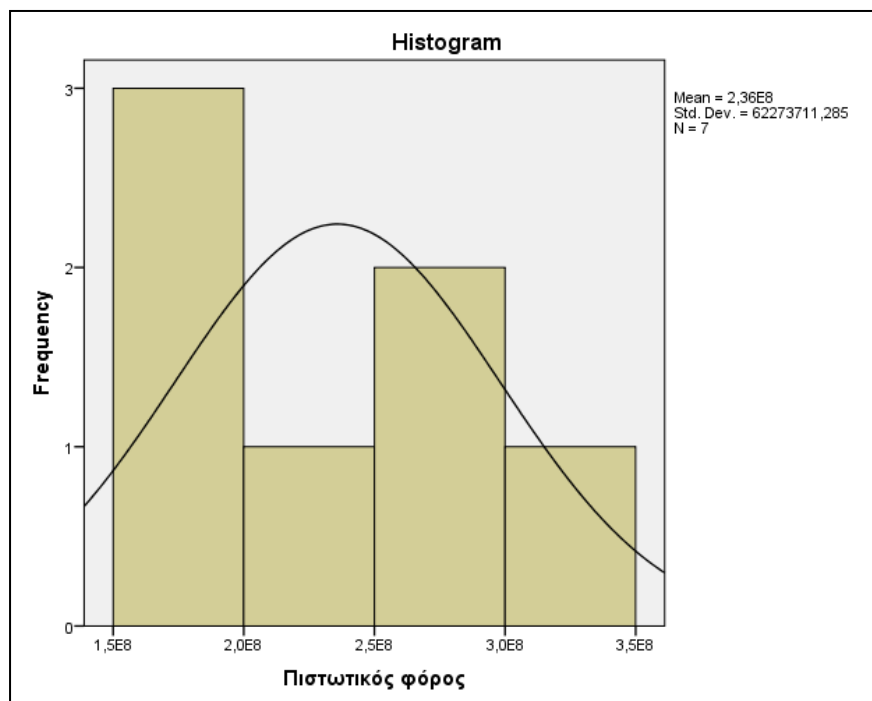
των επιχειρηματικών και οικονομικών συνθηκών. Άλλωστε, πολλές ασφαλιστικές επιχειρήσεις αντιμετώπισαν παγκοσμίως προβλήματα ρευστότητας μετά την κατάρρευση του χρηματοπιστωτικού συστήματος στις Η.Π.Α., που προκάλεσε αλυσιδωτές αντιδράσεις παγκόσμια.

Πίνακας 3. 3. Περιγραφική Στατιστική – Πιστωτικός φόρος

Πιστωτικός φόρος		
N	Valid	7
	Missing	0
Μέσος Όρος		235.843.951,00
Μέσος		203.430.035,00
Τυπική απόκλιση		62.273.711,285
Ελάχιστο		168.333.852
Μέγιστο		321.727.176

Στο Γράφημα 6.4. παρουσιάζεται η τάση του πιστωτικού φόρου που αναφέρθηκε παραπάνω. Από το 2012 μέχρι το 2014 ακολούθησε πτωτική πορεία αλλά από το 2015 και μετά η τάση αυτή μεταβλήθηκε.

Γράφημα 6. 4. Τάση πιστωτικού φόρου

Από τον Πίνακα 3.4. προκύπτει ότι οι λοιποί χρεωστικοί φόροι των ασφαλιστικών επιχειρήσεων ανέρχονται κατά μέσο όρο περίπου σε €145 εκατομμύρια, αλλά το εύρος τους

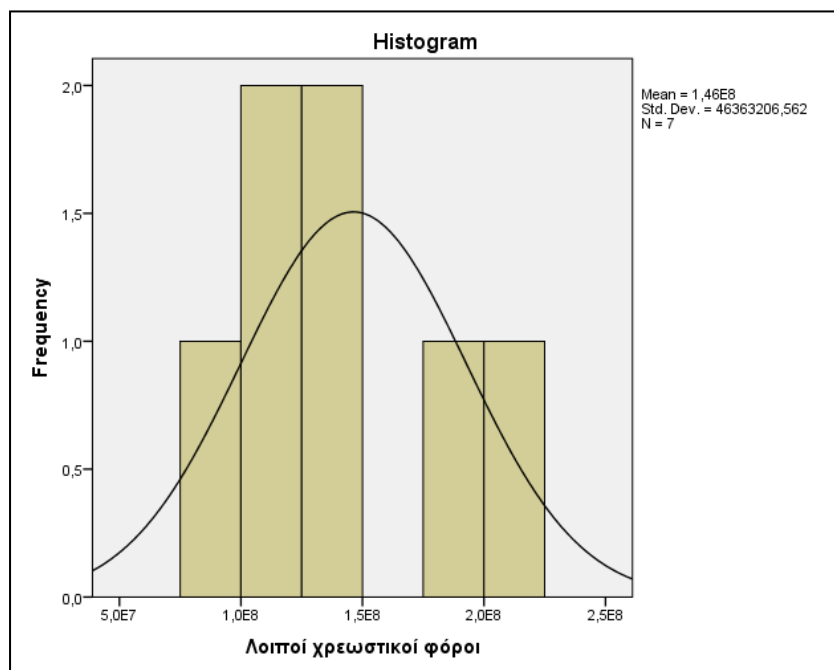
την εξεταζόμενη χρονική περίοδο είναι ιδιαίτερα υψηλό, καθώς το ελάχιστο είναι σχεδόν €80 εκατομμύρια, ενώ το μέγιστο πάνω από €215 εκατομμύρια.

Πίνακας 3. 4. Περιγραφική Στατιστική – Λοιποί χρεωστικοί φόροι

Λοιποί χρεωστικοί φόροι		
N	Valid	7
	Missing	0
Μέσος Όρος		146.327.013,43
Μέσος		140.006.103,00
Τυπική απόκλιση		46.363.206,562
Ελάχιστο		79.633.097
Μέγιστο		216.911.550

Στο Γράφημα 6.5. παρουσιάζεται η τάση των λοιπών χρεωστικών φόρων. Με εξαίρεση το έτος 2013 όπου υπήρξε πολύ μεγάλη μείωσή τους τα υπόλοιπα έτη παρουσιάζουν σχετική σταθερότητα ενώ το 2017 το συγκεκριμένο μέγεθος έχει τη μεγαλύτερη τιμή.

Γράφημα 6. 5. Τάση λοιπών χρεωστικών φόρων

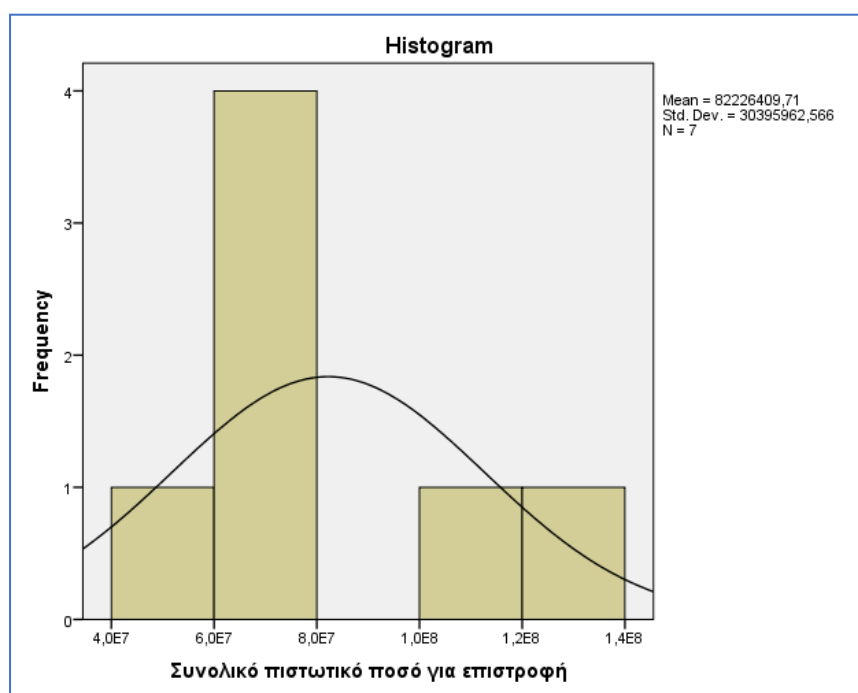
Από τον Πίνακα 3.5. προκύπτει ότι το συνολικό πιστωτικό ποσό φόρου για επιστροφή είναι κατά μέσο όρο, για το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, περίπου €82 εκατομμύρια, με ελάχιστη τιμή τα €40 περίπου εκατομμύρια και μέγιστη τα €73 περίπου εκατομμύρια.

Πίνακας 3. 5. Περιγραφική Στατιστική – Συνολικό πιστωτικό ποσό για επιστροφή

Συνολικό πιστωτικό ποσό για επιστροφή		
N	Valid	7
	Missing	0
Μέσος Όρος		82.226.409,71
Μέσος		73.304.865,00
Τυπική απόκλιση		30.395.962,566
Ελάχιστο		40.678.628
Μέγιστο		132.948.821

Στο Γράφημα 6.6. παρουσιάζεται η τάση του συνολικού πιστωτικού ποσού για επιστροφή. Από το 2012 στο 2013 υπάρχει πολύ μεγάλη πτώση και στη συνέχεια σταδιακή αύξηση μέχρι το 2018, οπότε και η τιμή σχεδόν διπλασιάζεται σε σχέση με το έτος 2017.

Γράφημα 6. 6. Τάση συνολικού πιστωτικού ποσού για επιστροφή

Στον Πίνακα 3.6. παρουσιάζεται ο μέσος όρος και η τυπική απόκλιση τεσσάρων μεγεθών και συγκεκριμένα του πλήθους των ασφαλιστικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνταν στην Ελλάδα το χρονικό διάστημα 2012 – 2018, τα φορολογητέα κέρδη του κλάδου, ο συνολικός φόρος που συγκέντρωσε το ελληνικό κράτος από τις επιχειρήσεις του κλάδου και ο πιστωτικός φόρος των επιχειρήσεων. Παρατηρούμε ότι το διάστημα αυτό δραστηριοποιούνταν στον

ελλαδικό χώρο περίπου 1.325 ασφαλιστικές επιχειρήσεις για όλες τις κατηγορίες ιδιωτικής ασφάλισης (Μ.Ο. = 1.324,57, Τ.Α. = 163,9).

Τα φορολογητέα κέρδη για το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα ανήλθαν κατά μέσο όρο σε περίπου €630 εκατομμύρια (Μ.Ο. = 636.997.902,43, Τ.Α. = 123.193.200,844), ο συνολικός φόρος σε περίπου €82 εκατομμύρια (Μ.Ο. = 82.226.409,71, Τ.Α. = 30.395.962,566) και ο πιστωτικός φόρος σε περίπου €146 εκατομμύρια (Μ.Ο. = 146.327.013,43, Τ.Α. = 46.363.206,562).

Πίνακας 3. 6. Περιγραφική Στατιστική βασικών εξεταζόμενων μεγεθών

Descriptive Statistics			
	Μέσος Όρος	Τυπική απόκλιση	N
Πλήθος επιχειρήσεων	1.324,57	163,900	7
Φορολογητέα κέρδη	636.997.902,43	123.193.200,884	7
Συνολικός φόρος	82.226.409,71	30.395.962,566	7
Πιστωτικός φόρος	146.327.013,43	46.363.206,562	7

4.2. Συσχετίσεις και παλινδρομήσεις

Στον Πίνακα 3.7. παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των συσχετίσεων μεταξύ του πλήθους των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, των φορολογητέων κερδών, του συνολικού φόρου και του πιστωτικού φόρου. Παρατηρούμε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του πλήθους των ασφαλιστικών επιχειρήσεων και του πιστωτικού φόρου για επίπεδο σημαντικότητας 5%, καθώς η τιμή sig (2-tailed) παρουσιάζει τιμή μικρότερη από 0,05 ($p = 0,015 < 0,05$). Ο θετικός συντελεστής (0,853) υποδηλώνει θετική σχέση μεταξύ του πλήθους των επιχειρήσεων του εξεταζόμενου κλάδου και του πιστωτικού φόρου που υπάρχει το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα. Η ύπαρξη σχέσης μεταξύ του πλήθους των επιχειρήσεων και του πιστωτικού φόρου δεν υποδηλώνει απαραίτητα αιτιότητα, αλλά αντικατοπτρίζει, την ύπαρξη μιας σχέσης μεταξύ αυτών των δύο μεταβλητών.

Πίνακας 3. 7. Συσχετίσεις

		Πλήθος επιχειρήσεων	Φορολογητέα κέρδη	Συνολικός φόρος	Πιστωτικός φόρος
Πλήθος επιχειρήσεων	Pearson Correlation	1	,232	,384	,853*
	Sig. (2-tailed)		,617	,395	,015
	N	7	7	7	7

Φορολογητέα κέρδη	Pearson Correlation	,232	1	,576	,599**
	Sig. (2-tailed)	,617		,175	,155
	N	7	7	7	7
Συνολικός φόρος	Pearson Correlation	,384	,576	1	,485**
	Sig. (2-tailed)	,395	,175	,309	,270
	N	7	7	7	7
Πιστωτικός φόρος	Pearson Correlation	,853*	,599**	,485**	1
	Sig. (2-tailed)	,015	,155	,270	,106
	N	7	7	7	7
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).					
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).					

Στον Πίνακα 3.8. παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης μεταξύ των φορολογητέων κερδών και του συνολικού φόρου που πληρώνουν στο ελληνικό κράτος οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις. Όπως είναι αναμενόμενο, υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των φορολογητέων κερδών και του συνολικού φόρου σε επίπεδο σημαντικότητας 5% ($p = 0,028 < 0,05$).

Πίνακας 3. 8. Παλινδρόμηση φόρου - κερδών

		Συνολικός φόρος	Φορολογητέα κέρδη
Pearson Correlation	Συνολικός φόρος	1,000	,743
	Φορολογητέα κέρδη	,743	1,000
Sig. (1-tailed)	Συνολικός φόρος	.	,028
	Φορολογητέα κέρδη	,028	.
N	Συνολικός φόρος	7	7
	Φορολογητέα κέρδη	7	7

Το ποσοστό μεταβλητότητας που ερμηνεύεται από το μοντέλο είναι πολύ υψηλό ($R = 0,743$) όπως φαίνεται στον Πίνακα 3.9., υποδηλώνοντας ότι το 74,3% της συνολικής μεταβλητότητας της εξαρτημένης μεταβλητής, δηλαδή της συνολικής φορολογίας ερμηνεύεται μέσα από το συγκεκριμένο μοντέλο και καθιστά ιδιαίτερα αξιόπιστη την έρευνα.

Πίνακας 3. 9. Μεταβλητότητα μοντέλου 1

Model Summary ^b									
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,743 ^a	,552	,463	34480068,491	,552	6,171	1	5	,056
a. Predictors: (Constant), Φορολογητέα κέρδη									
b. Dependent Variable: Συνολικός φόρος									

Στον Πίνακα 3.10. παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης που πραγματοποιήθηκε και συγκεκριμένα στην τιμή B στη δεύτερη στήλη παρουσιάζεται ο συντελεστής παλινδρόμησης για την ανεξάρτητη μεταβλητή των φορολογητέων κερδών.

Πίνακας 3. 10. Ανάλυση παλινδρόμησης μοντέλου 1

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-12755654,554	73942823,695		-,173	,870
	Φορολογητέα κέρδη	,284	,114	,743	2,484	,056
a. Dependent Variable: Συνολικός φόρος						

Με βάση τον Πίνακα 3.10 προκύπτει ότι η παρακάτω εξίσωση παλινδρόμησης, που είναι της μορφής:

$$y = b_0 + b_1x_1$$

διαμορφώνεται ως εξής:

$$y = -12.755.654,554 + 0,284 * V1, '$$

Όπου y = συνολικός φόρος και V1 = φορολογητέα κέρδη

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε παλινδρόμηση μεταξύ των τριών αριθμοδεικτών δηλαδή μεταξύ της οικονομικής μόχλευσης, του ROE και της απόδοσης ενεργητικού με το συνολικό φόρο και τον πιστωτικό φόρο. Από τους στατιστικούς ελέγχους προέκυψε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα για την απόδοση του ενεργητικού με τον πιστωτικό φόρο, οπότε και ήταν εφικτή η υλοποίηση της παλινδρόμησης $p=0,005<0.05$) (Πίνακας 3.11.).

Πίνακας 3. 11. Παλινδρόμηση πιστωτικού φόρου – αριθμοδείκτη απόδοσης ενεργητικού

	Απόδοση ενεργητικού	Πιστωτικός φόρος
Pearson Correlation	Απόδοση ενεργητικού	1,000
		,873

	Πιστωτικός φόρος	,873	1,000
Sig. (1-tailed)	Απόδοση ενεργητικού	.	,005
	Πιστωτικός φόρος	,005	.
N	Απόδοση ενεργητικού	7	7
	Πιστωτικός φόρος	7	7

Το ποσοστό μεταβλητότητας που ερμηνεύεται από το ακόλουθο μοντέλο είναι πολύ υψηλό (87,3%), όπως φαίνεται στον Πίνακα 3.12., υποδηλώνοντας ότι το 87,3% της συνολικής μεταβλητότητας της εξαρτημένης μεταβλητής (δηλαδή της απόδοσης του ενεργητικού) ερμηνεύεται μέσα από το συγκεκριμένο μοντέλο και καθιστά ιδιαίτερα αξιόπιστη την έρευνα.

Πίνακας 3. 12. Μεταβλητότητα μοντέλου 2

Model Summary ^b									
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,873 ^a	,761	,714	0,44358%	,761	15,955	1	5	,010
a. Predictors: (Constant), Πιστωτικός φόρος									
b. Dependent Variable: Απόδοση ενεργητικού									

Στον Πίνακα 3.13. παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του ελέγχου ANOVA από τα οποία προκύπτει ότι υπάρχει στατιστική σημαντικότητα στα αποτελέσματα και ως εκ τούτου είναι εφικτή η συνέχεια στην ανάλυση παλινδρόμησης.

Πίνακας 3. 13. Αποτελέσματα ANOVA

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	3,139	1	3,139	15,955	,010 ^b
	Residual	,984	5	,197		
	Total	4,123	6			
a. Dependent Variable: Απόδοση ενεργητικού						
b. Predictors: (Constant), Πιστωτικός φόρος						

Στον Πίνακα 3.14. παρουσιάζεται η ανάλυση παλινδρόμησης. Σε αυτόν τον πίνακα εξετάζεται κυρίως η τιμή B της δεύτερης στήλης, η οποία αφορά το συντελεστή παλινδρόμησης για την ανεξάρτητη μεταβλητή και αφορά τη μεταβολή της μέσης τιμής της εξαρτημένης μεταβλητής όταν αυξάνεται κατά μία μονάδα καθεμία από την ανεξάρτητη μεταβλητή, δεδομένου ότι όλες οι άλλες παράμετροι παραμένουν ως έχουν, δηλαδή σταθερές.

Πίνακας 3. 14. Ανάλυση παλινδρόμησης μοντέλου 2

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	1,198	,706		1,697	,151
	Πιστωτικός φόρος	1,162E-008	,000	,873	3,994	,010

a. Dependent Variable: Απόδοση ενεργητικού

Με βάση τον Πίνακα 3.14. προκύπτει ότι η παρακάτω εξίσωση παλινδρόμησης, που είναι της μορφής:

$$y = b_0 + b_1x_1$$

διαμορφώνεται ως εξής:

$$y = 1,198 + 1,162^{E-008} * V_1$$

Εφόσον προκύπτει θετική στατιστική σημαντικότητα ($p = 0,010 < 0,05$) μεταξύ του πιστωτικού φόρου και της αποδοτικότητας του ενεργητικού των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

Για να επιβεβαιωθούν τα αποτελέσματα των ελέγχων, πραγματοποιήθηκε και έλεγχος αξιοπιστίας για το μοντέλο από τον οποίο προκύπτει ότι υπάρχει μεγάλη αξιοπιστία (81,7%) (Πίνακας 3.15.).

Πίνακας 3. 15. Έλεγχος αξιοπιστίας

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,817	6

Συμπεράσματα

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να αποτυπωθεί η μέση φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων και συγκεκριμένα των ασφαλιστικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

Προκειμένου το επιχειρηματικό περιβάλλον να βελτιωθεί, μπορεί το φορολογικό σύστημα να λειτουργεί με πιο απλές και μειωμένες φορολογικές υποχρεώσεις ειδικά για τις νέες και νεοφυείς επιχειρήσεις. Επίσης δύναται να διευρυνθεί και στην Ελλάδα αλλά και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες ακόμη περισσότερο, το φάσμα των ηλεκτρονικών υπηρεσιών που αφορούν στη φορολογία, να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση και η πληροφόρηση των φορολογούμενων επιχειρήσεων για να έχουν κίνητρο να συμμορφώνονται φορολογικά.

Το ελληνικό φορολογικό σύστημα για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις έχει υποστεί αρκετές αλλαγές, ειδικά τα τελευταία τέσσερα χρόνια μετά την υιοθέτηση του Ν. 4346/2016 που ενσωματώνει την Ευρωπαϊκή Οδηγία για τη Φερεγγυότητα II (Solvency II) στην χώρα μας. Ο συγκεκριμένος νόμος περιόρισε σημαντικά τον αριθμό των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, ενώ ταυτόχρονα αύξησε την αξιοπιστία της ιδιωτικής ασφάλισης, εμπνέοντας μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στους καταναλωτές.

Στον ασφαλιστικό τομέα ο φόρος ασφαλιστρων διέπεται από συγκεκριμένο πλαίσιο που έχει περιορίσει τη μη διαφάνεια, έχει καταστήσει πιο κατανοητό και εύκολα εφαρμόσιμο το φορολογικό πλαίσιο και εξυπηρετεί στη σύγκλιση των ευρωπαϊκών χωρών προς μια ενιαία φορολογική πολιτική, που αποτελεί στόχο εδώ και δεκαετίες.

Τα ευρωπαϊκά κράτη διαθέτουν μια ελευθερία ως προς την άσκηση της φορολογικής πολιτικής που επιλέγουν να εφαρμόσουν. Ωστόσο αυτή χαρακτηρίζεται από περιορισμούς που διευκολύνουν και επιταχύνουν τη φορολογική σύγκλιση και συμμόρφωση προς ένα συντηρητικό οικονομικό και φορολογικό σχεδιασμό, που θέλει να υιοθετήσει συνολικά και συλλογικά η Ε.Ε.

Από τη σύγκριση που πραγματοποιήθηκε με τη χρήση πρόσφατων στατιστικών στοιχείων προκύπτει ότι η Ελλάδα έχει ακόμη να διανύσει πολύ δρόμο για να βελτιώσει τη φορολογική της θέση και ανταγωνιστικότητα, ώστε να μπορέσει να συμβαδίσει με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Παρά το γεγονός ότι τα φορολογικά της έσοδα αυξήθηκαν το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα 2012 – 2018, ο αντίκτυπος τόσο στις επιχειρήσεις, όσο και στους πολίτες ήταν ανεπανόρθωτος.

Μακροοικονομικά μεγέθη, όπως το ΑΕΠ συρρικνώθηκαν, η ανεργία αυξήθηκε, πολλές ασφαλιστικές επιχειρήσεις οδηγήθηκαν σε καθεστώς εκκαθάρισης, ενώ ταυτόχρονα η παγκόσμια οικονομία επέφερε πολλές συγχωνεύσεις και εξαγορές στον κλάδο.

Όσον αφορά στη φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων, από τη βιβλιογραφική επισκόπηση, προέκυψε ότι αυτή εξετάζεται συχνά με το ΑΕΠ της χώρας. Με βάση αυτή τη συλλογιστική η Ελλάδα κατέχει την 11^η θέση ανάμεσα στις 36 χώρες του ΟΟΣΑ. Ωστόσο, αυτή η σχέση μεταξύ των δύο μεγεθών μπορεί να είναι παραπλανητική σε περιόδους οικονομικής κρίσης όπου η φορολογία ενδέχεται να αυξηθεί, ενώ το ΑΕΠ να συρρικνωθεί, όπως συνέβη μετά την εφαρμογή των μνημονίων στη χώρα.

Την περίοδο 2010 – 2018 επιβλήθηκαν στη χώρα υψηλότεροι φορολογικοί συντελεστές, τόσο στα εισοδήματα φυσικών και νομικών προσώπων, όσο και στην κατανάλωση. Έτσι, ενώ το ΑΕΠ μειώθηκε, τα φορολογικά έσοδα της χώρας αυξήθηκαν. Για να μη λειτουργεί επιβαρυντικά η υψηλή φορολογία των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, προτείνεται να δοθούν κίνητρα σε αυτές που μπορούν να συνεισφέρουν στη μεγέθυνση του ΑΕΠ και να βελτιώσουν το επιχειρηματικό περιβάλλον με την προσέλκυση νέων επενδύσεων στον κλάδο.

Στην Ελλάδα υπάρχουν μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης του κλάδου. Παρόλο που ένα μεγάλο μέρος του ελληνικού πληθυσμού βασίζεται στη δημόσια ασφάλιση, η ιδιωτική ασφάλιση έχει περισσότερες δυνατότητες σε όλες τις κατηγορίες ασφάλισης που μπορεί να προσφέρει.

Ωστόσο, η φορολογική επιβάρυνση δεν μπορεί να προσεγγιστεί ως μερίδιο των φορολογικών εσόδων στο ΑΕΠ της χώρας, καθώς όπως προκύπτει από τη μελέτη η σχέση μεταξύ των φορολογικών εσόδων που προέρχονται από τον ασφαλιστικό κλάδο έχει πολύ μικρή συμμετοχή στο συνολικό ΑΕΠ.

Ο βαθμός φορολογικής επιβάρυνσης των ασφαλιστικών επιχειρήσεων αποτελεί σημαντικό ζήτημα για την οικονομία της χώρας αλλά και για τις ίδιες τις επιχειρήσεις του κλάδου. Μέσα από τη μελέτη της βιβλιογραφίας παρατηρήθηκε ένα κενό στη μελέτη της μέτρησης της φορολογικής επιβάρυνσης για τον ασφαλιστικό κλάδο, το οποίο προσπάθησε η παρούσα έρευνα να καλύψει. Μέσα από την εξέταση της σχέσης των αριθμοδεικτών αποδοτικότητας με τα φορολογικά έσοδα του κράτους από τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις επιχειρήθηκε να εντοπιστεί η ύπαρξη ή μη αυτής της σχέσης, όπως και συνέβη.

Συγκεκριμένα, προέκυψε ότι υπάρχει σύνδεση μεταξύ της αποδοτικότητας του ενεργητικού των ασφαλιστικών επιχειρήσεων με τον πιστωτικό φόρο τους. Προέκυψε ένα μοντέλο με

ανεξάρτητη μεταβλητή τον πιστωτικό φόρο των επιχειρήσεων και εξαρτημένη την αποδοτικότητα του ενεργητικού. Αυτό σημαίνει ότι όσο μεγαλύτερη είναι η πιστωτική φορολόγηση των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, τόσο μεγαλύτερη είναι η αποδοτικότητα του ενεργητικού για αυτές.

Το εύρημα αυτό μπορεί να αξιοποιηθεί από τους κρατικούς και οικονομικούς φορείς με την παροχή περισσότερων φορολογικών κινήτρων στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις, όταν τηρούν σε μεγαλύτερο βαθμό κάποια, όχι μόνο υποχρεωτικά αλλά και εθελοντικά κριτήρια, για παράδειγμα μεγαλύτερης διαφάνειας. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να μειωθούν και τυχόν περιστατικά φοροδιαφυγής ή φοροαποφυγής των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

Η παρούσα έρευνα χαρακτηρίζεται από ορισμένους περιορισμούς. Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν αφορούν μια επταετία, λόγω αντίστοιχης διαθεσιμότητας αξιόπιστων πηγών. Επιπλέον, δε χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσης καθώς δε βρέθηκαν διαθέσιμα από τις προτεινόμενες πηγές και βάσεις άντλησης δεδομένων.

Ωστόσο, καθώς το καθεστώς για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις άλλαξε ριζικά από το 2016, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, ακόμη και η χρήση περισσότερων δεδομένων, δε θα μπορούσε να αλλάξει αυτό που θα συνέβαινε στο μέλλον.

Η Ε.Ε. έχει στραμμένο το βλέμμα της στην ενιαία και ενωμένη φορολογική πολιτική των κρατών μελών της, με στόχο τη δημιουργία ενός κοινού επιχειρηματικού, οικονομικού και φορολογικού περιβάλλοντος που θα κρατάει εντός των «τειχών» του τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, δε θα τις απομακρύνει και θα τις προωθεί σε πιο ελκυστικούς φορολογικά προορισμούς. Για το λόγο αυτό, έχουν τεθεί σε εφαρμογή μέτρα όπως ο περιορισμός του ποσοστού του Φ.Π.Α εντός συγκεκριμένων ορίων και οι συμβάσεις αποφυγής της διπλής φορολόγησης.

Μέσα από τα μέτρα αυτά καθίσταται πιο εφικτός και άμεσος ο στόχος της φορολογικής και οικονομικής σύγκλισης.

Βιβλιογραφία

- Adam, S., Browne, J., & Heady, C. (2008). Taxation in the UK. Στο IFS, *IFS' s Survey of the UK Tax System*.
- Adiel, R. (1996). Reinsurance and the management of regulatory ratios and taxes in the property – casualty insurance industry. *Journal of Accounting and Economics*, 22(1-3), 207 – 240.
- Alves , I., Brinkhoff , J., Georgiev , S., & Heam, J.-C. (2015). *Network analysis of the EU insurance sector. ESRB Occasional Paper Series, No. 7.*, Frankfurt: European Systemic Risk Board, European System of Financial Supervision.
- Barrios s, S., Dolls , M., Maftai , A., Peichl, A., Riscado, S., Varga, J., & Wittneben, C. (2018). Dynamic scoring of tax reforms in the European Union. *Journal of Policy Analysis and Management*, 38 (1), 239 – 262.
- Bellando, J.-L. (2001). Assessing the financial health of insurance undertakings to protect the insured from the risks to which these firms are exposed: Solvency rules. Ανάκτηση από <http://www.oecd.org/pensions/insurance/1857594.pdf>
- Bourdaire, C. (2018). An overview of insurance premium taxation across Europe. *Airmic*. Ανάκτηση από <https://www.airmic.com/news/guest-stories/overview-insurance-premium-taxation-across-europe>.
- Bourdaire, C. (2020). Insurance Premium Tax Across Europe – 2019 A Year in Review. SOVOS. Ανάκτηση από <https://sovos.com/blog/2020/02/05/insurance-premium-tax-across-europe-2019-a-year-in-review/>.
- Bradbury, D., & Harding, M. (2019, 12 6). *TAXHEAVEN*. Ανάκτηση από <https://www.taxheaven.gr/news/46598/forologika-esoda-pros-aep-sthn-11h-oesh-h-ellada-anamesa-stis-xwres-toy-oosa>
- Budryte, A. (2005). Corporate income taxation in Lithuania in the context of the EU. *Research in International Business and Finance*, 19(2), 200 – 228.
- Bunn, D., & Asen, E. (2019). Δείκτης Διεθνούς Φορολογικής Ανταγωνιστικότητας 2019. *Tax Foundation & ΚΕΦΙΜ*.

- Bustos – Contell, Climent – Serrano , S., & Labatut – Serer, G. (2017). Offshoring in the European Union: A study of the evolution of the tax burden. . *Contemporary Economics*, 11 (2), 235-247.
- Callan , T., & Sutherland, H. (1997). The impact of comparable policies in European countries: microsimulation approaches. *European Economic Review*, 41, 627 – 633.
- CEA. (2006). The Contribution of the Insurance Sector to Economic Growth and Employment in the EU. Ανάκτηση από <http://docshare01.docshare.tips/files/18470/184702260.pdf>.
- Charmaine, B., Cortis , D., Perotti , R., Sammut, C., & Vella, A. (2017). The European Insurance Industry: A PEST Analysis. *International Journal of Financial Studies*, 5(14).
- Contell , E., Climent – Serrano , S., & Labatut – Se. (2018). The evolution of the tax burden for EU companies. *Contemporary Economics*, 12(4), 447-458.
- Dorofti , C., & Jakubik, P. (2015). Insurance Sector Profitability and the Macroeconomic Environment. *EIOPA Financial Stability Report, Thematic Articles*, 4, 56 – 71.
- European Commission (EC). (2017). Tax Policies in the European Union: 2017 Survey. Ανάκτηση από https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/tax-good-governance/european-semester/tax-policies-european-union-survey_en.
- European Commission (EC). (2020). *Taxation Trends in the European Union: Data for the EU Member States, Iceland and Norway*. Luxembourg: Publications Office of the EU.
- European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA) . (2015). *Financial Stability Report* .
- European Systemic Risk Board (ESRB). (2015). *Report on the regulatory treatment of sovereign exposures* .
- Fehr , H., & Kindermann, F. (2015). (). Taxing capital along the transition – Not a bad idea after all? *Journal of Economic Dynamics and Control*, 51, 64 – 77.
- Figari , F., Immervoll, H., Levy , H., & Sutherland, H. (2011). Inequalities within couples in Europe: market incomes and the role of taxes and benefits. *The Eastern Economic Journal*, 37, 344 – 366.

- Figari , F., Matsaganis, M., & Sutherland, H. (2013). Are European social safety nets tight enough Coverage and adequacy of minimum income schemes in 14 EU countries. *International Journal of Social Welfare*, 2, 3 – 14.
- Genschel, P., & Jachtenfuchs, M. (2018). How the European Union constrains the state: Multilevel governance of taxation. *European Journal of Political Research*, 50 (3), 293-314.
- Giannini , S., & Maggiulli, C. (2002). *The Effective Tax Rates in the EU Commission Study on Corporate Taxation: Methodological Aspects, Main Results and Policy Implications (Working Paper No.666)*. . The CESifo Group.
- Haiss , P., & Salmegi, K. (2008). The relationship between insurance and economic growth in Europe: A theoretical and empirical analysis. *Empirica*, 35(4), 405 – 431.
- ICAP. (2020). 40 Κορυφαίοι κλάδοι της ελληνικής οικονομίας 2020. (11η έκδοση). Ανάκτηση από <https://dir.icap.gr/mailimages/flipbooks/LS/2020/index.html>.
- Insurance Europe. (2015). European Insurance in Figures dataset 2013. . Ανάκτηση από <https://www.insuranceeurope.eu/statistics-n%C2%B050-european-insurance-figures-dataset>
- Kalas, B. (2020). Poresko opterecenje u zemljama EU. *Ekonomski izazovi*, 9(17), 58 – 66.
- Kirchler, E. (2007). *The economic psychology of tax behavior*. . Cambridge: Cambridge University Press.
- Korecko , J., & Ondrijova, I. (2019). Analysis of selected indicators of the tax burden on entrepreneurs in the EU. Proceedings of the Ecological – Socio – Economic Systems: Models of Competition and Cooperation (ESES 2019).
- Lago – Penas , I., & Lago – Penas, S. (2010). (). The determinants of tax morale in comparative perspective: Evidence from European countries. *European Journal of Political Economy*, 26(4), 441 – 453.
- Lenartova, G. (2004). *Danove systemy*. Bratislava: Vydavatelstvo Ekonom.
- Linder , U., & Ronkainen, V. (2004). Solvency II – Towards a New Insurance Supervisory System in the EU. *Scandinavian Actuarial Journal*, 462 – 474.

- Marques , M., & Pinho, C. (2014). Tax – Treaty Effects on Foreign Investment: Evidence from European Multinationals. *Finanzarchiv*, 70(4), 527-555.
- Medved , J., Nemeč, J., & et al. (2011). *Verejné financie*. Bratislava: Sprint dva.
- Nissim, D. (2010). Analysis and Valuation of Insurance Companies. Center for Excellence in Accounting & Security Analysis. Columbia Business School. Ανάκτηση από <http://www.columbia.edu/~dn75/Analysis%20and%20Valuation%20of%20Insurance%20Companies%20-%20Final.pdf>
- Osterloh , S., & Heinemann, F. (2013). The political economy of corporate tax harmonization – Why do European politicians (dis)like minimum tax rates? *European Journal of Political Economy*, 29, σσ. 18-37.
- Papavasiliou – Balli, R. (2019). Private Insurance. Greek Law Digest. Ανάκτηση από <http://www.greeklawdigest.gr/topics/insurance/item/76-private-insurance>
- Plano , C., & Creswell, J. (2011). *Designing and conducting mixed methods research*. Los Angeles: Sage Publisher.
- Rech, D. (2020). Withholding taxes: Why many insurance companies are being taxed twice (and how to claim it back). KPMG Luxembourg Expert Blog. Ανάκτηση από <https://blog.kpmg.lu/withholding-taxes-why-many-insurance-companies-are-being-taxed-twice-and-how-to-claim-it-back/>
- Rogers , J., & Philippe, C. (2019). *The Tax Burden of Typical Workers in the EU 28 – 2018*. Paris – Bruxelles: Institut Economique Molinari.
- Rogers, J. P. (2019). *The Tax Burden of Typical Workers in the EU 28 – 2018*. Paris – Bruxelles: Institut Economique Molinari.
- Rokas Law Firm. (2019). Where do insurers stand in Greece as they enter 2019? Ανάκτηση από <http://www.greeklawdigest.gr/topics/insurance/item/315-private-insurance-insurance-undertakings-reinsurers-reinsurance-intermediaries>
- Simkova, N. (2011). *Harmonizacia priamych dani v EU*. Kosice: TUKE, EkF.
- Simkova, N. (2013). *Efektivna priemerna danova sadzba z kapitalu v krajinach EU a V4 studonava metodami zhlukovej analyzy*. Kosice: TUKE-EkF.

- Simkova, N. (2015). The Hierarchical Clustering of Tax Burden in the EU27. *Journal of Competitiveness*, 7(3), 95 – 109.
- Smith, C., & Stulz, R. (1985). The Determinants of Firms' Hedging Policies. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 20(4), 391 – 405.
- Stiglitz, J. (1997). *Ekonomika verejnih sektoru*. Praha: Grada Publishing.
- Sutherland, H. (2007). EUROMOD: the tax – benefit microsimulation model for the European Union. Στο A. Gupta, , & A. and Harding (Eds.), *Modelling Our Future: population ageing, health and aged care*. International Symposia in Economic Theory and Econometrics,.
- Sutherland, H., & Figari, F. (2013). EUROMOD The European Union tax-benefit microsimulation model. *International Journal of Microsimulation*, 6(1), 4 – 26.
- Tye , S., & Latremoliere, A. (2007). UK pensions simplification: Implications for overseas employees. *Pensions: An International Journal*, 12, 164 – 170.
- A.A.Δ.Ε. (2020). *Απολογιστικό Δελτίο Έτους 2019*. Αθήνα: ΑΑΔΕ. Ανάκτηση από https://www.aade.gr/sites/default/files/2020-03/apologistiko_deltio_esodwn_2019.pdf
- Αγγελόπουλος , Σ. (2007). *Χρηματοοικονομικοί Δείκτες* . Θεσσαλονίκη: Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης.
- Βελέντζας, & Γκίνογλου. (2004). *ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ*. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: IUS.
- Γεωργακόπουλος, Θ. (2018). *Το Φορολογικό Πρόβλημα της Ελλάδας*. Αθήνα: Διανέοσις.
- ΔΙΑΝΕΟΣΙΣ. (2018). *Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ*.
- ΕΥ. (2018). *Worldwide Corporate Tax Guide 2018*. Ανάκτηση από https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/tax/guides/ey-worldwide-corporate-tax-guide-2018.pdf
- Κόρμπου, Α. (2005). *ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ*. ΠΡΕΒΕΖΑ.
- Κοτσοβού, Α. (2019, 11). Φορολογία Επιχειρήσεων: Πως διαμορφώνεται ο χάρτης της Ευρώπης. Αθήνα.

- Σ.Ε.Π.Ε. (2020, 09 02). *Σε ισχύ από χθες τα φορολογικά κίνητρα για επενδύσεις σε Έρευνα και Ανάπτυξη.* Ανάκτηση από <http://www.sepe.gr/gr/information/news/article/16525497/se-ishu-apo-hthes-ta-forologika-kinitra-gia-ependuseis-se-ereuna-kai-anaptuxi/>
- ΣΕΒ. (2019, 06 27). Στοιχείμα επιβίωσης για τη χώρα η ανταγωνιστική φορολογία σε εργασία και παραγωγή. *ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ*.
- ΣοφοκλέουςIn. (2020). ΕΥ-επενδύσεις: Η Ελλάδα ανέβηκε θέσεις στην ευρωπαϊκή κατάταξη.
- Τάτσος, Ν. (2012). *Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική*. Εκδόσεις:Κριτική.

Παράρτημα - Στοιχεία

Στατιστικά στοιχεία φορολογίας ασφαλιστικών επιχειρήσεων

	Πλήθος επιχ/σεων	Φορολογητέα κέρδη	Συνολικός φόρος	Πιστωτικός φόρος	Λοιποί χρεωστικοί φόροι	Συνολικό πιστωτικό ποσό για επιστροφή
2012	1.160	766.137.131	155.210.285	297.612.298	124.155.049	110.920.013
2013	1.123	575.083.183	114.886.874	182.488.879	79.633.097	40.678.628
2014	1.198	538.425.291	139.327.095	168.333.852	124.300.223	73.304.865
2015	1.346	524.019.682	151.135.899	196.196.196	140.006.103	78.796.916
2016	1.459	521.466.612	150.881.783	203.430.035	143.534.421	68.007.640
2017	1.460	788.811.738	249.566.393	281.119.221	216.911.550	70.927.985
2018	1.526	745.041.680	215.367.713	321.727.176	195.748.651	132.948.821

Αριθμοδείκτες

	Οικονομική Μόχλευση	ROE	Απόδοση Ενεργητικού
2012	13,83	71,40%	5,16%
2013	6,24	22,39%	3,59%
2014	5,17	16,88%	3,26%
2015	5,08	16,09%	3,17%
2016	5,55	17,81%	3,21%
2017	5,75	27,55%	4,79%
2018	5,92	25,92%	4,38%